

บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการของ
ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

สารนิพนธ์
ของ
นางพรทิพย์ บุญเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการของ
ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

บทคัดย่อ
ของ
นางพรทิพย์ บุญเจริญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ตุลาคม 2546

h 244353

พรทิพย์ บุญเจริญ. (2546). บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพาศินย์.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษารoles บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ด้านการประเมินผล ตัวแปรที่ศึกษาคือ ประสิทธิภาพในการสอน ภาระงาน และประสิทธิผลของโรงเรียนที่ครูสังกัด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปีการศึกษา 2546 จำนวน 3 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 194 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ โรงเรียนธัญบุรี 97 คน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี 49 คน และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี 48 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และมีอำนาจการจำแนกมากกว่า 1.75 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่

ผลการศึกษาพบว่า

1. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งแตกต่างจากค่ากลาง (3.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีประสิทธิภาพในการสอนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผลที่มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีภาระงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนโดยรวมและเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค

แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้และด้านการประเมินผล มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทไม่แตกต่างกัน

4. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนแกนนำและโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำมีระดับการปฏิบัติตามบทบาทโดยรวม และรายด้านส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ที่มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

TEACHING ROLE ACCORDING TO THE GUIDELINE OF THE CURRICULUM
AND INSTRUCTION DEVELOPMENT DEPARTMENT, MINISTRY OF
EDUCATION OF TEACHERS IN SECONDARY SCHOOL UNDER
THE GENERAL EDUCATION DEPARTMENT, PATHUMTHANI
SCHOOL CLUSTER 4

AN ABSTRACT
BY
MRS. PORNTHIP BOONJAROEN

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University
October 2003

Pornthip Boonjaroen. (2003). *Teaching Role According To The Guideline Of The Curriculum And Instruction Development Department, Ministry Of Education Of Teachers In Secondary School Under the General Education Department, Pathumthani School Cluster 4*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor : Lect. Supepun Phatanapanit.

The purposes of this reserch to study the teaching role according to the guideline of the Curriculum and Instruction Development Department, Ministry of Education of teachers in secondary school under the General Education Department, Pathumthani school cluster 4 in the 5 factors are planning, teaching, relationships, equality, and evaluation, identified by teaching experience, job load, and kind of school.

The sample consisted of 194 teachers from three secondary schools in 2003 academic year. They included 97 teachers from Thunyaburi school, 49 teachers from Nawamintrachinuthit Suankularbwithayalai Pathumthani School, and 48 teachers from Thepsirinkhongsibsarm Pathumthani School. The instrument used for collecting data were rating scale type. The reliability was 0.96 and the discrimination was more than 1.75. The statistics used in this study were mean, standard deviation (S.D.), and t - test.

The findings were as following.

1. Teachers in secondary school under the General Education Department, Pathumthani school cluster 4, were practiced as a whole and each factor at the high level. They were different from the test value (3.00) at .05 level of significance.

2. Teachers in secondary school under the General Education Department, Pathumthani school cluster 4, with different teaching experience as a whole had no significant difference. There were significant difference at .05 considered by the planning and evaluation factor.

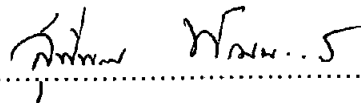
3. Teachers in secondary school under the General Education Department, Pathumthani school cluster 4, with different job load as a whole had significant difference at .05 considered by the teaching, relationships, equality

factor. There were no significant difference in the planning and evaluation factor.

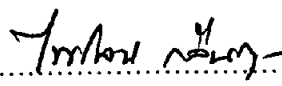
4. Teachers in secondary school under the General Education Department, Pathumthani school cluster 4, with difference kind of school as a whole had no significant difference. There were significant difference at 0.5 consider by the planning factor.

อาจารย์ที่ปรึกษา ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณา
สารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

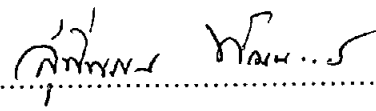
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

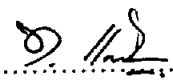

.....
(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

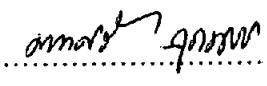
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(อาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศนา แสงศักดิ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. คมเพชร จิตรสกุล)

วันที่...!4...เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2546

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่ง จาก อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพานิชย์ อาจารย์ปรีกษาสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศาสตร์ และอาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี กรรมการสอบสารนิพนธ์ ท่านทั้งสามได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยและรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีคุณค่ามากขึ้น และท่านทั้งสามยังเป็นแบบฉบับของอาจารย์ที่ทุ่มเทให้กับศิษย์และงานด้านวิชาการอย่างไม่เหน็ดเหนื่อย

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรการบริหารการศึกษา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยรู้ว่าการศึกษาระดับปริญญาโทของผู้วิจัยมิได้สิ้นสุดเพียงการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลงได้ หากผู้วิจัยได้ซึมซับเอากระบวนการเรียนรู้ที่ถูกจุดประกายขึ้นในระยะเวลาการศึกษาที่ผ่านมา ให้กลายเป็นการเรียนรู้ที่สืบเนื่องต่อไปอย่างไม่สิ้นสุด และจะต้องนำเอาความรู้นั้นไปยังประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นต่อไปอีกด้วย จึงสมตามเจตนารมณ์ของการศึกษาอย่างสมบูรณ์

ท้ายสุด ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้อำลังกาย กำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย

พรทิพย์ บุญเจริญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
สมมติฐานการวิจัย.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาการมัธยมศึกษา.....	12
นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา.....	21
การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตของกรมสามัญศึกษา.....	22
การจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตปทุมธานี 4...	25
การจัดการเรียนการสอน.....	30
หลักการแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูด้านการเรียนการสอน.....	33
บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู.....	48
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา.....	63
ประสบการณ์การสอน.....	63
ภาระงาน.....	64
ประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	65
งานวิจัยในประเทศ.....	66
งานวิจัยต่างประเทศ.....	67

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	69
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	69
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	70
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	72
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	76
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	76
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามบทบาท	
ด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง	
ศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา	
สหวิทยาเขตปทุมธานี 4.....	77
ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียน	
การสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	
ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา	
สหวิทยาเขตปทุมธานี 4.....	83
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	88
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	88
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	89
สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า.....	89
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	90
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	90
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	90
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	91

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5(ต่อ) อภิปรายผล.....	94
ข้อเสนอแนะ.....	99
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	99
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	101
 บรรณานุกรม.....	 102
 ภาคผนวก.....	 111
ภาคผนวก ก ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย.....	112
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	114
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	121
ภาคผนวก ง ตารางแสดงค่าอำนาจการจำแนก.....	128
 ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	 132

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนครูในสหวิทยาเขตประทุมธานี 4 จำแนกเป็นรายโรงเรียน.....	27
2 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ ศึกษา สหวิทยาเขตประทุมธานี 4 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน.....	70
3 จำนวนและคำร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์การสอน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด (N = 184).....	76
4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานค่า t และระดับการปฏิบัติตามบทบาท ด้านการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน (N = 184).....	77
5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้าน การเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ประทุมธานี 4 ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้โดยรวมและ รายข้อ (N = 184).....	78
6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาท ด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ประทุมธานี 4 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อ (N = 184).....	79
7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้าน การเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ประทุมธานี 4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน โดยรวมและรายข้อ (N = 184).....	80
8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้าน การเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ประทุมธานี 4 ด้านความเสมอภาค โดยรวมและรายข้อ (N = 184).....	81

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
9	ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านการประเมินผล โดยรวมและรายข้อ (N = 184).....	82
10	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอน (N = 184).....	83
11	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภาระงาน (N = 184).....	85
12	การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประเภทโรงเรียนที่ครูสังกัด (N = 184).....	86

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 แผนภูมิการจัดการเครือข่ายการบริหารในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4	26

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากกระแสความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมและเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต ค่านิยมตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมของคนในชาติเป็นอย่างมาก ประกอบกับประเทศไทยกำลังพัฒนาด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและการบริการที่ทันสมัย ยิ่งทำให้สภาพชีวิตและสังคมไทยมีความซับซ้อนมากขึ้น ท่ามกลางอิทธิพลทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมต่างชาติที่หลั่งไหลเข้ามา (กรมวิชาการ. 2535 : 1) ทำให้การแข่งขันต้องวัดด้วยคุณภาพและสมรรถภาพ ซึ่งต้องพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะ สอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมปัจจุบัน

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพที่สมดุลนั้นต้องพัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ทักษะฝีมือ เพื่อให้เป็นคนดี มีคุณภาพ มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและประเทศชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 4-6) ซึ่งรัฐพยายามเร่งรัดพัฒนาปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพื่อให้สามารถพัฒนาคนในประเทศให้มีศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมที่เปลี่ยนแปลงและร่วมมือในการแข่งขันได้อย่างเหมาะสม ทัดเทียม โดยยังสามารถดำรงความเป็นไทยได้ในประชาคมโลก รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดบทบัญญัติที่เป็นแนวนโยบายการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไว้ชัดเจน ในการมุ่งคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (กรมสามัญศึกษา. 2545 : บทนำ) กล่าวคือมุ่งพัฒนาคนให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข มุ่งสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีดุลยภาพ ทั้งนี้ กรมสามัญศึกษาได้กำหนดแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) โดยมีกลยุทธ์ระดับแผนงานและแนวทางดำเนินงานที่สำคัญคือ ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มี จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขโดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พร้อมทั้งปฏิรูปครูให้มีคุณภาพ นอกจากนี้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ยังมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 4)

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพดังกล่าวดังกล่าวจะต้องใช้กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ครูคือผู้ที่มีบทบาทโดยตรงในการจัดการเรียนการสอนเพื่อมุ่งเพาะผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็นรักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่พึงปรารถนา และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา สถานที่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 3) ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและเป็นผู้ให้บริการความรู้ ครูจะต้องมีความสามารถที่จะค้นพบความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน เป็นแหล่งความรู้ สามารถจัดหาสื่อการเรียนอย่างเหมาะสมกับผู้เรียน ครูจะต้องเต็มใจช่วยเหลือและเป็นกัลยาณมิตรของผู้เรียน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2542 : 3-4) อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 24, 26 ระบุว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การฝึกปฏิบัติจริง บูรณาการความรู้คู่คุณธรรม จัดบรรยากาศให้เหมาะสม ประเมินผลการเรียนรู้โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน (คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้. 2543 : 10)

การที่ครูจะสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้อย่างครบถ้วนนั้น ครูจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ เข้าใจหลักสูตรและแนวการจัดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2544 : 1) กรมวิชาการจึงได้ดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนและปัจจัยสนับสนุนแผนการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนักและรับรู้ในบทบาท ภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบให้มีความรู้ความเข้าใจ เสริมสร้างศักยภาพให้แก่ครู เรื่องกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาระบบการจัดหลักสูตรและการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียน และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง โดยการจัดทำเอกสารวิชาการชุดปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขึ้นเผยแพร่ จัดประชุมอบรม สัมมนา นำเสนอผลงานครู แลกเปลี่ยนประสบการณ์การปฏิบัติงาน ชื่นชมผลงานระหว่างโรงเรียนนำร่อง โรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเครือข่าย เป็นการกระตุ้นให้โรงเรียนช่วยเหลือพึ่งพากันเองทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง มีการนิเทศติดตาม สร้างขวัญกำลังใจและชี้แนวทางการปฏิบัติ ขยายผลจากเขตการศึกษา สู่ระดับจังหวัด ถึงสหวิทยาเขต โรงเรียนและครูตามลำดับ มีการใช้

ยุทธศาสตร์ครูแกนนำซึ่งกรมสามัญศึกษาถือว่าเป็นการพัฒนาครูที่ยั่งยืน เพราะเน้นการพัฒนาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สร้างเป็นเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริงตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการใน 5 ด้าน คือ การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ความเสมอภาค และการประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพัฒนาการเรียนการสอนที่ถาวร เข้าถึงครูได้รวดเร็ว เป็นทวีคูณ (กรมสามัญศึกษา. 2543 : คำนำ)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันครูผู้สอนยังยึดติดการเรียนการสอนแบบเดิม ไม่พยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน (กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ. 2545 : 63) กล่าวคือครูยังไม่ทำแผนการสอน ซึ่งแผนการสอนเป็นการเตรียมตัวในการสอนของครูเพื่อให้การสอนนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นสิ่งที่ครูทุกคนต้องจัดทำ เพราะแผนการสอนเป็นการกำหนดแนวทางการสอนให้เป็นไปตามเป้าหมายการเรียนรู้ ดังนั้นหากครูไม่ทำแผนการสอนก็จะไม่ได้เตรียมการสอน ทำให้การสอนดำเนินไปอย่างไร้จุดหมาย ผู้เรียนจะไม่ได้ความรู้ที่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูบางคนทำแผนการสอนแต่มิได้นำสู่การปฏิบัติจริง ขาดการกำหนดเป้าหมายและแผนการเรียนรู้ อีกทั้งยัง ประเมินผลด้วยแบบทดสอบที่เน้นความรู้ความจำเพียงอย่างเดียวโดยมีคะแนนเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ และมีได้นำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน (สมศรี มธุรสสุวรรณ. 2541 : 208) กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนยังมิได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 4) ครูยังเป็นผู้ให้ความรู้แต่เพียงฝ่ายเดียว วิธีการสอนของครูเน้นการสอนแบบบอกเล่า บรรยายเน้นการท่องจำเป็นหลัก เน้นการเรียนในห้องเรียน ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ครูคือผู้มีอำนาจในชั้นเรียน และขาดความเป็นกัลยาณมิตร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2543 : 2-3) ทำให้ผู้เรียนขาดความสุขในการเรียน กระบวนการเรียนการสอนยังจัดเป็นกลุ่มใหญ่ จึงไม่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างทั่วถึงและเสมอภาค (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 47) ผู้เรียนมีหน้าที่ปรับตัวให้ สอดคล้องกับเนื้อหา ความรู้ และวิธีการของครู ซึ่งเชื่อว่าการสอนเป็นการบอกเนื้อหา บอกวิชา มุ่งสอนหนังสือ ไม่เชื่อในศักยภาพของผู้เรียนว่าจะค้นคว้าหาความรู้ หรือคิดเองทำเองได้ รวมทั้งไม่ศรัทธาในหลักสูตร จึงไม่ยอมปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนาคน ที่ต้องสอนให้ ผู้เรียนคิดเป็น คิดอย่างรอบคอบเป็นระบบ เน้นให้สอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ ซึ่งครูมีหน้าที่ช่วย ช่วยเหลือ แนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ ครูเป็นผู้ช่วยเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม ครูต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเองและให้

ฝึกทักษะกระบวนการในแต่ละรายวิชาอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดทักษะและสามารถนำไปใช้ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเอง (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. 2541 : 222-223)

จากสภาพการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวนี้เมื่อพิจารณาในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ก็มีสภาพเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ครูยังยึดติดกับการจัดการเรียนการสอนรูปแบบเดิม การจัดการกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำได้เป็นส่วนน้อย ห้องเรียนขาดบรรยากาศการเรียนรู้ ขาดการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง การสนับสนุน ส่งเสริมผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพตามความแตกต่างระหว่างบุคคลทำได้ไม่ทั่วถึง จะเห็นได้จากแผนปฏิบัติการประจำปี สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ปีการศึกษา 2545 มีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ให้สามารถพัฒนา ผู้เรียนให้คิดเป็น ทำเป็น และวิเคราะห์แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม มีคุณธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างหลากหลาย สามารถสร้างองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้ทุกรูปแบบ ส่งเสริมการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง (สหวิทยาเขตปทุมธานี 3. 2545 : 20-22)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นั้น ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกระบวนการเรียนการสอนโดยทำความเข้าใจ และปฏิบัติตามบทบาทการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนแปลงไป ครูจะต้องส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ผู้เรียนเข้าใจถึง บทบาทของตนเองในกระบวนการเรียนการสอน สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งหากครูสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ ด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการใน 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ความเสมอภาค และการประเมินผลตามที่ได้รับจากการฝึกอบรม การศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ คู่มือ ตลอดจนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากครูแกนนำอย่างต่อเนื่องแล้ว ผู้เรียนย่อมได้รับการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 จึงมีความสนใจและประสงค์ที่จะศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ว่าปฏิบัติอยู่ในระดับใดเพื่อเป็นข้อมูลสำคัญแก่ผู้บริหารในการวางแผนพัฒนาและส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทด้านการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
2. เปรียบเทียบบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ภาระงานในหน้าที่ และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญแก่ผู้บริหารในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 และหรือสหวิทยาเขตอื่นตลอดจนระดับจังหวัดในการวางแผนพัฒนา ส่งเสริมอบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะพัฒนาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ขอบเขตของเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ใน 5 ด้านคือ 1) การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน 4) ความเสมอภาค 5) การประเมินผล โดยศึกษาจากระดับปฏิบัติของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 จำแนกเป็นโรงเรียนแกนนำ 1 โรงเรียน จำนวน 134 คน และโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ 5 โรงเรียน จำนวน 326 คน รวม 460 คน จาก 6 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 จำนวน 194 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ คุณลักษณะด้านชีวสังคมได้แก่

3.1.1 ประสบการณ์ในการสอน

- 1) ต่ำกว่า 10 ปี
- 2) ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป

3.1.2 ภาระงานในหน้าที่

- 1) งานสอน
- 2) งานสอนและงานพิเศษ

3.1.3 ประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด

- 1) โรงเรียนแกนนำ
- 2) โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ บทบาทด้านการเรียนการสอนของครูตามแนวทางของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน 4) ความเสมอภาค 5) การประเมินผล

นิยามศัพท์เฉพาะ

จากการศึกษาหลักการ ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. บทบาทของครูด้านการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนของครูตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ กำหนดเวลาของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ วางแผนการสอนโดยกำหนดวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน กำหนดแหล่งเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ จัดเตรียมสิ่งสนับสนุนการสอน และกำหนดวิธีการประเมินผล การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

1.2 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ จัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ ใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการแสดงออกทางกาย การพูด ความคิด โดยใช้คำถามที่เน้นการคิด ประสานงานให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มเต็มความรู้ให้สมบูรณ์ สังเกตพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม ให้คำแนะนำ ข้อมูล ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนสร้างและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับวัยและความสนใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ดูแลอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรม สร้างบรรยากาศ การเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ใช้กฎระเบียบเพื่อสร้างวินัย กระตุ้นทักษะและพฤติกรรมทางบวกและการควบคุมตนเองของผู้เรียน

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน หมายถึง ให้ความสำคัญ เอาใจใส่ผู้เรียนทั้งด้านความสำเร็จ ความก้าวหน้า ทักษะต่าง ๆ และปัญหาของผู้เรียนทุกคนทั้งในและนอกห้องเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมบรรยากาศของความร่วมมือ หลีกเลี่ยงการแข่งขันโดยการกำหนดมาตรฐานกลางในการพัฒนาตนเอง คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ สร้างสายใยความเคารพนับถือระหว่างครูกับผู้เรียน แสดงความเห็นใจและเข้าใจผู้เรียน สร้างขวัญกำลังใจอย่างรอบคอบ ยุติธรรมเพื่อส่งเสริมความพยายามในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียน

1.4 ความเสมอภาค หมายถึง การดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา ทั้งผู้เรียนที่เรียนอ่อน ปานกลาง และปัญญาเลิศ ยอมรับความสามารถตามความแตกต่างกันระหว่างผู้เรียน ให้โอกาสผู้เรียนทุกคนไปสู่ความสำเร็จ เน้นการพัฒนาตนเอง ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนและพัฒนาการของ ผู้เรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม หลีกเลี่ยงการกระทำที่เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ใช้เทคนิคการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับและเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น ช่วยผู้เรียนในการเข้าร่วมทำกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความสนใจ สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนตลอดจนสมาชิกอื่นในสถานศึกษาในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.5 การประเมินผล หมายถึง การเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนตามแผนการสอน วัดผลประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อนผู้ปกครอง และครู ที่มีขั้นตอนเป็นระบบ ติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เน้นการติดตามการแก้ปัญหาด้านการเรียน ทบทวนเครื่องมือประเมินและพัฒนาใหม่ตามความจำเป็น นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของครู

2. ครู หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

3. โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง โรงเรียนธัญบุรี โรงเรียน นวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี โรงเรียนสายปัญญา รั้งสิต โรงเรียนลำลูกกา โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนเทพศิรินทร์ คลองสิบสาม ปทุมธานี

4. ประเภทของโรงเรียน หมายถึง การจำแนกสถานศึกษาตามโครงการโรงเรียนแกน นำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งจำแนกเป็น 2 ประเภทดังนี้

4.1 โรงเรียนแกนนำ หมายถึง สถานศึกษาที่ทดลองใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในปีการศึกษา 2545 ของกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ซึ่งในการศึกษา ค้นคว้าครั้งนี้ หมายถึงโรงเรียนธัญบุรี

4.2 โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ หมายถึง สถานศึกษาในสหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ที่ไม่ได้อยู่ในโครงการโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปี การศึกษา 2545 ของกรมสามัญศึกษา ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้หมายถึง โรงเรียน นวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี โรงเรียนสายปัญญา รั้งสิต โรงเรียนลำลูกกา โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี

5. ประสบการณ์การสอน หมายถึง ระยะเวลาที่ทำการสอนของครูโดยนับตั้งแต่เริ่ม ทำการสอนถึงวันตอบแบบสอบถาม เศษของปีเท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี ซึ่ง ในการศึกษา ค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกประสบการณ์การสอนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป

6. ภาระงาน หมายถึง ภาระหน้าที่ของครูที่ปฏิบัติงาน ที่โรงเรียนในสหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจำแนกภาระงานออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

6.1 งานสอน หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอน

6.2 งานสอนและงานพิเศษ หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ครูผู้สอนอย่างน้อย 15 คาบ/สัปดาห์พร้อมกับ ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนการเรียนการสอนอย่างน้อย 15 คาบ/สัปดาห์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยอาศัยกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู ศึกษาจากกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 64-76) ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ของครู ไว้ 5 ด้าน ได้แก่
 - 1) การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้
 - 2) การจัดการเรียนรู้
 - 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน
 - 4) ความเสมอภาค
 - 5) การประเมินผล
2. การศึกษาตัวแปรต้น คือประสบการณ์ในการสอน ภาระงานในหน้าที่ และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิดดังต่อไปนี้

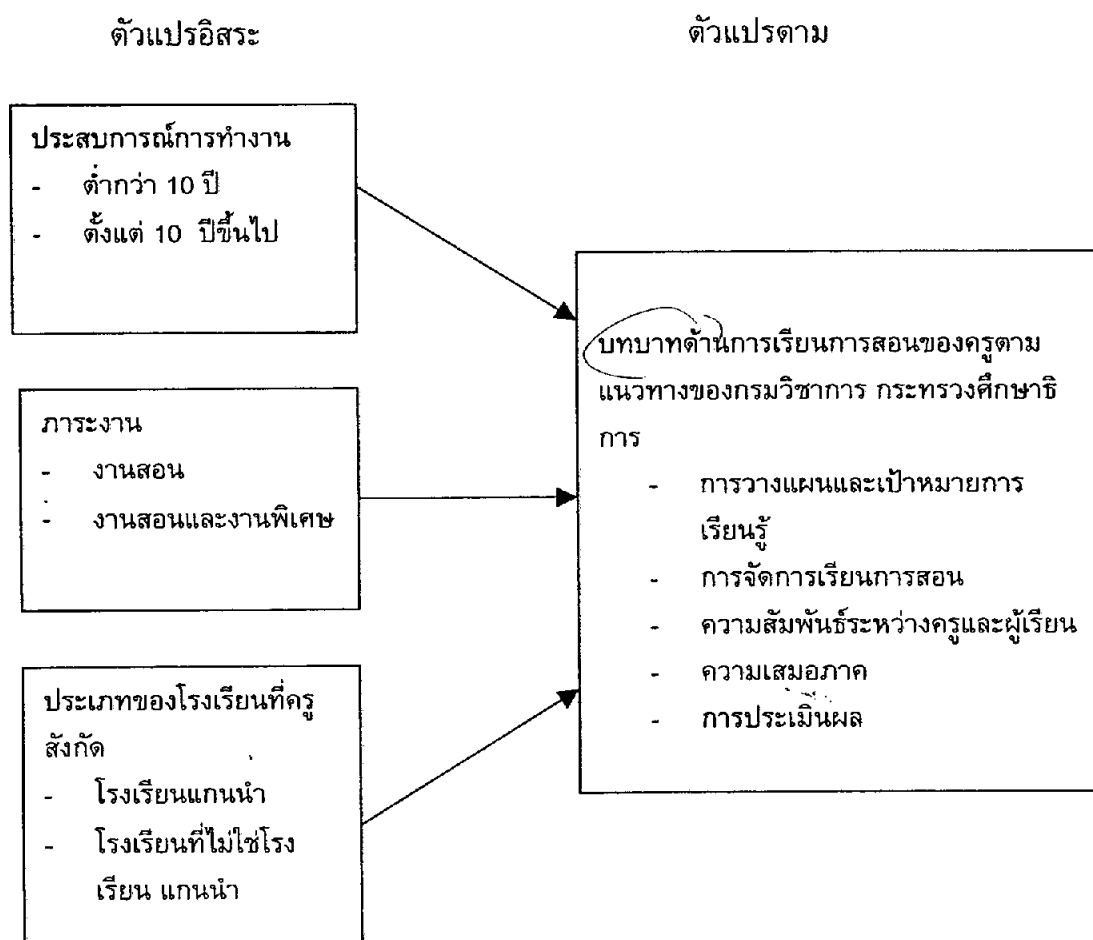
2.1 ประสบการณ์ในการสอน ผู้วิจัยจะศึกษาจากแนวคิดของประเสริฐ ศิลรัตน (2529 : 5-6) ที่กล่าวว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากย่อมจะสอนได้ดีกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย และงานวิจัยของอภิญา เหมระ (2544 : 73) ที่พบว่าครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาธุรกิจมากกว่า 10 ปี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้านมากกว่าครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาธุรกิจน้อยกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี

2.2 ภาระงานในหน้าที่ ศึกษาจากงานวิจัยของสมศรี มธุรสสุวรรณ (2541 : 209) ที่พบว่าครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ และผลการวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน ที่พบว่าครูได้รับมอบหมายงานอื่น ๆ ทำให้ทุ่มเทเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้น้อยลง

2.3 ประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด ศึกษาจากแนวคิดของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 14-15) ที่ศึกษาโรงเรียนนาร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 พบว่าครูปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทด้านการเรียนการสอนดีขึ้นกว่าเดิม

ผู้วิจัยได้ผสมผสานความรู้ดังกล่าวข้างต้นกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า ได้ดังนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แผนภูมิแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

1. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีการปฏิบัติตามบทบาท ด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน แตกต่างกัน
3. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีภาระงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน แตกต่างกัน
4. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนต่างประเภทกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน แตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การนำเสนอ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ในระดับปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอโดยจัดลำดับการนำเสนอต่อไปนี้

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
 - 1.1 นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา
 - 1.2 การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต ของกรมสามัญศึกษา
 - 1.3 การจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตปทุมธานี 4
2. การจัดการเรียนการสอน
3. แนวคิด หลักการเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู
4. บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู
5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรศึกษา
 - 5.1 ประสบการณ์การสอน
 - 5.2 ภาระงาน
 - 5.3 ประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา

การมัธยมศึกษาเป็นระดับการศึกษาที่ต่อเนื่องมาจากระดับประถมศึกษาและเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งวางแผนไว้สำหรับผู้เยาว์ อายุประมาณ 12 – 17 ปี โดยเน้นเนื้อหาให้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การแสดงออก และทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นไปของชีวิตที่แท้จริง ในขณะเดียวกันก็มุ่งพัฒนาเจตคติในการเรียนรู้ถึงความถนัด พร้อมทั้งคัดค้านสาระอันเกี่ยวกับผู้เรียนทางด้านสังคม ร่างกาย และสติปัญญา (สัญญา รัตนวรารักษ์. 2543 : 27) ในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสำรวจความสามารถ ความถนัด ความสนใจของตนเอง และพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตน พัฒนาความสามารถ ทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิต ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างเสริมสุขภาพส่วนตนและ ชุมชน มีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ส่วนช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้านมุ่งปลูกฝังความรู้ ความสามารถ และทักษะในวิทยาการและเทคโนโลยีเพื่อให้เกิดความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพ มุ่งมั่นพัฒนาตนและประเทศตามบทบาทของตน สามารถเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้บริการชุมชนในด้านต่างๆ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 10)

สาระสำคัญของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

การปฏิรูปการเรียนรู้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นั้นทำให้จำเป็นต้องปฏิรูปหลักสูตร โดยได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานใน พ.ศ. 2544 เริ่มใช้ในโรงเรียนนาร่องในปีการศึกษา 2545 และใช้ทั่วประเทศในปีการศึกษา 2546 เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่น ที่แต่ละสถานศึกษาต้องนำไปเขียนเป็นหลักสูตรสถานศึกษาซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 มีสาระสำคัญ ดังนี้

การจัดการศึกษามุ่งเน้นความสำคัญทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความรู้และทักษะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ ความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ การดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

สถานศึกษาจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้

อย่างต่อเนื่องผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกเพื่อให้ ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน และจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ และสามารถเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ได้ทุกระบบการศึกษา

อนึ่ง เพื่อให้การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ สถานศึกษาต้องมีการประสานสัมพันธ์ และร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังจำเป็นต้องสนับสนุน ส่งเสริมด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ให้ครอบคลุมหลักสูตรและกว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อการพัฒนาไปสู่ความเป็นสากล ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น คู่มือการใช้หลักสูตร แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนวในสถานศึกษา การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ ตลอดจนเอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้ประชาชนทั่วไป ผู้ปกครอง และผู้เรียนมีความเข้าใจและรับทราบ บทบาทในการพัฒนาดตนเองและสังคม

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า
3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์
4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญหา และทักษะในการดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค

ผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

สาระการเรียนรู้

การกำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการการเรียนรู้ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน เป็น 8 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาษาไทย
2. คณิตศาสตร์
3. วิทยาศาสตร์
4. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
5. สุขศึกษาและพลศึกษา
6. ศิลปะ
7. การงานอาชีพและเทคโนโลยี
8. ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้ โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้เป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างพื้นฐานการคิด และเป็นกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาและวิกฤตของชาติ กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ เป็นสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์และสร้างศักยภาพในการคิดและการทำงานอย่างสร้างสรรค์

เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ไว้ในสาระการเรียนรู้กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะ กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษา

กลุ่มภาษาต่างประเทศ กำหนดให้เรียนภาษาอังกฤษทุกช่วงชั้น ส่วนภาษาต่างประเทศอื่นๆ สามารถเลือกเรียนรู้ได้ตามความเหมาะสม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดสาระการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มไว้เฉพาะส่วนที่จำเป็นในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคนเท่านั้น สำหรับส่วนที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนแต่ละคนนั้น สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มขึ้นได้ให้สอดคล้องและสนองตอบศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้ผู้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง การพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ ให้ครบทุกด้าน ทั้ง ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยอาจจัดเป็นแนวทางหนึ่งที่จะสนองนโยบายในการสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม ซึ่งสถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่ง ครู ทุกคนต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อและการพัฒนาดตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำ

2. กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

เวลาเรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดเวลาในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง
ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6	มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง
โดยเฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง

การพัฒนาการเรียนรู้เป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษา ซึ่งการที่ครูจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทที่ได้เปลี่ยนแปลงไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นั้นสถานศึกษา ครู จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา ทั้งนี้กรมวิชาการได้เริ่มดำเนินงานตามโครงการพัฒนา ศักยภาพโรงเรียนและปัจจัยสนับสนุนแผนการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการในปี พ.ศ. 2543 ภายใต้แผนงานปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยอาศัยปัจจัยแบบองค์รวมอันได้แก่ ผู้บริหาร ครู ระบบบริหารจัดการ ผู้เรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน ศึกษานิเทศก์ นักวิชาการ และสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบ ทำโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้ให้สำเร็จ สามารถจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานของหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน (กรมวิชาการ. 2544 : 1-18)

ยุทธศาสตร์ที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ได้แก่

1. สร้างความตระหนัก และรับรู้ในบทบาทและภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบให้แก่ผู้บริหาร โรงเรียน ครู ศึกษานิเทศก์ และคณาจารย์ในสถาบันผลิตครูในการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนรู้ตาม แนวทางหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
2. ให้ความรู้ความเข้าใจเพื่อเสริมสร้างศักยภาพแก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องในเรื่อง กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนา โรงเรียนสู่การประกันคุณภาพ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการพัฒนา บุคลิกภาพ
3. ให้โอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน ชื่นชมและผลงานระหว่าง โรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่าย กับโรงเรียนในพื้นที่ เพื่อกระตุ้นให้โรงเรียนช่วยเหลือและพึ่งพากันเองในทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง
4. นิเทศ ติดตาม เยี่ยมเยียนเป็นระยะ เพื่อเสริมความรู้ สร้างขวัญกำลังใจ และชี้แนะแนวทางปฏิบัติในระหว่างดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง

กิจกรรมหลักของโครงการ

1. ประสานงานคัดเลือกโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนแกนนำด้านการเรียนรู้ เพื่อพัฒนา ศักยภาพโรงเรียนโดยใช้ปัจจัยองค์รวมและปัจจัยสนับสนุน เขตการศึกษา 1-12 และ กรุงเทพมหานคร
 2. ประชุมปฏิบัติการจัดทำเอกสารวิชาการชุดปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ โรงเรียนโดยใช้ปัจจัยองค์รวม
 3. อบรมเข้มวิทยากรแกนนำด้านการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย คีษานีเทศก์เขต/ จังหวัด คณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่
 4. ประชุมสัมมนาบุคลากรหลักจากโรงเรียนนาร่องด้านการเรียนรู้ อาทิ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูแกนนำ ครูต้นแบบ ครูที่สอนดี ปราชญ์ชาวบ้าน/ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ผู้บริหารการศึกษา นักการศึกษา และสถาบันพี่เลี้ยง
 5. นิเทศ ติดตาม เยี่ยมเยียน ให้กำลังใจเสริมความรู้ในรูปเครือข่ายกัลยาณมิตรแก่ โรงเรียน นาร่องด้านการเรียนรู้
 6. ประเมินผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนโดยใช้ปัจจัยองค์รวม และปัจจัยสนับสนุน โดยภาพรวมและเป็นกรณีศึกษารายโรงเรียนของโรงเรียนนาร่อง
- ผลการดำเนินงาน
1. ประสานงานกับเขตการศึกษา 1-12 และกรุงเทพมหานครเพื่อคัดเลือกโรงเรียน นาร่อง โรงเรียนแกนนำ และโรงเรียนเครือข่าย
 2. ประชุมปฏิบัติการจัดทำเอกสารวิชาการชุดปฏิบัติการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพ โรงเรียนโดยใช้ปัจจัยองค์รวม เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่
 3. อบรมเข้มวิทยากรแกนนำด้านการเรียนรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจหลักการ จุดประสงค์ เป้าหมาย และแนวดำเนินการปฏิบัติการเรียนรู้โดยการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนโดยใช้ปัจจัย องค์รวม ปัจจัยสนับสนุน และกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และได้ร่วมกันกำหนดแผน ปฏิบัติการนิเทศ ช่วยเหลือ สนับสนุน และส่งเสริมการพัฒนาครูให้จัดการเรียนรู้เพื่อคุณภาพ ของผู้เรียนเป็นสำคัญ
 4. ประชุมสัมมนาบุคลากรหลักจากโรงเรียนนาร่อง โรงเรียนแกนนำ โรงเรียนเครือข่าย ด้านการเรียนรู้
 5. นิเทศ ติดตาม เยี่ยมเยียน ส่งเสริมความรู้ในรูปเครือข่ายกัลยาณมิตรแก่โรงเรียน นาร่องด้านการเรียนรู้เพื่อสรุป และปรับปรุง ขยายผลสู่การปฏิบัติและกระตุ้นให้โรงเรียนช่วยเหลือ กันเองในทางวิชาการ

หน่วยงานระดับนโยบาย/กรม มุ่งเน้นการพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา การจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยวิธีการจัดอบรม สัมมนา เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ พัฒนาบุคลากรแกนนำเพื่อเป็นต้นแบบการปฏิรูปการเรียนรู้และจัดทำเอกสารเผยแพร่ให้กับสถานศึกษา ในส่วนของการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ดำเนินการใน 3 ลักษณะ คือ การสร้างและพัฒนาครูแกนนำให้เป็นครูต้นแบบในลักษณะกัลยาณมิตร การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสังกัด หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานภาครัฐกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน การนำศักยภาพของบุคลากรภายในพื้นที่ของสถานศึกษามาช่วยส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาจัดการศึกษา (กรมวิชาการ. กองวิจัยทางการศึกษา. 2545 : ก-ข)

กรมสามัญศึกษามีเป้าหมายหลักในการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ และทักษะที่จำเป็นในยุคโลกาภิวัตน์ มีศักยภาพและสามารถที่จะพัฒนาตนเอง ครอบครอง และสังคมให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างมีความสุขและสมดุลย์ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิรูปการศึกษา ได้แก่ครูจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ ทั้งด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านการจัดการเรียนรู้และด้านวิชาชีพเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ กรมสามัญศึกษาจึงส่งเสริมพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพโดยยึดความแตกต่างระหว่างบุคคล ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน มุ่งประเมิณผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย ต่อเนื่องโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริง ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลาย เหมาะสม ทันสมัย เพียงพอ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งกรมสามัญศึกษาดำเนินการตามกรอบงานพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจตระหนักในความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม อย่างต่อเนื่องและเป็นกรอบงานที่จะดำเนินในปี 2543 (สามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี. 2543 : 1-4) ดังนี้

1. จัดประชุมปฏิบัติการครูผู้สอนในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. ประชุมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูแกนนำวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและภาษาต่างประเทศ
3. จัดสรรงบประมาณให้สามัญศึกษาจังหวัด สหวิทยาเขต และศูนย์พัฒนาวิชาการต่าง ๆ ดำเนินการประชุมเครือข่ายพัฒนาบุคลากร ผลิตและเผยแพร่สื่อ

4. จัดสรรงบประมาณแก่โรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์วิทยบริการ ห้องปฏิบัติการ และศูนย์พัฒนาวิชาการต่าง ๆ
5. จัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ
6. ผลิตและเผยแพร่สื่อเอกสารด้านการปฏิรูปการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทและแนวปฏิบัติหน้าที่ของครูตามบทบาทใหม่

ทั้งนี้ได้ขยายผลการพัฒนาวิทยากรหลัก อันได้แก่ศึกษานิเทศก์เขต/จังหวัด ครูแกนนำ สู่สหวิทยาเขต ไปยังโรงเรียน และครูผู้ปฏิบัติตามลำดับ ด้วยยุทธศาสตร์ “ครูแกนนำ” ซึ่งกรมสามัญศึกษาเชื่อว่าจะเป็นกระบวนการพัฒนาครูที่ยั่งยืนเพราะเน้นการพัฒนาแบบเพื่อนช่วยเพื่อน สร้างเป็นเครือข่าย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจากการปฏิบัติจริง ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เจตคติและพัฒนาการเรียนการสอนที่ถาวร เข้าถึงครูได้รวดเร็วเป็นทวีคูณ (กรมสามัญศึกษา. 2543 : 12-15) ซึ่งครูแกนนำจะต้องมีความรู้ในเนื้อหาสาระกระบวนการตามแนวทางของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 5 ด้าน คือ การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียน การสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ความเสมอภาค และการประเมินผล ดังรายละเอียด ต่อไปนี้ (กรมสามัญศึกษา. 2543 : 12-15)

ด้านเนื้อหาสาระ

เป้าหมายและบทบาทหน้าที่ของครูแกนนำ แนวการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จิตวิทยาการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้อย่างแตกต่าง ๆ การพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ ความเข้าใจ หลักสูตรและการนำหลักสูตรเชื่อมโยงไปสู่การปฏิบัติ การพัฒนาและการใช้สื่อการเรียนรู้ การใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การวัดผลประเมินผลที่หลากหลายตามสภาพจริง ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน ของผู้เรียน การวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคการ สื่อสารและการสร้างเครือข่ายและการให้คำปรึกษา การพัฒนาบุคลิกภาพครูเพื่อเป็นแบบอย่าง ที่ดีในการพัฒนาตนเอง

ด้านกระบวนการ

ทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การควบคุมและกระบวนการ คิดวิเคราะห์เชื่อมโยงมาตรฐานไปสู่กระบวนการเรียนรู้ เทคนิค และการวางแผนการสอน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลตามสภาพจริงให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด กระบวนการพัฒนาสื่อเพื่อเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ เทคนิคการถ่ายทอดความรู้เพื่อเพิ่ม ประสิทธิภาพของผู้เรียนและการสร้างเครือข่าย กระบวนการให้คำปรึกษาและจิตวิทยาแนะแนว กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เทคนิคการจัดการและการบริหารเวลา

กำหนดกิจกรรมพัฒนาครูแกนนำด้วยการจัดการอบรม สัมมนา ประชุมปฏิบัติการ ฝึกปฏิบัติ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูแกนนำและบุคลากรทางการศึกษา จัดเสวนา วิชาการ จัดเวทีวิชาการ จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อปรับปรุงพัฒนางาน สาธิตการจัดการเรียน การสอน นิเทศเยี่ยมเยียน พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ศึกษาดูงาน สนับสนุนการทดลอง การศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสื่อและผลการปฏิบัติการสอน ตั้งชมรมครูแกนนำ เป็นต้น

การกำกับ ติดตามประเมินและรายงานผล

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่สถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน สหวิทยาเขต ระดับจังหวัดและ เขตการศึกษาจัดให้มีการประเมินภายใน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของครูแกนนำ และครู เครือข่าย และรายงานผลการส่งเสริมพัฒนาครูแกนนำ สำหรับปีงบประมาณ 2543 กำหนดให้ รายงาน 2 ครั้งมีเป้าหมายครูแกนนำที่ผ่านการประเมินแล้วร้อยละ 10 ปี 2544 และ 2545 เพิ่มขึ้นร้อยละ 30 และ 50 ตามลำดับ

ปฏิบัติการขยายผล

ครูแกนนำที่ตรวจสอบแล้วพบว่ามีความพร้อมที่จะขยายผลไปสู่เครือข่าย ดำเนินการ ขยายผลโดยเน้นครูเครือข่ายในโรงเรียนเป็นหลัก ขณะที่ครูแกนนำยังคงปฏิบัติหน้าที่ด้านการ เรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูแกนนำกับครูเครือข่าย รวมทั้งมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

1.1 นโยบายการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา

การมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนที่รัฐมุ่งเน้นให้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานที่รับ ผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษามากที่สุด จึงมีนโยบายในการจัดการศึกษาในปีการ ศึกษา 2545 ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2545 : 13) ได้จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545- 2549) กำหนดภารกิจหลักไว้ 4 ประการ คือ 1) เป็นแกนนำในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ สามารถรองรับสิทธิและโอกาสทางการศึกษาของประชาชนอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย 2) พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพ และคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน 3) กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นผู้นำแก่องค์กรระดับ ปฏิบัติการ ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้ตามนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ 4) กำหนดและดำเนินการตามนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควบคุม กำกับ ประเมินผล

และตรวจสอบมาตรฐานคุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกจากนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่มีความพร้อมและสามารถเป็นผู้นำในการปฏิรูปการศึกษา กรมสามัญศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเพื่อเป็นกรอบให้หน่วยงานในสังกัดใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน จำนวน 10 ยุทธศาสตร์ ดังนี้ 1) การรองรับสิทธิและโอกาสทางการศึกษา 2) การปฏิรูปการเรียนรู้ 3) การประกันคุณภาพการศึกษา 4) การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) การปรับปรุงโครงสร้างเพื่อรองรับการกระจายอำนาจ 6) การมีส่วนร่วม 7) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 8) การพัฒนาบุคลากร 9) การพิจารณากฎหมายลูกและแนวปฏิบัติ 10) การสื่อสารเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 3-11)

1.2 การจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต ของกรมสามัญศึกษา

สหวิทยาเขต คือรูปแบบใหม่ของการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งนำมาแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความเชื่อมโยงของการศึกษาในระดับและประเภทต่าง ๆ ทั้งการศึกษาขั้น พื้นฐาน และการศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้บริการการศึกษาสนองตอบต่อความต้องการได้อย่างกว้างขวางทั่วถึงและเป็นธรรมและที่สำคัญเพื่อยกระดับให้การศึกษาทั้งระบบมีคุณภาพใกล้เคียงกัน (กรมสามัญศึกษา. 2542 : 1)

หลักการและเหตุผล

กรมสามัญศึกษา เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพทางด้านวิชาการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการตามแนวทางการปฏิรูปหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอนและแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 8 เน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้คนไทยในอนาคตมีศักยภาพเต็มบริบูรณ์ ให้การศึกษาไทยมีมาตรฐานเท่าเทียมสากลที่นานาชาติยอมรับ ปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจำนวนมาก มีการดำเนินงานด้านวิชาการเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสาธารณชนทั่วไป ในขณะเดียวกันยังมีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ต้องได้รับการส่งเสริม พัฒนางานด้านวิชาการ ให้มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับอย่างเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกันเนื่องจากค่านิยมหรือศรัทธาของประชาชนที่มีต่อโรงเรียนที่เก่าแก่และมีชื่อเสียง มีอิทธิพลต่อการส่งบุตรหลานไปเรียนไกลบ้าน และการใช้ทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนไม่คุ้มค่า กรมสามัญศึกษาจึงกำหนดให้มีโครงการจัดโรงเรียนแบบสหวิทยาเขตขึ้น โดยมีหลักการจัดโรงเรียนแบบสหวิทยาเขตดังนี้

- 1) ใช้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์โดยไม่คำนึงถึงพื้นที่ของกลุ่มโรงเรียน
- 2) ให้แต่ละสหวิทยาเขตมีโรงเรียนประมาณ 5 โรง โดยมีโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับอย่างน้อย 1 โรงเป็นโรงเรียนหลัก
- 3) การตั้งชื่อสหวิทยาเขต ควรเป็นชื่อกกลางๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ให้ทัดเทียมกัน แก้ปัญหาการรับนักเรียน ให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพและอยู่ใกล้บ้าน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียนระหว่างโรงเรียน สหวิทยาเขต แบ่งปันการใช้ทรัพยากรร่วมกันในสหวิทยาเขตและนำระบบบริหารจัดการมาใช้ในการดำเนินการ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

การบริหารจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต

กรมสามัญศึกษาได้ออกระเบียบ ว่าด้วยการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขต พ.ศ. 2542 (สามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี. 2543 : 27-34) ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2542 มีแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตดังนี้

การบริหารงานบุคคล

ทุกโรงเรียนในสหวิทยาเขตจัดตารางสอนให้เอื้อประโยชน์ต่อการบริหารงานบุคคลและบริหาร จัดการศึกษาร่วมกัน การจัดบุคลากรไปปฏิบัติการสอนหรือปฏิบัติราชการอื่นต่างโรงเรียนในสหวิทยาเขต กำหนดเวลาที่แน่นอนตามความจำเป็น แต่ไม่เกินครั้งละ 1 ปีการศึกษา โดยลงเวลามาปฏิบัติราชการ ณ โรงเรียนที่ไปปฏิบัติการสอนหรือปฏิบัติราชการอื่น และให้ถือว่าเวลาของการเดินทางไปปฏิบัติราชการต่างโรงเรียนนั้น เป็นเวลาปฏิบัติราชการด้วย ให้โรงเรียนที่บุคลากรนั้นปฏิบัติราชการประจำตามเวลาที่กำหนด ทั้งนี้โรงเรียนใดได้รับบุคลากรต่างโรงเรียนมาปฏิบัติการสอน หรือปฏิบัติราชการอื่น ให้ผู้บริหารโรงเรียนนั้นมีอำนาจบังคับบัญชาบุคลากรผู้นั้น ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่ไปปฏิบัติการสอน หรือปฏิบัติราชการอื่นต่างโรงเรียนให้นำไปประกอบการพิจารณาความดีความชอบประจำปีด้วย

การเงินและการพัสดุ

การเสนอของบประมาณ การจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานของสหวิทยาเขต ให้เสนอขอหรือจัดในชื่อของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นประธานสหวิทยาเขต ทั้งนี้การจ่ายและการก่องหน้ผูกพันเงินงบประมาณของโรงเรียนดังกล่าวให้เป็นไปตามคำสั่งมอบอำนาจของกรมสามัญศึกษาเงินและทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคโดยมีวัตถุประสงค์สนับสนุนส่งเสริม

การดำเนินงานของสหวิทยาเขต ให้ผู้บริหารโรงเรียนที่เป็นประธานกรรมการบริหารสหวิทยาเขตมีอำนาจ พิจารณาการรับบริจาคเงินหรือ ทรัพย์สิน โดยให้ถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการ การก่องหน้ผูกพันและอนุมัติจ่ายเงินในวงเงินเท่ากับเงินงบประมาณที่ได้รับมอบอำนาจจากอธิบดีกรมสามัญศึกษาโดยมีวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการก่องหน้ผูกพัน การจ่ายเงินและการบัญชีให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ โดยเก็บหลักฐานการจ่ายไว้ให้พร้อม สำหรับการตรวจสอบ สำหรับการใช้จ่ายเงินบำรุง การศึกษา เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อโรงเรียนอื่นในสหวิทยาเขตเดียวกัน ให้เป็นไปตามที่สำนักงบประมาณอนุมัติพัสดุที่ได้รับจากการรับบริจาค หรือการจัดหาด้วยเงินงบประมาณ โรงเรียนที่เป็นประธานสหวิทยาเขตจัดทำบัญชีวัสดุ หรือทะเบียนครุภัณฑ์ของสหวิทยาเขตแยกต่างหากจากบัญชี หรือทะเบียนของโรงเรียน การเบิกจ่ายค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสหวิทยาเขต ให้ถือปฏิบัติดังนี้

- 1) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ หรือค่าสอนพิเศษของบุคลากร ซึ่งไปปฏิบัติการสอนที่โรงเรียนอื่นให้เบิกจ่ายจากโรงเรียนที่ไปปฏิบัติการสอน หรือจากเงินงบประมาณ เงินบริจาค และเงินบำรุงการศึกษา การเบิกจ่ายค่าสอนพิเศษให้เบิกจ่ายได้เฉพาะรายที่มีคาบสอนในโรงเรียนที่ปฏิบัติ ราชการประจำไม่น้อยกว่าจำนวนหน่วยชั่วโมงที่กรมสามัญศึกษากำหนด สำหรับรายที่เบิกจ่ายค่าสอนพิเศษ ให้งดเบิกค่า ใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ ทั้งนี้จำนวนเงินที่เบิกจ่ายให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขต ที่จะพิจารณาตามความเหมาะสมของงบประมาณที่มีอยู่ แต่ไม่เกินอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด
- 2) ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติราชการอื่นๆให้เบิกจ่ายจากโรงเรียนที่ปฏิบัติราชการประจำ หรือจากเงินงบประมาณ เงินบริจาค เงินบำรุงการศึกษา
- 3) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานอื่น ๆ ให้เบิกจ่ายจากเงินงบประมาณ เงินบริจาค เงินบำรุงการศึกษา เช่นเดียวกัน

กรณีมีการเปลี่ยนแปลงประธานกรรมการบริหารสหวิทยาเขต ให้ส่งมอบเงินและทรัพย์สิน (ถ้ามี) โดยจัดทำหลักฐานการส่งมอบไว้ต่อกัน ให้คณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขตจัดทำแผนการใช้จ่ายเงิน และการใช้พัสดুর่วมกันให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการประจำปี ให้ประธานกรรมการ บริหารสหวิทยาเขต แจงรายละเอียดการรับ - จ่ายเงิน ให้คณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขตทราบทุกเดือน

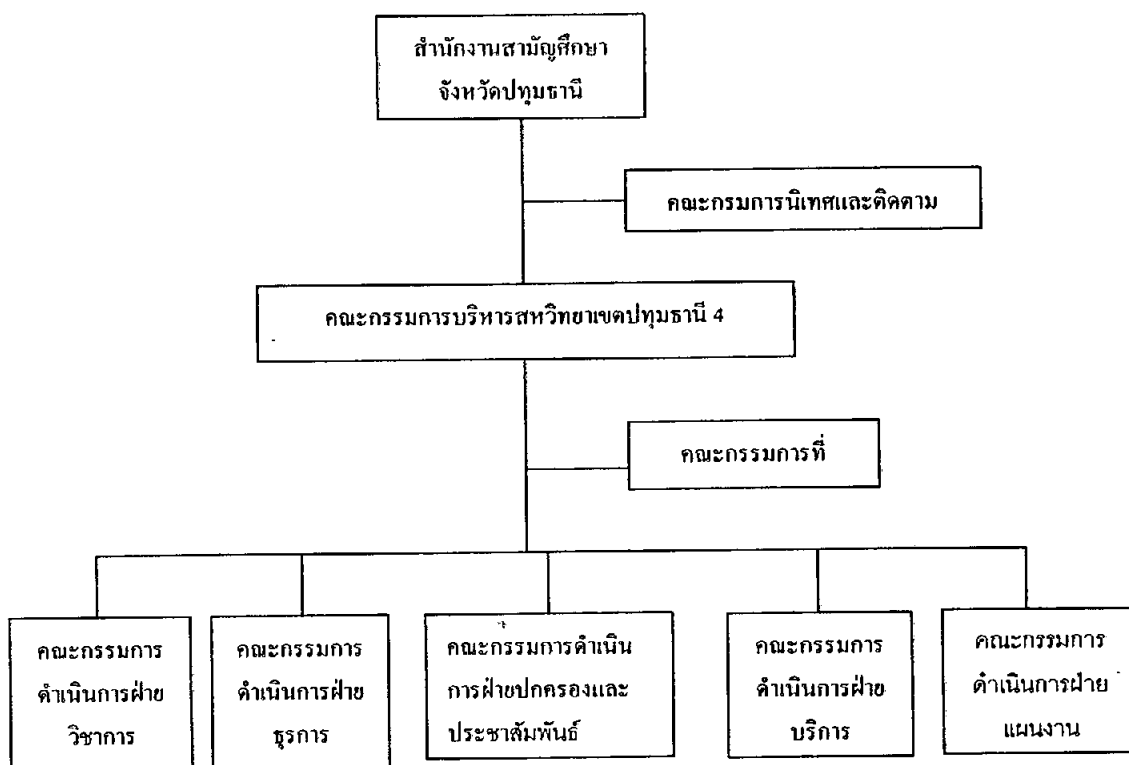
1.3 การจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

จากการที่กรมสามัญศึกษา มีแนวทางการจัดโรงเรียนแบบสหวิทยาเขต โดยกำหนดพื้นที่ทางภูมิศาสตร์เป็นเกณฑ์ ในการจัด เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน ทั้งด้านการเรียนการสอน การระดมทรัพยากรมาใช้ร่วมกัน โดยให้โรงเรียนในสหวิทยาเขต มีข้อตกลงร่วมกัน ในความร่วมมือช่วยเหลือกัน ด้านบุคลากร วิชาการ ทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ ดังนั้น จากการประชุมพิจารณาจัดแบ่งพื้นที่โรงเรียน เป็นสหวิทยาเขต สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี ได้กำหนดกลุ่มสหวิทยาเขตเป็น 4 สหวิทยาเขต (สหวิทยาเขตปทุมธานี 3. 2542 : 26) เฉพาะใน ส่วน สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ประกอบด้วย 6 โรงเรียนได้แก่

- 1) โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี
- 2) โรงเรียนธัญบุรี
- 3) โรงเรียนสายปัญญารังสิต
- 4) โรงเรียนเทพศิรินทร์ คลองสิบสาม ปทุมธานี
- 5) โรงเรียนลำลูกกา
- 6) โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร

มีการบริหารจัดการ ดำเนินการตามแนวทางการจัดโรงเรียนแบบสหวิทยาเขตของกรมสามัญศึกษา โดยมีแผนภูมิการจัดเครือข่ายการบริหารในสหวิทยาเขต ดังนี้

แผนภูมิการจัดเครือข่ายการบริหารในสหวิทยาเขต
โครงสร้างของสหวิทยาเขตปทุมธานี 4

ร.ร.ลำลูกกา ร.ร.เทพศิรินทร์ ร.ร.สายปัญญา รัชสิด ร.ร.ธัญบุรี ร.ร.สวนฯ ปทุมธานี ร.ร.มัธยมสังคีตวิทยา
กรุงเทพมหานคร

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิการจัดการเครือข่ายการบริหารในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4
ที่มา : สหวิทยาเขตปทุมธานี 3. (2542). การประชุมคณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขต
ปทุมธานี 3. หน้า 1.

วิธีใช้ทรัพยากรร่วมกัน

จากการประชุมคณะกรรมการสหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ครั้งที่ 2/2542 เมื่อวันที่ 3
มีนาคม 2542 ที่ประชุมได้มีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ดังนี้

- 1) สำรวจขีดความสามารถของบุคลากร ปริมาณเงิน และข้อจำกัดของการใช้
เงิน โครงการ / งาน ของทุกโรงเรียนที่อาจนำมาเป็นงานสหวิทยาเขตได้ สำรวจข้อมูลด้านสังคม
และข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานในเขตพื้นที่บริการ สำรวจแนวโน้มความร่วมมือของชุมชนทั้งภาครัฐ
และเอกชนกับ สหวิทยาเขตและอื่นๆ

2) ประชุมปรึกษาหารือในระดับผู้บริหาร ระดับปฏิบัติ โดยยึดมั่นในหลักการและร่วมมือกันหาแนวทางปฏิบัติตามขั้นตอนการบริหาร

3) วางแผนปฏิบัติงานร่วมกันในรายละเอียดเบื้องต้นและปฏิบัติตามแผนนั้น

4) ติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างใกล้ชิด เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมบริการอำนวยความสะดวก ให้กำลังใจ แก้ปัญหา ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

5) ดำเนินถึงสิทธิประโยชน์ของบุคลากรตามระเบียบที่พึงได้

6) ประชุมปรึกษาหารือกันในเรื่องการใช้และปัญหาการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และรายงานปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา ตามลำดับชั้นเป็นประจำ และต่อเนื่อง

7) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการปกครองบังคับบัญชาบุคลากรในระหว่างการให้ความร่วมมือกันในสหวิทยาเขต

สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอลำลูกกา และอำเภอธัญบุรีบางส่วน ในปีการศึกษา 2545 มีครูทั้งสิ้น 460 คน มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 5,878 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 3,449 คน รวมทั้งสิ้น 9,327 คน (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี. 2545 : 3-4) สามารถนำเสนอข้อมูลครู ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 จำนวนครูในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 จำแนกเป็นรายโรงเรียน

ที่	โรงเรียน	ฝ่าย บริหาร	ครู อาจารย์				รวม
			สายสามัญ		สายอาชีพ		
			ประจำ การ	อัตรา จ้าง	ประจำ การ	อัตรา จ้าง	
โรงเรียนแกนนำ							
1	ธัญบุรี	5	110	0	19	0	134
โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ							
2	สายปัญญารังสิต	5	66	4	12	1	88
3	มัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพ	3	55	5	0	0	63
4	ลำลูกกา	4	32	0	12	0	48
5	นวมร.สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี	5	47	10	13	0	75
6	เทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี	4	36	6	6	0	52
รวม		26	346	25	62	1	460

ปัจจุบันโรงเรียนธัญบุรี เป็นโรงเรียนที่อยู่ในโครงการโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ส่วนโรงเรียนสายปัญญารังสิต โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนลำลูกกา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสามปทุมธานี รวม 5 โรงเรียนยังใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ. 2521 (ปรับปรุง 2533) และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 (ปรับปรุง 2535) (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี. 2545 : 4) สภาพการจัดการศึกษาอยู่ในระยะปรับเปลี่ยน เตรียมการเพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามยุทธศาสตร์ที่ 2 ของกรมสามัญศึกษา ที่เร่งพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยเน้นการนำหลักการ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมครบวงจร การแสวงหาและเผยแพร่วิธีการที่ได้ผลโดยอาศัยโรงเรียน แกนนำ สหวิทยาเขต ศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน และชมรมครู เป็นหน่วยงานและองค์กรหลัก ในการดำเนินการนั้น ห้องเรียนบางส่วนขาดบรรยากาศในการเรียนรู้ ขาดสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ในการจัดการศึกษา ครูบางส่วนยังยึดติดการจัดการเรียนการสอนรูปแบบเดิมและจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญยังทำได้เป็นส่วนน้อย ทั้งนี้เกิดจากบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องปฏิรูปการเรียนรู้ ครูขาดความเข้าใจในเรื่องการทำวิจัย พัฒนาผลงาน และการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ในสภาวะปัจจุบันทำให้ครูขาดความสนใจในการพัฒนา ตนเองด้านการจัดการเรียนการสอน(สหวิทยาเขตปทุมธานี 3. 2545 : 20-21) สำหรับการพัฒนา บุคลากรตามยุทธศาสตร์ที่ 8 ของกรมสามัญศึกษา ที่เร่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับ ให้มีความพร้อมและมีศักยภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติงานและส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษานั้นครูส่วนใหญ่มีงานพิเศษที่มอบหมายให้ทำหลายหน้าที่ทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีที่ให้ความรู้ที่ทันสมัย ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการสอน การจัดทำสื่อการสอน ภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ทั้งนี้มีสาเหตุ จากครูได้รับการนิเทศและได้รับความรู้ด้านการพัฒนาตนเอง การทำผลงานทางวิชาการน้อยมาก ครูบางส่วนยังขาดทักษะในการใช้สื่อทันสมัย ฝ่ายบริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา บุคลากรของโรงเรียน (สหวิทยาเขตปทุมธานี 3. 2545 : 29)

สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีแนวดำเนินการจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายของ กรมสามัญศึกษาโดยมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรที่มีความพร้อมและเป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษา และมุ่งเน้นที่จะสานต่อยุทธศาสตร์ 10 ประการ และการนำไปสู่การปฏิบัติ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การติดตามผลเพื่อแสวงหาวิธีการที่ได้ผล สามารถพัฒนาผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ และการ แลกเปลี่ยนการเรียนรู้เพื่อขยายผลและพัฒนาแนวทางให้เกิดเป็นระบบที่ยั่งยืน (สหวิทยาเขต ปทุมธานี 3. 2545 :7-8) ดังต่อไปนี้

วิสัยทัศน์

สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 เป็นหน่วยงานที่เข้มแข็ง ทันสมัย เป็นแกนนำ รวมพลัง ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ประชาชนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาคและทั่วถึง ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายได้พัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติสามารถดำรงชีวิตแบบวิถีไทยในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

พันธกิจ

1. ส่งเสริม สนับสนุน การให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเสมอภาค ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
2. พัฒนาผู้เรียนให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมีความเป็นไทย โดยเน้นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
3. ปรับปรุงระบบการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เสริมสร้างความเข้มแข็งและความทันสมัย เน้นการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายให้แก่องค์กรทุกระดับ

กลยุทธ์ระดับองค์กร

- 1) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดเน้นการให้บริการในรูปแบบที่หลากหลายกว้างขวาง ทั่วถึง และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
- 2) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะด้านอาชีพ
- 3) ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการให้เข้มแข็ง ทันสมัย และพร้อมต่อการกระจายอำนาจ

ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา

การปฏิรูปการเรียนรู้

เร่งพัฒนากระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเน้นการนำหลักการไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมครบวงจร และเผยแพร่วิธีการที่ได้ผลโดยอาศัยโรงเรียนแกนนำ สหวิทยาเขต ศูนย์การพัฒนาการเรียนการสอน และชมรมครู เป็นหน่วยงานและองค์กรหลักในการดำเนินการ สภาพการจัดการเรียนการสอนมีลักษณะขาดบรรยากาศใน

การเรียนรู้ วัสดุและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการศึกษา ครูบางส่วนยังยึดติดการจัดการเรียน การสอนรูปแบบเดิม และจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญได้เป็นส่วนน้อย มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ พัฒนาให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น และวิเคราะห์แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมและมีคุณธรรม ปรับปรุง พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ให้ได้มาตรฐาน

การพัฒนาบุคลากร

เร่งพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทุกระดับให้มีความพร้อมและมีศักยภาพเพียงพอต่อการปฏิบัติงานและส่งเสริมสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา บุคลากรในโรงเรียนส่วนใหญ่ มีงานพิเศษที่โรงเรียนมอบหมายให้ในหลายหน้าที่ ทำให้การพัฒนารเรียนการสอนไม่ประสบผล สำเร็จเท่าที่ควร ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในเทคนิคการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการสอน และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัด การเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ปรับปรุงการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับนโยบาย และทิศทางการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา และส่งเสริมการ จัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรในโรงเรียน

2. การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่ต้องการในยุคโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมผู้เรียนให้รู้จักตนเอง เรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ซึ่งนักการศึกษาหลาย ท่านได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนการสอน สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2535 : 84) สรุปว่าการเรียนการสอนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการนำ หลักสูตรไปใช้ซึ่งครูจะต้องให้ความสำคัญและมีการประเมินผลในเรื่องต่อไปนี้

1. การจัดและพัฒนารเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การสอนเน้นกระบวนการ
3. การสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
4. การสอนเน้นกระบวนการกลุ่ม
5. การสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียน

สงบ ลักษณะ (2535 : 28) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนว่าคือการจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์อย่างมีจุดหมาย ผ่านระบบต่าง ๆ ในร่างกาย เช่น สัมผัส อ่าน ฟัง คิด ชักถาม ตอบคำถาม อภิปราย ทดลอง เขียน และลงมือปฏิบัติต่าง ๆ ผลที่เกิดขึ้นคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดคุณสมบัติทางความรู้ความคิด ทักษะความสามารถทางการปฏิบัติ ลักษณะทางจิตพิสัยต่าง ๆ เช่น ค่านิยม เจตคติ ความสนใจ ความพอใจ

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2542 : 4) กล่าวว่า การเรียนการสอน คือการจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองและเลือกเรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเองและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้เต็มที่

ชนาธิป พรกุล (2544 : 3) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนคือการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด

จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนนั้น จะให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เน้นการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการกลุ่ม มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างมีจุดหมาย เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง มีการทำงานที่เป็นระบบ เกิดคุณสมบัติทางความรู้ความคิด ทักษะความสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตลอดจนลักษณะทางจิตพิสัยต่าง ๆ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน

กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 10) ระบุเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนในแนวปฏิรูปการศึกษา ด้านการปฏิรูปหลักสูตรและกระบวนการสอนว่า จัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของการปฏิรูปการศึกษา

แอสโรวด์ และจูน เซน (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. 2541 : 37-38 ; อ้างอิงจาก Harold and June Shane. 1974 : *Learning For Tomorrow*) กล่าวว่า ในอนาคตสังคมจะเปลี่ยนไปมาก หลักสูตรที่จัดเตรียมคนสำหรับอนาคตจะต้องสอนให้คนรู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมในอนาคต โดยการเปลี่ยนแปลงดังนี้

1. จากการสอนเป็นกลุ่มใหญ่	ไปสู่การสอนเป็นรายบุคคล
2. จากการสอนที่ละหัวข้อเรื่อง	ไปสู่การสอนที่มีความสัมพันธ์หลายหัวข้อเรื่อง
3. จากการรับรู้เพื่อนำไปใช้ตอบ	ไปสู่การเสาะหาคำตอบด้วยตัวเอง
4. จากตารางสอนตายตัว	ไปสู่ตารางสอนที่เปลี่ยนแปลงได้

5. จากการฝึกความรู้และทักษะพื้นฐาน ไปสู่การสร้างเจตคติและความชื่นชมอันพึงประสงค์เพื่อกระตุ้นการค้นคว้าด้วยตนเอง
6. จากครูริเริ่มและนำในการสอน ไปสู่ผู้เรียนริเริ่มและการวางแผนกลุ่ม
7. จากเนื้อหาวิชาแยกกัน ไปสู่เนื้อหาวิชาหลาย ๆ วิชาเกี่ยวข้องกัน
8. จากคำตอบจากความจำ ไปสู่การรับรู้ปัญหา
9. จากเน้นตำราเรียน ไปสู่การใช้สื่อการสอนต่าง ๆ เพิ่มเติมจากตำรา
10. จากเรียนรู้จากการสอนนักเรียน ไปสู่การกระตุ้นสติปัญญาด้วยตัวเอง

สงบ ลักษณะ (2535 : 28) กล่าวถึงเป้าหมายการจัดการเรียนการสอนที่ใช้กระบวนการว่าเป็นการสอนที่ครูหลีกเลี่ยงการเป็นผู้บอกความรู้แก่เด็กโดยตรง แต่จะจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของเด็ก เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชา และเหมาะสมกับสภาพสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง

การสอนให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้

ชาตรี ส ารามญ. (2528 : 2) กล่าวว่า การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลของ ปฏิกริยาตอบสนองที่มีต่อสิ่งเร้า การเรียนรู้ยังหมายถึงการปรับปรุงที่เกิดขึ้นอาจจะมีคุณค่าในทางที่ดีขึ้นหรือไม่ก็อาจเป็นได้

ซึ่งอาจสรุปได้ว่า การเรียนรู้คือกระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรอันเนื่องมาจากประสบการณ์ หรือการฝึกหัด

ลักษณะของการเรียนรู้ จะพิจารณาได้จากพฤติกรรมที่เกิดขึ้น 3 ลักษณะต่อไปนี้

1. เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจากเดิม
2. พฤติกรรมที่เปลี่ยนนั้นต้องเป็นพฤติกรรมที่มีลักษณะถาวร
3. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้นจะต้องต่อเนื่องจากประสบการณ์

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง ครูจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจและตระหนักในเรื่องนี้ให้มากเพราะถ้าจัดประสบการณ์ ผิดพลาด ผู้เรียนก็จะรู้ผิดพลาดไปได้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นครูควรเตรียม กิจกรรมต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า อาจเป็นชุดฝึกใบงาน ใบความรู้ เทคนิคการถามตอบ วิธีการสอน การทดลอง เกม หรือนวัตกรรมใด ๆ ที่จะสนับสนุนให้การเรียนการสอนมีรสชาติ สนุกสนาน และเกิดทักษะได้แนวคิดที่ติดตัวตลอดไป (อดุลย์ศักดิ์ ดวงคำน้อย. 2538 : 29)

ครูควรลดบทบาทในการพูด การบรรยายลงแล้วใช้เวลาในการคิดตั้งคำถามที่มีข้อความ กระชับ ชัดเจน ตรงประเด็น เด็กจะได้ใช้ความคิด ซึ่งจะนำไปสู่การกระทำ การเรียนรู้ ที่ทำให้เกิดความคงทนในการจำ เกิดจากการที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติด้วยความพึงพอใจ โดยได้รับการเสริมแรงจากผลของการปฏิบัติในทันที ครูควรรู้จักการใช้คำพูดชมเชย มีท่าที่แสดงออกอย่างเหมาะสม ในการยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก หากครูมีใจกว้าง การร่วมกันคิด ร่วมกัน วางแผนและร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูและนักเรียนจะทำให้การเรียนการสอนมีชีวิตชีวา ครูจะไม่เหนื่อยในการพูด แต่ครูจะมีบทบาทเป็นผู้ฟัง นักเรียนจะเรียนอย่างสนุก เพราะมีส่วนร่วม ถ้าครูสอนห้องเดียวทุกวิชา ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ คือ สอนเนื้อหาเรื่องหนึ่งเป็นแกนแล้วโยงให้เกิดการเรียนรู้ในหลายวิชา หลายจุดประสงค์ (วิไลวรรณ ตรีศรีชนะมา. 2538 : 46)

3. หลักการแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู

จากสถานการณ์ของสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปผลักดันให้สถาบันการศึกษามีหน้าที่ พัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการเป็นกระแสให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนทั้งระบบ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทนำสู่การปฏิบัติต่อผู้เรียนโดยตรงและมีความสำคัญยิ่งได้แก่ครู ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปเพื่อปรับเปลี่ยนภารกิจตามบทบาทที่สังคมคาดหวัง ทั้งนี้มีหลายหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูไว้ดังนี้

ทิศนา ขัมมณี (2542 : 23-25) ได้กล่าวถึงบทบาทครูไว้ดังนี้

1. ด้านเตรียมการสอน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ

1.2 ศึกษา แหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.3 วางแผนการสอน

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

1.3.2 วิเคราะห์เนื้อหาและความคิดรวบยอด และกำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน

1.3.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียม

1.4.1 สื่อ วัสดุการเรียนการสอน ให้เพียงพอสำหรับผู้เรียน

1.4.2 เอกสาร หนังสือ หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน

1.4.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ หรือโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

1.4.4 เครื่องมือประเมินผลการเรียนรู้

1.4.5 ห้องเรียน หรือสถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น อาจจำเป็นต้องจัดโต๊ะ เก้าอี้ในลักษณะใหม่

2. ด้านการสอน

บทบาทครูในด้านการสอนมีรายละเอียดดังนี้

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2.2 กระตุ้นผู้เรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ โดยอาจมีการปรับแผนให้เหมาะสมกับผู้เรียนและสถานการณ์ที่เป็นจริง

2.3.1 ดูแลให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 กระตุ้นผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่

2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งเหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม

2.3.5 ให้คำแนะนำ และข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น

2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ

2.3.7 ให้การเสริมแรงผู้เรียนตามความเหมาะสม

2.3.8 ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียนและอาจให้ข้อมูลเนื้อหา ความรู้เพิ่มเติมแก่ผู้เรียนตามความเหมาะสม

3. ด้านการประเมินผล

ในด้านการประเมินผล ครูต้องมีบทบาทและยึดหลักการประเมินผลดังต่อไปนี้

3.1 เก็บรวบรวมผลงานและประเมินผลการเรียนของผู้เรียน

3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 64-76)ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู พร้อมพฤติกรรมชี้วัด ไว้ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้

1.1 การใช้แผนการสอนโดยยึดหลักสูตร

พฤติกรรมชี้วัด

พัฒนา จัดลำดับจุดเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ โดยใช้แนวทางของเขตพื้นที่และปรับปรุงให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน กำหนดเวลาของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อสะดวกต่อการกำหนดแผนการสอนกำหนดแหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และการพัฒนาผู้เรียน และบันทึกไว้ในแผนการสอน กำหนดแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมที่หลากหลายตามจุดประสงค์ ทบทวนแผนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพเสมอ จัดปฏิทินงานประจำวัน เพื่อกำหนดการใช้เวลาให้ดีที่สุด

1.2 การบูรณาการวิชาต่างๆ อย่างเหมาะสม

พฤติกรรมชีวิต

ครูร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีโอกาสดูหาความรู้ และฝึกทักษะหลายๆ ด้าน ใช้ประโยชน์จากแหล่งการเรียนรู้ และเอกสารให้มากที่สุด จัดสอนเป็นทีม ประเมินโดยให้ผู้เรียนได้แสดงความรู้ ความสามารถด้านต่างๆ ด้วย

2. การจัดการเรียนการสอน

2.1 การจัดการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทั้ง

ด้านวิชาการ และคุณลักษณะ

พฤติกรรมชีวิต

สอนกลุ่มใหญ่ทั้งห้อง ด้านทักษะและแนวคิดใหม่ๆ จัดกลุ่มเล็กลงเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนอย่างทั่วถึงและจัดกลุ่มตามความสามารถของผู้เรียน ติดตามการสอนเพื่อให้กลุ่มผู้เรียนที่เรียนช้าได้เรียนรู้เต็มที่ ทบทวน และปรับกลุ่มใหม่เมื่อผู้เรียนมีการพัฒนาขึ้น จัดกลุ่มการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความคิดให้เพิ่มสูงขึ้น ใช้การเรียนแบบมีส่วนร่วม (Co - operative) เพื่อให้ทุกคนได้เรียนรู้เต็มที่ จัดกลุ่มเพื่อนช่วยสอนเพื่อให้มีการใช้เวลาเป็นประโยชน์และได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนๆ กลุ่มจะต้องมีความสมดุลระหว่างเพศ วัฒนธรรม ภาษา และความสามารถ

2.2 การใช้เวลาอย่างเต็มที่

พฤติกรรมชีวิต

จัดสรรเวลาด้านต่างๆ โดยเน้นมาตรฐานของเขตพื้นที่และสถานศึกษาเข้าสอน และจบ บทเรียนตรงเวลา ปกครองชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดความประพฤติกที่ไม่เหมาะสม มีความกระตือรือร้นในการสอนที่เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนและจัดบทเรียนได้เหมาะสมกับเวลา ตั้งคำถามที่เน้นคำตอบให้คิด เพื่ออภิปรายและทบทวนกิจกรรมการเรียนรู้ ดูแลผู้เรียนทั่วถึงเพื่อช่วยเหลือให้ทุกคนทำงานของตนเองนำเสนอบทเรียนในระดับที่ไม่ยากไม่ง่ายเกินไปหรือสำหรับผู้เรียนส่วนใหญ่และช่วยเหลือ ผู้เรียนที่เรียนช้าหรือเรียนเร็วเป็นพิเศษ ให้ผู้เรียนได้

สร้างสรรค์งานอย่างเต็มกำลัง มีการเตรียมตัวและให้คำปรึกษา ช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเต็มที่และไม่รบกวนคนอื่น ส่งเสริมผู้เรียนให้ขยันทำงานให้ทันเวลา ช่วยผู้เรียนที่เรียนช้า ด้วยอุปกรณ์ใหม่ๆ เพื่อลดเวลาที่ใช้ให้น้อยลง ให้การบ้านไม่มากในระดับประถมศึกษา และมากขึ้นสำหรับมัธยมศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้พัฒนาขึ้น รวมทั้งตรวจการบ้านเพื่อให้การช่วยเหลือได้ถูกต้อง

2.3 การจัดการสอนอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพและเรียบง่าย

พฤติกรรมชีวิต

วางแผน กติกาและกระบวนการต่างๆ ก่อนเปิดเรียน และชี้แจงผู้เรียนในวันแรก เริ่มต้นเรียนอย่างรวดเร็วและมีเป้าหมายชัดเจน มีงานกิจกรรมพร้อมก่อนเปิดเรียน ให้ผู้เรียนเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นแต่ละวัน กำหนดงานปกติอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ให้ความสะดวกและต่อเนื่องระหว่างเปลี่ยนคาบเรียน ควบคุม ดูแลผู้เรียนทุกคนให้ทำงานที่รับผิดชอบและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ทบทวนบทบาทและการทำงานแต่ละวันเพื่อปรับปรุงผลงาน

2.4 การตั้งกฎและมาตรฐาน ที่ควรปฏิบัติในชั้นเรียนและดำเนินตามกฎอย่าง

สม่ำเสมอและยุติธรรม

พฤติกรรมชีวิต

กำหนดข้อควรปฏิบัติในห้องเรียนร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นกฎที่ชัดเจน และควบคุมได้และชี้แจงแต่ต้นปี หรือเริ่มต้นเรียนรายวิชาต่างๆ แจ้งผู้เรียนรับทราบข้อควรปฏิบัติ การแสดงพฤติกรรมในห้องเรียน การรักษาระเบียบวินัย สอนเสริมและฝึกปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่างๆ สำหรับผู้เรียน ผู้เรียนรุ่นพี่ต้องช่วยเหลือน้องตามกฎ ใช้กฎระเบียบเพื่อสร้างวินัยให้ผู้เรียนทุกคนและทำโทษผู้กระทำผิด สอนและกระตุ้นทักษะและ พฤติกรรมทางบวกรวมทั้งการควบคุมตนเอง โดยเฉพาะผู้เรียนที่มีปัญหา เน้นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพื่อแก้ปัญหาทางวินัย ไม่คำนึงถึงประวัติหรือบุคลิกอื่นๆ ผู้สอนรักษากฎระเบียบวินัยในห้องเรียน ไม่ควรให้มีปัญหาถึงสายบริหาร ร่วมกิจกรรมเพื่อพัฒนาการจัดการห้องเรียน ในการประเมินให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ด้วย

3. ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน

3.1 ครู คาดหวัง การเรียนรู้ของผู้เรียนสูงสุด

พฤติกรรมชีวิต

กำหนดมาตรฐานสูงสุด ที่ท้าทายและเป็นไปได้และแจ้งผู้เรียนว่าทุกคนต้องสำเร็จตามมาตรฐานที่ท้าทายและเป็นไปได้นั้น เชื่อว่า ผู้เรียนทุกคนต้องทำสำเร็จ มั่นใจว่าผู้เรียนทำงานสำเร็จและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในห้องเรียน ให้เวลา และการสนับสนุน เท่าที่จำเป็นอัน

จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนซ้ำได้ประสบความสำเร็จตามสมควร ให้ผู้เรียนทุกคนทบทวนความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมของตนเพื่อให้พึงระลึกถึงความคาดหวังความสำเร็จอย่างทัดเทียมกัน ของทุกคน เชื่อว่าผู้เรียนทั้งที่อ่อน และเก่งมีความสามารถแต่ละด้านไม่เหมือนกัน

3.2 การสนับสนุน และส่งเสริมสำรวจให้กำลังใจเพื่อสู่ความเป็นเลิศ พฤติกรรมชีวิต

กำหนดความเป็นเลิศ ด้วยมาตรฐานกลาง แต่ไม่เปรียบเทียบกับคนอื่น ให้รางวัลแก่ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จ และให้เกิดความยุติธรรมอย่างรอบคอบ ส่งเสริม และให้รางวัลตามความเหมาะสม สม่่าเสมอตามพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละระดับ ให้ผู้เรียนทุกคนรู้ตัวเองว่าจำเป็นต้องทำอะไรบ้างในการไปสู่ความเป็นเลิศ ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จของผู้เรียนตามความเหมาะสม ให้รางวัลเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม

3.3 ความสัมพันธ์กับผู้เรียนในทางที่เป็นบวก พฤติกรรมชีวิต

ให้ความสนใจกับปัญหา ความก้าวหน้า ทักษะต่างๆ ของผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนส่งเสริมความพยายามในการเรียนรู้ของผู้เรียน ให้ความสนใจ และความสนใจต่อผู้เรียนทุกเรื่องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและเชื่อมั่นในตนเอง

4. ความเสมอภาค

4.1 ดูแลผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือมากเป็นพิเศษ พฤติกรรมชีวิต

ใช้เวลาสอนนอกเวลาสำหรับผู้เรียนที่มีปัญหาด้านการเรียนโดยใช้เทคนิคต่างๆ ติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียนด้วยความรอบคอบเพื่อรับรู้ปัญหาต่างๆ บอกความคาดหวังในการเรียน และพฤติกรรมที่ต้องการสำหรับผู้เรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ ช่วยจัดกิจกรรมพัฒนาภาษา ทักษะ และสอนเสริมด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนเหล่านี้

4.2. การสนับสนุนให้มีความยืดหยุ่นทางสังคม และวิชาการ สำหรับผู้เรียนที่มีปัญหา

พฤติกรรมชีวิต

ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา เน้นการพัฒนาตัวเองมากกว่าเปรียบเทียบกับคนอื่น ทำงานร่วมกับคนอื่นในการช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อให้การสนับสนุนที่ดี ให้โอกาสผู้เรียนเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับคนอื่นและเพื่อนๆ เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ สอนทักษะการแก้ปัญหาและให้โอกาสผู้เรียนเหล่านี้ได้ฝึกปฏิบัติในชีวิตจริง ช่วยให้ผู้เรียนได้ควบคุมตัวเอง

ให้ความสำคัญความสนใจในการเรียน และการปฏิบัติ สนับสนุนให้สมาชิกในสถานศึกษาช่วยเหลือผู้เรียนเหล่านี้ สนับสนุนให้บุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้เรียนได้ให้การช่วยเหลือผู้เรียนเหล่านี้

4.3 การสนับสนุนให้ความหวังใจ เห็นใจ แก่ผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางสังคม และวัฒนธรรม

พฤติกรรมชี้วัด

ให้โอกาสผู้เรียนทุกคนไปสู่ความสำเร็จ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับ และเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น ฝึกทักษะการคิดวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรม สนับสนุนการพัฒนาความเชื่อมั่นในตัวเอง หลีกเลี่ยงการกระทำที่จะเกิดผลเสียหายหรือทำลายความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมต่างๆ

5. การประเมินผล

5.1 การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างใกล้ชิด

พฤติกรรมชี้วัด

ติดตามการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เน้นการติดตามแก้ปัญหาด้านการเรียน ให้ผู้เรียนสนใจ เอาใจใส่ งานวิชาการอยู่เสมอ ปรับปรุงการประเมินในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับการสอนและหลักสูตร พัฒนาความรู้ด้านการประเมินผล และการสร้าง ข้อสอบที่เที่ยงตรงและเชื่อมั่น ใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง ทดสอบความก้าวหน้าของผู้เรียน เช่น การตรวจผลงานผู้เรียน ทบทวนเครื่องมือการประเมิน วิธีการประเมิน และพัฒนาใหม่ตามความจำเป็น ใช้ผลการประเมินปรับปรุงการสอนและสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของ ผู้เรียน กำหนดมาตรฐานระดับสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศ ส่งเสริมให้ผู้ปกครองดูแลความก้าวหน้าของผู้เรียน

5.2 ใช้การประเมินที่หลากหลาย และการทดสอบ

พฤติกรรมชี้วัด

มีส่วนร่วมในกิจกรรม พัฒนาบุคลากรเสมอเพื่อพัฒนามาตรฐาน ประชาสัมพันธ์ ผู้ปกครองให้รู้ว่าการประเมินผลงานผู้เรียนเป็นการเตรียมตัวที่ดีที่สุดต่อชีวิตภายนอก ใช้การประเมินหลากหลายสำหรับกลุ่มย่อยๆ ให้ทุกคนเรียนรู้ว่าการประเมินที่ดีที่สุด ต้องพัฒนาและใช้บ่อยๆ วางแผนการประเมินร่วมกับการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน พัฒนาการประเมินร่วมกับการพัฒนาการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน สอนการให้คะแนนที่จะใช้ประเมินผลงานผู้เรียนและใช้ระบบเพื่อนประเมินเพื่อน ให้ผู้เรียนร่วมกันประเมินเพื่อนๆ ศึกษา รวบรวม ผลงานประเมินของบุคคลอื่นๆ เพื่อมาประยุกต์ใช้กับห้องเรียนของตน

กรมสามัญศึกษา (2544 : 21- 58) ได้กล่าวถึงบทบาทครูไว้ดังนี้

1. ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร เป็นทักษะที่สำคัญยิ่งที่ครูจำเป็นต้องมีและเชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนางานการจัดการเรียนรู้ของคนให้บรรลุผลสามารถสร้างเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการในการวางแผน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ วิสัยทัศน์ จุดหมาย คุณลักษณะอันพึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร รายวิชาตามสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ปัจจัยสนับสนุนด้านอื่น ๆ และความเชื่อมโยงสอดคล้องทั้งหมด ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาครูผู้สอนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมจัดทำได้ทุกองค์ประกอบในลักษณะเป็นผู้เกี่ยวข้องโดยตรงที่จะให้ความคิดเห็น ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณา กำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายของการจัดการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน อันเป็น องค์ประกอบอันดับแรก ๆ ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดทิศทางของหลักสูตรสถานศึกษา

ในองค์ประกอบด้านโครงสร้างหลักสูตรและรายวิชาตามสาระการเรียนรู้ นั้น ครูผู้สอน มีบทบาทโดยตรงในการกำหนดรายละเอียด โดยในส่วนโครงสร้างหลักสูตรนั้นครูผู้สอนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) ร่วมวิเคราะห์เวลาในการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามที่หลักสูตรกำหนด
- 2) ร่วมวิเคราะห์การจัดสัดส่วนสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงชั้น โดยยึดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นกรอบในการพิจารณา

3) นำรายละเอียดการกำหนดสัดส่วนสาระการเรียนรู้และเวลามาจัดทำโครงสร้างหลักสูตรของทั้ง 8 กลุ่มสาระ

ภารกิจต่อไปได้แก่การกำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรที่ครูต้องเป็นผู้ดำเนินการโดยตรงตามแนวทางดังต่อไปนี้

1) กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระแล้วนำมาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาคที่ระบุถึงความรู้ ความสามารถของผู้เรียนที่จะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปี หรือแต่ละภาคเรียน

2) กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค และให้สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพความต้องการของท้องถิ่น และชุมชน

3) กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิตสำหรับสาระการเรียนรู้รายปีและรายภาค

4) จัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอามาตรฐานการเรียนรู้รายปี รายภาค สาระการ เรียนรู้รายปี รายภาค รวมทั้งเวลาและจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา

5) จัดทำหน่วยการเรียนรู้ โดยการนำเอาสาระการเรียนรู้รายปี รายภาค ที่กำหนดไว้ไป บูรณาการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้หน่วยย่อยๆ เพื่อความสะดวกในการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนได้เรียนรู้ในลักษณะองค์รวม

จะเห็นได้ว่าเป็นภารกิจและบทบาทที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในยุคการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งกระจายอำนาจให้สถานศึกษา ครูผู้สอนดำเนินการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้เอง การศึกษาทำความเข้าใจและฝึกฝนออกแบบ และพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น จึงเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นที่ครูต้องฝึกฝนดำเนินการเพื่อให้งานพัฒนาคุณภาพ การศึกษาบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรต่อไป

2. ออกแบบและวางแผนการจัดการเรียนรู้

ภารกิจหลักที่ครูต้องเผชิญ คือการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะก่อให้เกิดผล การเรียนที่คาดหวังสำหรับผู้เรียนแต่ละคน ในการออกแบบกิจกรรมครูต้องรู้ว่าต้องการให้เกิด การเรียนรู้อะไร และใช้บทเรียนใดที่เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้นั้น ขั้นตอนที่สำคัญยิ่งของการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้คือการวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ ประกอบดังนี้

1) การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่บทเรียนจะสามารถเอื้ออำนวยให้บรรลุผล

2) การเลือกและกำหนดเค้าโครงของแผนการสอน ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการออกแบบประเภทและลักษณะของกิจกรรมที่ใช้ ลำดับระยะเวลาของแต่ละกิจกรรม เนื้อหาและสื่อที่จะใช้

3) การเตรียมสิ่งสนับสนุนทั้งหมดที่ต้องการใช้ รวมถึงสื่อ ตัวอย่างงาน การตรวจสอบ ลำดับการทำงาน การวางแผนเค้าโครงงาน

4) การกำหนดวิธีการจะกำกับและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนทั้งระหว่างเรียนและหลังการเรียนเพื่อประเมินว่าการเรียนรู้ที่คาดหวังเกิดขึ้นหรือไม่

ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้มีสิ่งสำคัญที่ครูควรคำนึงและนำมาพิจารณาดังนี้

1) ความต้องการของผู้เรียน

การประเมินความเหมาะสมของบทเรียนมีประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและเตรียมการ 2 ประการ ได้แก่ (1) ความชัดเจนของจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการสอน (2) แผน การสอนที่กำหนด สามารถสนองความต้องการของผู้เรียนเพียงพอหรือไม่ รวมถึงจุดประสงค์การเรียนรู้มีสาระเกี่ยวกับขอบข่ายหรือลักษณะกิจกรรมของผู้เรียนเพียงพอหรือไม่ ครูจะต้องวางแผนการสอน ปรับแต่งและขยายกิจกรรมโดยให้ความสำคัญกับวิธีการจัดการเรียนรู้แก่นักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน

2) จุดประสงค์การเรียนรู้

การเลือกจุดประสงค์สำหรับทำแผนการสอนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งต้องแสดงให้เห็นว่าได้สนองจุดหมายที่มีค่าทางการศึกษาครูต้องระบุผลการเรียนรู้ที่คาดหวังชัดเจนที่สามารถวิเคราะห์ได้ในรูปแบบ ของความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติ การวางแผนเป็นสิ่งที่มีความละเอียดซับซ้อนเพราะครูจะมีขอบข่ายของผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของแผนการสอนแต่ละแผนหลายระดับแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดในห้องเรียน แผนการสอนทุกแผนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเจตคติทางบวก วุฒิภาวะ พฤติกรรม ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

3) การใช้จุดประสงค์ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ของครู

การวางแผนการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อครูหลายประการ ได้แก่ ทำให้ครูสามารถกำหนดประเภทของการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในการเรียนและเชื่อมโยงจุดประสงค์กับสิ่งที่ครูรู้เกี่ยวกับนักเรียนและแหล่งเรียนรู้ได้ชัดเจนและเจาะจงมากขึ้น ทำให้ครูสามารถกำหนดโครงสร้างของเนื้อหาของบทเรียน การกำหนดเวลาเรียนของแต่ละกิจกรรม รวมถึงทักษะที่สำคัญ ช่วยลดเวลาที่ครูจะต้องใช้ในการกำหนดสิ่งที่จะต้องทำระหว่างบทเรียนสามารถใส่ใจกับการปรับแต่งบทเรียนให้เหมาะสมและดียิ่งขึ้น การวางแผนจะทำให้ครูสามารถเตรียมสื่อ ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนที่จำเป็นซึ่งจะทำให้บทเรียนก้าวหน้าอย่างราบรื่นและมีประสิทธิผล การบันทึกผลหรือข้อคิดเห็นสั้น ๆ จะเป็นข้อมูลต่อการวางแผนจัดการเรียนรู้ในอนาคต

4) ความยืดหยุ่น

การนำแผนไปใช้จำเป็นต้องยืดหยุ่น การจัดการเรียนรู้ที่ดี ขึ้นกับความเหมาะสมที่จะกำกับ ปรับแต่ง และพัฒนาสิ่งที่ดำเนินไปในบทเรียน โดยเฉพาะวิธีที่นักเรียนปฏิบัติระหว่างเรียน ที่ครูอาจวางแผนไว้ให้ทำบางเรื่องแต่หากผู้เรียนทำได้แล้วหรือมีจำนวนมากทำไม่ได้ก็ต้องปรับแผนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การวางแผนจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยขั้นตอนต่อไปนี้

1) การกำหนดจุดประสงค์ จุดประสงค์จะขยายแง่มุมที่สำคัญของการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การพัฒนาสติปัญญาผู้เรียน ครูต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่าจุดประสงค์ที่เลือกสัมพันธ์กับบทเรียนก่อน ๆ หรือบทเรียนที่ต้องเรียนในอนาคตอย่างไร และมีความเหมาะสมเพียงไรที่จะเพิ่มพูนความสามารถ เจตคติ และความสนใจของผู้เรียน การเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมจึงสำคัญและมีประสิทธิผลยิ่งหากพบว่าการเรียนรู้ใหม่ งอกงามเพิ่มพูนขึ้นจากความรู้เดิม

2) การเลือกเนื้อหา ครูต้องมีทักษะในการแยกหัวข้อเป็นองค์ประกอบย่อยและเรียงลำดับหัวข้อนั้นในมิติต่าง ๆ รวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านสติปัญญา ความรู้สึกลับสังคม โดยเน้นที่การส่งเสริมให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสนองความต้องการของผู้เรียน

3) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน คือสภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อ นำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนการสอนที่กำหนด การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมจึงเป็นความสามารถและทักษะของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล

กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีลักษณะสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา ฝึกกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน เหมาะสมกับธรรมชาติและวัยของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมใน โรงเรียนและชีวิตจริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นในการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนจะต้องวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมใดในระดับใด ก่อนที่จะเลือกเทคนิควิธีการที่มีคุณค่าในการสร้างเสริมทักษะข้อความรู้ และพฤติกรรมที่กำหนดนั้นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้บรรลุจุดหมายที่ต้องการ การพิจารณาเลือกเทคนิควิธีสอนนั้นจะต้องคำนึงถึง จุดหมาย กระบวนการเรียนการสอน และผลที่จะเกิดกับผู้เรียน เทคนิควิธีสอนต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีผล การวิจัยใดที่บ่งชี้ว่าวิธีใดดีที่สุด เพราะวิธีสอนแต่ละวิธีมีลักษณะเด่นและข้อจำกัดในตัวเอง ซึ่งครูต้องพิจารณาเลือกและนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ เนื้อหา ความสามารถ ความสนใจ และวิธีเรียนของผู้เรียนด้วย

4) การกำกับและประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียน เมื่อเริ่มบทเรียนครูกำกับและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน เพื่อให้แน่ใจว่าแผนการสอนมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขณะเดียวกันครูต้องตรวจสอบ รวบรวมข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนในแง่มุมต่าง ๆ ว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้ หรือมีการปรับ ขยายเพิ่มเติม ด้วยวิธีการต่าง ๆ

จากองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ จะเห็นได้ว่าครูจะต้องมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนรู้ หากครูไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีคุณภาพแล้ว จะไม่สามารถสร้างสรรคงานการเรียนการสอนที่ดี มีคุณภาพและไม่สามารถสร้างผลผลิตของการศึกษา คือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้ ทักษะการออกแบบวางแผน และจัดการเรียนรู้จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจในภารกิจของครูผู้สอน

3. สร้างและใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี

ปัจจุบันสื่อการเรียนรู้มีอิทธิพลสูงในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลากหลาย จึงเป็นเรื่องที่ครูจะต้องให้ความสนใจ เพื่อการสร้างและการใช้สื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุด โดยควรทำความเข้าใจในบทบาทของสื่อการเรียนรู้ที่เป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์การนำสื่อมาใช้ กล่าวคือ พิจารณาความเหมาะสมของสื่อกับเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียนและกิจกรรม สื่อมีความถูกต้อง ชัดเจน มีความหมายตรง ใช้การได้ดี คุ่มค่าการนำมาใช้ สามารถใช้ได้หลากหลาย ครูต้องรู้จักการสร้างสื่อตามความสามารถของตนเอง ร่วมมือกับครูอื่นที่มีความสามารถในการสร้างสื่อ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการสร้างสื่อ เลือกใช้สื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น ศึกษาทำความเข้าใจ กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ในการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้และสามารถชี้แนะผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง ศึกษาทำความเข้าใจวิธีการเลือกสื่อและการใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพเหมาะสม หลากหลาย สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ และความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อการเรียนรู้ที่จัดทำขึ้นเองหรือเลือกนำมาใช้ประกอบการเรียนรู้ โดยมีการวิเคราะห์และประเมินสื่อการเรียนรู้ที่ใช้อยู่อย่างสม่ำเสมอ จัดระบบสารสนเทศให้ผู้เรียนศึกษา ทดลองสัมผัส สนับสนุนผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ พึงตระหนักว่าเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นเครื่องช่วยสอน ไม่ได้ใช้แทนการสอน หรือแทนครู ครูควรเลือกใช้สื่อต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า น่าสนใจ ชวนติดตาม เกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ออกแบบการใช้สื่อ กำหนดกิจกรรมเพื่อการใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ

4. การวัดและประเมินผล

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 มาตรา 26 กำหนดไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และ

การทดสอบควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา กรมวิชาการจึงเสนอแนวทางให้จัดการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละระดับเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม โดยให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544 : 44-45) กำหนดไว้ดังนี้

- 1) จัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียนโดยใช้วิธีการที่หลากหลายและประเมินตามสภาพจริง
- 2) จัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเพื่อตัดสินผลการเรียน โดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของการประเมิน
- 3) จัดให้มีการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอย่างต่อเนื่องโดยให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผลการเรียน
- 4) จัดให้มีการบันทึกผลการประเมินเป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาผู้เรียนและกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่ตลอด
- 5) จัดให้มีการรายงานผลการเรียนรู้และผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่กันไปทุกภาคเรียน/ปีการศึกษา/ช่วงชั้น
- 6) จัดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแนวทางการวัดผลและประเมินผลการเรียนที่กำหนด

หลักการสำคัญในการวัดและประเมินผลที่ควรพิจารณาตามที่กรมวิชาการ (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2544 : 45) ได้เสนอแนะ มีดังนี้

- 1) ให้ผลการประเมินแสดงถึงกระบวนการเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 2) มีลักษณะเป็นกระบวนการเพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 3) ไม่แยกกระบวนการวัดและประเมินผลออกจากการเรียนการสอน
- 4) เน้นการวัดกระบวนการเท่า ๆ กับการวัดผลผลิตของกระบวนการ
- 5) เป็นการวัดที่สะท้อนให้เห็นถึงการใช้ความคิด พิจารณา ไตร่ตรอง การใช้เหตุผล และการแก้ปัญหา
- 6) เน้นคุณลักษณะและความสามารถของผู้เรียนเป็นภาพรวม
- 7) วัดความสามารถในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในชีวิตจริง

7) ให้ข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้จักตนเอง และเห็นแนวทางที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น

8) เน้นความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ตรวจสอบและทบทวนซึ่งกันและกัน

อาจสรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลเน้นให้เห็นสภาพจริงของผู้เรียนและสภาพการจัดการเรียนรู้ เป็นการวัดผลที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนที่ได้แสดงออกอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นความสามารถที่หลากหลาย ทั้งในด้านการลงมือปฏิบัติจริง การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ลักษณะการประเมินมีหลากหลาย เช่น ประเมินความสามารถจริงในชั้นเรียนโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ที่เน้นสภาพ แวดล้อมของการจัดการเรียนการสอน ประเมินความสามารถโดยตรงตามเนื้อหาสาระของหลักสูตร ประเมินปฏิสัมพันธ์ระหว่างความสามารถต่าง ๆ จากหลักสูตร ประเมินจากโครงการหรืองานที่ประยุกต์วิธีการ กระบวนการเรียนรู้ทักษะย่อยต่าง ๆ โดยเน้นทักษะกระบวนการ ผลงาน และความพึงพอใจ กระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน และความก้าวหน้า ประเมินความสามารถ สุดท้ายเพื่อตรวจสอบเป้าหมายของการศึกษา สิ่งที่ควรคำนึงคือไม่ควรใช้เกณฑ์เดียวกันวัดผู้เรียนทั้งหมด ควรลดมาตรฐานลงในช่วงแรกสำหรับผู้เรียนที่ไม่ถนัด และช่วยสอนเสริมจนเขาสามารถทำได้ เมื่อผู้เรียนสามารถสอบหรือปฏิบัติได้ จะช่วยเสริมความมั่นใจทำให้คิดว่าตนเองก็สามารถประสบความสำเร็จจะเป็นกำลังใจในการพัฒนาตนเองตามธรรมชาติได้ต่อไป

การประเมินผลที่นับเป็นทางเลือกใหม่ในการประเมินผลการเรียนรู้สามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง คือการประเมินตามสภาพจริงซึ่งจะเป็นการประเมินตามความสามารถ ทักษะความคิดเชิงระบบ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณขั้นสูงที่ซับซ้อน ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหาและการประยุกต์ใช้วิธีต่าง ๆ นอกจากนั้นยังเป็นการประเมินเชิงบวกเพื่อค้นหาความสามารถ จุดเด่นและความก้าวหน้าของผู้เรียน รวมทั้งให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เรียนในจุดที่ต้องการพัฒนาให้สูงขึ้นเต็มศักยภาพตามสภาพจริง จึงควรเน้นการประเมินที่เอื้อต่อผู้เรียน เช่น การตอบด้วยการแสดงออก สร้างสรรค์ ผลิตผลงาน หรือทำงาน ดึงความคิดขั้นสูง กระบวนการคิดที่ซับซ้อน และทักษะการแก้ปัญหาออกมาได้ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นผลมาจากการวัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน กระตุ้นให้เกิดการประยุกต์สู่โลกของความเป็นจริงตามธรรมชาติ สภาพแวดล้อมและสถานการณ์จริง ตรวจสอบให้คะแนนโดยใช้ดุลยพินิจประกอบการตัดสินใจที่มีหลักเกณฑ์ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนจะเรียนรู้จากการกระทำมากขึ้น

เป็นตัวบ่งชี้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนมิใช่เป็นเพียงการทำข้อสอบได้คะแนนสูงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

5. การวิจัยในชั้นเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 4 มาตรา 24(5) กล่าวว่า “ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการสอน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถในการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภท ต่าง ๆ”

การวิจัยในชั้นเรียน คือกระบวนการที่ครูศึกษา ค้นคว้าหรือแสวงหาความรู้ที่เชื่อถือได้ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ครูรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและเหมาะสม จะทำให้เกิดผลดีต่อวงการศึกษ และวิชาชีพครู กล่าวคือ ผู้เรียนจะมีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพยิ่งขึ้น วงวิชาการศึกษามีข้อความรู้ นวัตกรรมทางการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก วัฒนธรรมการทำงานของครูจะพัฒนาไปสู่ครูมืออาชีพมากยิ่งขึ้น

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ครูกระทำร่วมกับผู้เรียน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งพัฒนาทางเลือกในการแก้ปัญหาสำคัญ 2 ลักษณะ ได้แก่ การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน และพัฒนาเทคนิควิธีรูปแบบ หรือกระบวนการจัดการเรียนการสอน

6. การพัฒนาตน

ครูในฐานะนักพัฒนามนุษย์ โดยเฉพาะการพัฒนาผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้เต็มศักยภาพตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขนั้น ครูจำเป็นต้องพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี อยู่เสมอ ด้วยการใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ทันสมัย ทันเหตุการณ์ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยี การพัฒนาดังกล่าวสามารถปฏิบัติได้ดังนี้

1) ใส่ใจศึกษาค้นคว้าริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ที่เกี่ยวกับวิชาชีพอยู่เสมอ เช่น หาความรู้จากเอกสาร ตำรา จัดทำและเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ ตามโอกาส เข้าร่วมประชุมอบรม สัมมนา

2) มีความรอบรู้ ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สามารถวิเคราะห์กำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง อาชีพ

และเทคโนโลยี เช่น การนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ประกอบการเรียนการสอน ติดตามข่าวสาร เหตุการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมอยู่เสมอ วางแผนพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

เมื่อครูสามารถพัฒนาวิชาชีพของตนแล้ว จะช่วยให้ครูมีความรู้ด้านจิตวิทยา การเรียนรู้ เทคนิควิธีสอน การเลือกเนื้อหาวิชา การผลิตสื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้ ทั้งการพัฒนาผู้เรียน ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน สามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้เรียนรู้ได้ทัดเทียมกัน และส่งเสริมผู้เรียนที่มีความเป็นเลิศให้ได้ผลดีเพิ่มขึ้นกว่าเดิม โดยการส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนให้มากที่สุดและเป็นระบบเพื่อเป้าหมายคือผู้เรียนดี เก่ง มีสุข และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ นั้นต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ชาวลิต ดนันทชัย (2544 : 2-4). ได้กล่าวถึงบทบาทของครูบนกรอบแนวคิดการเรียนรู้ที่ยึดกระบวนการว่า แนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนภายใต้แนวคิดที่ว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถและศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้” ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็ม ศักยภาพสอดคล้องกับความถนัด เน้นให้มีการฝึกฝนทักษะกระบวนการคิด การเรียนรู้ที่บูรณาการกับชีวิตรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม มีวิธีการประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมซึ่งแนวความคิดดังกล่าวต้องอาศัยครูเป็นผู้วางแผนในการจัดกระบวนการเรียนรู้และ กลไกต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน ดังนั้นบทบาทครูต้องเป็นบทบาทในการสอนคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ดังนั้นครูต้องมีบทบาทในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

- 1) เป็นนักวิชาการ ที่ต้องรอบรู้และแม่นยำในเนื้อหาและหลักสูตรที่รับผิดชอบ มีความ ใฝ่รู้ตลอดเวลา รวมทั้งแนะนำแหล่งความรู้ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน
- 2) เป็นนักเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ต้องรู้จักผลิต จัดหา และเลือกใช้สื่อต่าง ๆ มาส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนรู้
- 3) เป็นนักจิตวิทยา ที่ต้องเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน คอยช่วยเหลือให้กำลังใจ และแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้กับผู้เรียน
- 4) เป็นนักฝึกอบรม ที่ต้องจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักฝึกฝนและพัฒนาทักษะต่าง ๆ
- 5) เป็นนักส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน

6) เป็นนักประสานงาน มีมนุษยสัมพันธ์เพื่อประสานงานนำทรัพยากรมาส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน

7) เป็นนักประเมินผล ต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการวัดประเมินผลเพื่อจะได้วัดประเมินผลผู้เรียนได้อย่างหลากหลายเหมาะสม

4. บทบาทด้านการเรียนการสอนของครู

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูตามกรอบแนวคิดของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ใน 5 ด้าน ได้แก่ การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียน การสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ความเสมอภาค การประเมินผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้

หัวใจสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนามนุษย์ให้มีลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ที่การส่งเสริมให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ครูจึงมีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการวางแผนและเป้าหมายของการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

ธรรมรส โชติคุณุช และ นิคม พาแดง (2538 : 43, 46) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูด้านการ วางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ไว้ว่า การออกแบบระบบการสอนต้องคำนึงถึงหลักการเรียนรู้ ซึ่งมีปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน การให้ความสำคัญกับหลักการเรียนรู้ เป็นการให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ และปรับสภาพปัจจัยต่าง ๆ ให้มีอิทธิพลเชิง ประสิทธิภาพต่อการเรียนรู้ พร้อม ๆ กับการคำนึงถึงเหตุผลในการออกแบบระบบการสอน และระดับของการออกแบบระบบการสอน การพัฒนาโครงสร้าง การออกแบบระบบการสอน นั้นองค์ประกอบพื้นฐานทางการเรียนการสอนคือ วัตถุประสงค์ของการศึกษา กระบวนการเรียน การสอนการวัดผล การออกแบบระบบการสอนก็คือการพัฒนาระบบงานจากองค์ประกอบหลักให้เป็นระบบงานปพลิเคชันที่จะช่วยให้เกิดกระบวนการปฏิบัติงาน และใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การออกแบบการสอนเป็นการจัดโครงสร้างและลำดับของความสัมพันธ์ของส่วนประกอบและองค์ประกอบต่าง ๆ ของระบบการสอน ซึ่งจะมีขั้นตอนการจัดระบบย่อยรวมอยู่ด้วย คือการวิเคราะห์ระบบ การสังเคราะห์ระบบ การสร้างแบบจำลองระบบ และการประเมินระบบย่อยนั้น ๆ การออกแบบขั้นตอนการสอนสามารถออกแบบให้เหมาะสมกับประเภทของวัตถุประสงค์ ประเภทของเนื้อหาสาระและประสบการณ์ และ

ประเภทของการเรียนรู้ ระบบสื่อการสอนเป็นองค์ประกอบหลักอีกอย่างหนึ่งของกระบวนการสอน นอกจากขั้นตอน ระบบเนื้อหาและระบบถ่ายทอดการสอน การออกแบบระบบสื่อการสอนทำได้ 2 ลักษณะ คือ การออกแบบโดยยึดระบบเนื้อหาเป็นหลัก ตัวสื่อการสอนอาจมีลักษณะต่อเนื่องน้อย แต่ใช้ความต่อเนื่องของเนื้อหาและระบบความคิดเป็นวิธีของระบบโดยรวม และการออกแบบโดยใช้ความต่อเนื่องของสื่อหรือเอกภาพของสื่อเป็นหลัก จะต้องออกแบบพร้อมกันหรือออกแบบคู่ขนานกับการออกแบบขั้นตอนการสอน ระบบถ่ายทอดการสอนเป็นช่วงทางเชื่อมโยงระหว่างครูกับผู้เรียนเพื่อการ สื่อสารและถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ระบบถ่ายทอดการสอนมีหลายประเภทตามลักษณะของกระบวนการสอน คือ ระบบถ่ายทอดการสอนรายบุคคล ระบบถ่ายทอดการสอนเป็นกลุ่ม ระบบถ่ายทอดการสอนมวลชน และระบบถ่ายทอดการสอนทางไกล เป็นต้น

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2545 : 27-32) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของครูด้านการวางแผนและ เป้าหมายการเรียนรู้ไว้ว่า การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้มีความจำเป็นสำหรับครู ความเจริญงอกงามของผู้เรียนขึ้นอยู่กับ การคัดเลือกเนื้อหา กิจกรรม ประสบการณ์ วิธีการสอนที่จัดแปลงให้เข้ากับ ความสนใจ ความต้องการ ความสามารถและระดับวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยจัดทำกรอบของจุดมุ่งหมาย แล้วเลือกเนื้อหาวิชา ระเบียบแบบแผน วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคการประเมินผล กำหนดระยะเวลาอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างถ่องแท้ ศึกษาข้อมูลรายละเอียดที่ เกี่ยวข้อง เข้าใจทักษะเจตคติที่จะเรียนรู้ รู้จักผู้เรียน เข้าใจในคุณลักษณะ ความสนใจ จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ ติดต่อประสานงานแหล่งเรียนรู้ล่วงหน้า กำหนดวิถีทางในการประเมินความสำเร็จของการเรียนรู้ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่าการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเลือกเนื้อหาที่จะสอน ซึ่งสามารถกำหนดได้โดยการวิเคราะห์ผลการเรียน คู่มือ หลักสูตร การวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนแล้วตัดสินใจอย่างถี่ถ้วนว่าผู้เรียนควรจะรู้อะไร ควรจะพัฒนาเจตคติและค่านิยมใดเกี่ยวกับเนื้อหานั้น เลือกยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ แบบการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน วางแผนบทเรียนอย่างมีความหมาย และสามารถเข้าใจได้อย่างเต็มที่ ครูต้องมีความสามารถในการสังเกต เลือกอุปกรณ์การสอน เตรียมสถานที่เรียน วางแผนรับความสนใจที่เหมาะสม วางแผนจบบทเรียนอย่างเหมาะสม กำหนดและพัฒนาการประเมินที่เหมาะสม

สงบ ลักษณะ (2545 : 1-2) กล่าวว่า บทบาทใหม่ของครู ต้องมีความสามารถในการออกแบบระบบการเรียนการสอนที่เน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ ทั้งมาตรฐานสากล มาตรฐานความรู้ความสามารถในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นชาติไทย วัฒนธรรม คุณธรรม และมาตรฐานความรู้ความเข้าใจในเรื่องท้องถิ่น ระบบการเรียนการสอนจะครอบคลุมถึงการกำหนดจุดประสงค์

การเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาสาระ การกำหนดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อการเรียนการสอน การติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคนเต็มศักยภาพ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ หมายถึง การศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ กำหนดเวลาของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้ เลือก กำหนดเค้าโครงแผนการสอนโดยกำหนด วัตถุประสงค์ตามเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน กำหนดแหล่งเรียนรู้ และ กิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ จัดเตรียมสิ่งสนับสนุน การเรียนการสอนทั้งหมด และกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

4.2 การจัดการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอน คือสภาพการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อนำผู้เรียนไปสู่ เป้าหมายที่กำหนด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม จึงเป็นบทบาทสำคัญของครู ในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ดังนี้

บันลือ พงกษะวัน (2524 : 156-157) กล่าวว่า ครูมีหน้าที่พัฒนาประสบการณ์ให้ เกิดกับผู้เรียน สอนโดยใช้อุปกรณ์ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมทำ จะช่วยให้เกิดประสบการณ์ พัฒนาความพร้อม ใช้วิธีการ เทคนิคการสอน จิตวิทยาการสอน จัดกลุ่มผู้เรียนอย่างเหมาะสม ให้ความช่วยเหลือ จัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัยของผู้เรียน และเป็นไปตามแผนการสอน ใช้ เวลาอย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้สื่อการสอนเรียบง่ายน่าสนใจ สอดคล้องกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับบทเรียน

โกวิท ประวาลพุกษ์ (2543 : 4-6) กล่าวว่า การเรียนการสอนคือวิธีการที่จะทำ ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนการประเมินผลเป็นการตรวจดูว่าผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ เป็นการนำเอาวัตถุประสงค์การเรียนการสอน และการประเมินมาใช้ในระบบเดียวกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการปรับกิจกรรมให้เข้ากับผู้เรียน มีการยืดหยุ่นหลักสูตรเนื้อหา ให้กับผู้เรียนได้หลายระดับความพร้อม จัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้เกิดความพร้อมเสียก่อน การเรียน ต้องให้เกิดพฤติกรรมตามจุด มุ่งหมายจริง จึงจะเริ่มเรียนในบทเรียนที่สูงขึ้น สร้างความพร้อมโดย ให้ผู้เรียนรับรู้ถึงกิจกรรมในการเรียน และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการเรียน สร้างความ มั่นใจในการประสบความสำเร็จของ ผู้เรียน เสนอแผนการเรียนเป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้แก่ การใช้ภาษาของผู้เรียนเป็นหลักการให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียน ความสามารถในการ อธิบายของครูส่งผลต่อสิ่งที่จะเรียนที่มุ่งตรงประเด็นตามวัตถุประสงค์และความคิดรวบยอด ตาม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การใช้คำถามของครูที่เชื่อมโยงความคิดรวบยอดต่าง ๆ ครูควรถาม

ผู้เรียนบ่อย ๆ ลักษณะคำถามควรเป็นคำถามที่กระตุ้นการคิดของผู้เรียน ระยะเวลาเรียนต้องเพียงพอ ไม่ถูกบังคับเวลาจนเกินไป การเรียนการสอนต้องมีการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนไปด้วยและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง

กาญจนา ไชยพันธ์ (2544 : 8-9) กล่าวว่า การสอนตามแนวทางทฤษฎีโรเจอร์สในการจัดกระบวนการเรียนรู้และบทบาทของครูนั้น ต้องให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้แสวงหาข้อมูลการทำความเข้าใจ การคิดวิเคราะห์ การสร้างความหมาย รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลและสรุป ดังนั้นครูต้องคำนึงถึงตัวผู้เรียนและวิธีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องมีความรู้ในเนื้อหา แหล่งเรียนรู้ ที่จะแนะนำผู้เรียน จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยแบ่งงานเป็นกลุ่ม ทำงานร่วมกันซึ่งจะช่วยให้การปรับตัวของผู้เรียน การยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกันให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด เพื่อจะได้เรียนรู้กระบวนการและเกิดผลงานสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2544 : 14-15) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนไว้ว่า ครูเป็นเพียงผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียน ได้คิด ได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ได้ทำงานร่วมกัน ครูอาจใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ชุดการสอน บทเรียนสำเร็จรูป การศึกษาทดลอง พุด ฟัง อ่าน เขียนด้วยตนเอง ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ในเนื้อหาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในคาบเรียนนั้น ๆ รวมทั้งความรู้เพื่อความรู้รอบรู้อีกด้วย ส่งเสริมให้ผู้เรียนเฝ้าหาความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ด้วยการกำหนดงานให้ไปค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเชื่อมโยงกับประสบการณ์ในชีวิตจริง ฝึกให้ผู้เรียนประเมินเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตนเองด้านการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ จัดโอกาสให้ผู้เรียนเสนอผลงานที่เป็นผลจากการสร้างความรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ บางครั้งครูก็ศึกษาเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียนด้วย และเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวก กำกับติดตาม ดูแลให้ความช่วยเหลือ ให้ขวัญกำลังใจ ทำให้มีเวลาที่จะศึกษา ผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้สูงสุด

พิมพรรณ ศรีวรรณะ (2544 : 127-134) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการสร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน ต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่เป็นธรรมชาติ โดยบทบาทครูในการส่งเสริมลักษณะดังกล่าว ได้แก่ การตั้งคำถามแบบเปิดซึ่งจะเน้นให้ครูตั้งคำถามที่ครูไม่ทราบ คำตอบมาก่อน การตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในบทเรียน ซึ่งครูควรให้ความสำคัญกับสาระที่ผู้เรียนต้องการจะสื่อออกมา การตั้งคำถามที่พยายามกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูกับผู้เรียนที่สามารถทำได้โดยการซักถามเพื่อขอความกระจ่าง

วิชัย ประสิทธิวุฒิเวช (2544 : 5-8) กล่าวว่า ครูต้องเป็นผู้จัดการ ผู้ประสานงาน ผู้วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา สามารถแสวงหาความรู้ ช่วยเสริมเพิ่มเติมความรู้ให้สมบูรณ์แก่ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยืดผู้เรียนเป็นสำคัญให้ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง มีวิธีการเรียนรู้และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ คอยกำกับติดตามดูแลช่วยเหลือแนะนำ ให้ขวัญกำลังใจ ร่วมคิดร่วมศึกษาไปพร้อม ๆ กับผู้เรียน ซึ่งครูต้องปรับวิธีการเรียนการสอนใหม่และเป็นนัก จัดการที่มีสื่อเป็นตัวกลาง

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544 : 31-32) กล่าวว่าครูต้องจัดกิจกรรม การเรียนรู้ให้สะท้อนจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมต้องสร้างเสริมพฤติกรรมและทักษะที่ มุ่งเน้นทุกด้านตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จะต้องสร้างมโนทัศน์ในสาระการเรียนรู้ที่กำหนดอย่าง ชัดเจน ครบถ้วน ทันสมัย ฝึกกระบวนการที่สำคัญแก่ผู้เรียน ด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้ แสดงออกทางกาย ความคิด การพูด เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้ อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติและ วัยของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ชาญชัย อาจินสมจาร (2545 : 7) กล่าวถึงบทบาทครูด้านการจัดการเรียนการสอน ไว้ว่า ครูเป็นผู้ชี้แนะกระบวนการเรียนรู้ ภารกิจสำคัญของครูคือ การส่งเสริมการเรียนรู้โดยการ ชี้แนะกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน วางแผนจัดองค์ประกอบการเรียนรู้ที่มีความหมาย สร้างสิ่ง แวดล้อมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนชนิดต่าง ๆ สนองต่อความแตก ต่างระหว่างบุคคล และประเมินความงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ จัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ ใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตั้งคำถามที่เน้นการคิด ให้ผู้เรียนสร้างงานอย่างเต็มกำลัง แสดงออกทางกาย ความคิด การพูด เพื่อให้เกิดผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ประสานงานให้ผู้เรียนได้รับการ พัฒนา สามารถแสวงหาความรู้และเสริมเติมความรู้ให้สมบูรณ์ ให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข สังเกตพฤติกรรมและกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งเหตุการณ์ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิด ขึ้นขณะทำกิจกรรม ให้คำแนะนำ ข้อมูล ความช่วยเหลือต่าง ๆ แก่ผู้เรียน ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลงานการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ ผู้เรียนสร้างและค้นพบความรู้ ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมอย่างเหมาะสมกับวัยและความสนใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ดูแลอำนวยความสะดวกในการดำเนินกิจกรรมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี กระตุ้นผู้เรียนให้

สนใจเข้าร่วมกิจกรรม ใช้กฎระเบียบเพื่อสร้างวินัย กระตุ้นทักษะและพฤติกรรมทางบวกและการควบคุมตนเองของผู้เรียน

4.3 ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน

ในการเรียนการสอนจะได้ผลดีย่อมต้องอาศัยความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้เรียน ซึ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 ระบุว่า หลักการจัดการศึกษาต้องยึดว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนในการเรียนการสอนไว้ ดังนี้

อารี สัตยหวิ (2543 : 20, 37-38) กล่าวว่า คุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนได้ผลดี กล่าวคือ จะต้องมีความสัมพันธ์สายใย สะพานเชื่อมระหว่างครูกับผู้เรียนซึ่งจะเกิดขึ้นได้ ดังนี้

ทักษะการสื่อสารของครูจะช่วยให้เกิดสายใยอันเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับครู ทักษะการสื่อสารนี้ไม่ยุ่งยากซับซ้อนสำหรับครูแต่จำเป็นต้องมีการฝึกฝน การพูดอาจทำให้ศิษย์ รู้สึกใกล้ชิดสนิทสนมกับครู หรือการพูดอาจทำให้ศิษย์เกิดความท้อใจ หวังเหินห่างกับครูก็ได้ ดังนั้นผลที่เกิดจากการพูดจึงขึ้นกับคุณภาพและความสามารถในการพูดของครู ที่จะพูดอย่างเหมาะสมกับกาลเวลา สถานการณ์ ครูต้องไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น เช่น เลือกใช้คำพูดชมเชยให้ ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณเห็นคุณค่าและยกย่องด้วยความจริงใจ

ทักษะการฟัง มีส่วนช่วยในการเรียนรู้ ครูต้องมีทักษะในการฟังให้เข้าใจตรงกับเรื่องที่ผู้เรียนตั้งใจจะสื่อสาร ฟังอย่างเอาการเอางาน จะทำให้ผู้เรียนเห็นว่าครูไม่เพียงแต่ฟังรู้เรื่องเท่านั้น หากแต่ยังมีความเข้าใจและเห็นใจผู้เรียนอีกด้วย ในกรณีที่ผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ครูต้องสื่อสารให้เข้มแข็งและประจักษ์หน้ากับผู้เรียน ให้เขาทราบว่ากำลังล่วงละเมิดสิทธิของครู โดยที่ไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถูกบีบคั้นหรือเกิดความรู้สึกต่อต้าน ครูยอมรับความต้องการของผู้เรียนและผู้เรียนก็ยอมรับและนับถือความต้องการของครู ปลูกฝังความรับผิดชอบ ให้ความไว้วางใจ ฝึกให้ฟังตนเอง สามารถคิดและตัดสินใจในการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ครูเลิกใช้การแสดงอำนาจ แต่ใช้วิธีที่เป็นการร่วมมือร่วมใจมากขึ้น มีการประชุมหารือตั้งกฎระเบียบโดยสมาชิกทุกคนในห้องเรียนรวมทั้งครู ทุกคนมีส่วนร่วมในการตั้งระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทุกคนจะต้องปฏิบัติมีบรรยากาศประชาธิปไตยในห้องเรียน ครูกับผู้เรียนมีการเปิดกว้าง ซื่อตรง เปิดเผยต่อกัน เห็นคุณค่า ห่วงใย เคารพในความอิสระ สร้างสรรค์ความเป็นตัวของตัวเอง สนองความต้องการ

จำเป็นซึ่งกันและกัน ให้ผู้เรียนมีอิสระภาพ สามารถคิด หาวิธีการด้วยตนเองมากขึ้น มีสิทธิ์มีเสียงในโรงเรียนมากขึ้น และมีความสัมพันธ์กับครูและเพื่อนแบบประชาธิปไตย

สุรศักดิ์ หลาบมาลา (2543 : 57-58) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนมีความสำคัญมากพอที่จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียน ซึ่งมีมาตรฐานความสัมพันธ์ 6 ประการ ได้แก่ มาตรฐานความปลอดภัย ผู้เรียนต้องมีความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ครูไม่พูดทำให้ ขายหน้าเมื่อทำผิด ให้โอกาสปรับปรุงตัว และให้เห็นตัวอย่างที่ดีเสมอ ผู้เรียนจึงจะรู้สึกอยากเรียนอยากรู้มาตรฐานความมีค่า ผู้เรียนจะทำงานได้ดีและจริงจังหากเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีค่า ได้รับความคิดเห็นของผู้เรียนไว้ในโครงการและให้โอกาสแสดงผลงานความสามารถต่อหน้าเพื่อน มาตรฐานความสำเร็จอันต้องกระตุ้นจากภายในให้ทำงานต่อไป ครูต้องทำหลักฐานความสำเร็จให้เห็นชัดเจน ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน มาตรฐานการมีส่วนร่วม ครูให้โอกาสผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน และกำหนดแผนการสอนร่วมกับครู ทั้งเนื้อหา วิธีสอน การประเมินผล พร้อมทั้งฝึกผู้เรียนให้รู้วิธีการติดตามและประเมินผลงานของตนเอง มาตรฐานการเอาใจใส่ดูแล ผู้เรียนทุกคนต้องการความรัก ความเอาใจใส่ เป็นที่ยอมรับ และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งครูต้องเอาใจใส่ดูแล จะทำให้ผู้เรียนตอบสนองด้วยดี มาตรฐานการเพิ่มความสามารถ ครูต้องหาวิธีสอนเพื่อช่วยเพิ่มความสามารถให้ผู้เรียนที่จะทำกิจกรรมได้มาก ซึ่งมาตรฐานทั้ง 6 นี้ต้องทำไปพร้อมกัน โดยคู่ไปกับการสร้างสมดุลทางวิชาการ ส่งเสริมแรง จูงใจของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เน้นการสอนผู้เรียนมากกว่าสอนวิชา

พิมพันธ์ เตชะคุปต์ (2544 : 262-268) กล่าวถึงบทบาทของครูด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนไว้ว่า บรรยากาศทางจิตวิทยามีความสำคัญต่อการเรียนการสอนอย่างมาก เพราะการเรียนการสอนจะดำเนินไปได้อย่างมีชีวิตชีวาและราบรื่นนั้น ผู้เรียนกับครู และผู้เรียนกับครูต้องมีความสัมพันธ์กัน และมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันอย่างไม่มีการระแวงต่อกัน ปราศจากการตีและวิพากษ์วิจารณ์ในทางลบหรือทางไม่ดี เป็นบรรยากาศของการให้ความร่วมมือกันและกัน ซึ่งทั้งครูและผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างบรรยากาศทางจิตใจร่วมกัน ดังนี้

บรรยากาศความคุ้นเคยระหว่างครูกับผู้เรียน บรรยากาศดังกล่าว ครูและผู้เรียนเป็นผู้ร่วมกันสร้างขึ้นได้ โดย ครูมีการยิ้มแย้มแจ่มใส แต่งกายสุภาพและสะอาด มีอารมณ์ขัน ทำท่าทางเหมาะสม การใช้คำพูดเหมาะสม มีน้ำเสียงน่าฟัง สิ่งเหล่านี้เป็นการใส่ใจและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน พฤติกรรม การสอนของครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง ค้นคว้าด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ซักถามโต้แย้ง หรือการสอนที่มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งจะทำให้ห้องเรียนดำเนินการเรียนการสอนด้วยความสนุกและมีชีวิตชีวา สำหรับตัวผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมกิจกรรมตามที่ครูกำหนดหรือแนะนำอย่างเต็มใจ โดยปลอดจากการวิพากษ์วิจารณ์ ผู้เรียนต่างรู้จัก

คุ้นเคยและมีความไว้วางใจกันและกันด้วยการส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน ค้นคว้าร่วมกัน มีการตอบคำถามของครูและผู้เรียนด้วยกัน มีการซักถามตลอดจนโต้แย้งกับครูและผู้เรียนอย่างมีเหตุผลและถูกต้องตามกาลเทศะ บรรยากาศที่เป็นอิสระ คือบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการการค้นหาความรู้และเน้นการทำงานเป็นกลุ่มให้ ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นร่วมกัน ตลอดจนประสานความคิดร่วมกัน เป็นบรรยากาศที่จะทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและสนุกสนานจะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาหรือเรื่องที่เรียน อีกทั้งเป็นการพัฒนาความเป็นผู้มีคุณลักษณะของนักคิด คือมีลักษณะใจกว้าง มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่เป็นผู้ยึดมั่น ในความคิดของตนฝ่ายเดียว ใฝ่รู้ ไม่ด่วนตัดสินเรื่องใดง่ายโดยปราศจากการคิดไตร่ตรอง

บรรยากาศที่ท้าทาย คือ บรรยากาศที่ครูสร้างให้ผู้เรียนกระตือรือร้น สนใจ ติดตาม ค้นคว้าศึกษา เช่นการซักถามที่ต้องใช้ความคิด การค้นคว้า การถามเรื่องราวที่ทันสมัยทันเหตุการณ์ การให้ทำงานที่ยากและซับซ้อน หรือที่ต้องอาศัยความพยายามในการค้นหาและทำให้สำเร็จ

บรรยากาศของการยอมรับนับถือ คือบรรยากาศที่ผู้เรียนยอมรับนับถือครูในฐานะเป็นผู้ให้ความรู้และมีความสามารถทั้งด้านเนื้อหา และกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ คือ มีความรู้ความสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทั้งในการทำงานและในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ยังเป็นบรรยากาศที่ครูจะต้องยอมรับผู้เรียนในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถ สติปัญญา ความถนัด ทักษะแตกต่างกัน โดยยอมรับในคุณค่าของผู้เรียนแต่ละคน และนำคุณค่าหรือความสามารถนั้นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำความสามารถที่แตกต่างกันมาประสานสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์ เกิดมรรคผลอันพึงจะได้ เป็นวิธีแตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนพบคุณค่าของตนเองอันจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

บรรยากาศของการควบคุม เป็นบรรยากาศที่ทำให้ผู้เรียนในห้องเรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบวินัยของห้องเรียน และความรู้ที่ครูเป็นผู้กำหนด โดยผู้เรียนมีหน้าที่รับผิดชอบงานของตนเอง มีความตรงต่อเวลาในการเข้าเรียนและออกจากห้องเรียน ตลอดจนการตรงต่อเวลาในการส่งงาน มีวินัยในการประพฤติปฏิบัติในห้องเรียนอย่างเหมาะสม ทั้งด้านการ แต่งกาย ภาษาท่าทาง ใช้อาสาสุภาพและเป็นผู้มีสัมมาคารวะ ให้ตระหนักเสมอว่า การที่ครูมีความคุ้นเคยเป็นกันเองกับผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งดี แต่ต้องสร้างให้ผู้เรียนเกรงใจและประพฤติในทางเหมาะสมทั้งกาย วาจาและใจ

บรรยากาศของการกระตุ้นความสนใจ คือครูทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดและครูรู้จักการให้การเสริมแรง เพื่อให้ผู้เรียนเพิ่มความถี่ของการมีพฤติกรรม

กรรมที่พึงประสงค์ ทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยการเสนอสิ่งเร้าที่ท้าทายให้ผู้เรียนต้องทำ ค้นคว้าด้วยความสนใจ ปลุกฝังให้เห็นคุณค่า ความสามารถ ความถนัดของตัวเอง สร้างโอกาสให้ผู้เรียนเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อน ๆ ด้วยกันเอง การเสริมแรงเป็นสิ่งที่ครูควรกระทำและรู้เทคนิคในการเสริมแรง เมื่อผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ประสบความสำเร็จ ครูควรรู้จักเทคนิคการให้การเสริมแรงแบบต่าง ๆ เช่น กล่าวชมเชยด้วยการพูดให้ตรงกับความจริงตามสภาพที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมและไม่เสริมแรงที่มาจากจนผู้เรียนเคยชินกลายเป็นเรื่องปกติ การแสดงการยอมรับโดยการพยักหน้า ยิ้ม พอใจ ตั้งใจฟัง ประทับมือ การใช้สายตาแสดงความสนใจและพอใจ การสัมผัสกายและแสดงอาการยอมรับ การเสริมแรงด้วยการให้รางวัลและสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่นการให้วัตถุสิ่งของ การนำเสนอผลงานมาแสดงยกย่อง การติดป้ายประกาศ เพื่อแสดงผลงาน การใช้เครื่องหมายดีเด่น เป็นต้น

สุรางค์ โค้วตระกูล (2544 : 437-438) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนและบทบาทครู ประกอบด้วยผู้เรียนแต่ละคนเป็นปัจเจกบุคคลและทุกคนมีบุคลิกภาพที่เป็นของเขาเอง ผู้เรียนทุกคนมาโรงเรียนเพราะอยากเรียน ฉะนั้นครูต้องรู้จักเร้าความสนใจ ทำให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน ไม่เบื่อหน่าย ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนเป็นไปด้วยดี แบบประชาธิปไตย ผู้เรียนมีความไว้วางใจครู สามารถพูดกับครูได้อย่างเปิดเผยโดยไม่ต้องกลัวถูกลงโทษ สามารถออกความคิดเห็น หรือร่วมกับครูตั้งกฎเกณฑ์ใช้ในห้องเรียน จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างเสริมบุคลิกภาพโดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน ให้กำลังใจ บรรยากาศของห้องเรียนอบอุ่น มีความรักไว้วางใจในตัวครู มีครูเป็นกัลยาณมิตร ส่งเสริมผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกวินัยในตนเอง และพัฒนาอัตมโนทัศน์ในทางบวก

นวลจิตต์ เชาวกิริติพงศ์ (2545 : 10) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนค้นพบ ครูต้องช่วยผู้เรียนให้อยากรู้ อยากเรียน สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร มีความปลอดภัย และมีความไว้วางใจ เป็นบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงความคิดเห็น หลีกเลี่ยงบรรยากาศของการแข่งขัน การตู่ถูกเหยียดหยามอันจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเครียด และเกิดความ รู้สึกทางลบต่อตนเอง ต่อครู ต่อวิชาที่เรียน ครูควรส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศความร่วมมือช่วยเหลือ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ว่าบางสิ่งครูก็ไม่ว่าและสามารถช่วยกันค้นหาความรู้ นั้นได้ และมีโอกาสเกิดความปิติร่วมกัน เป็นการฝึกนิสัยการใฝ่รู้ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

บรรเทา กิตติศักดิ์ (2545 : 49) กล่าวว่า การเรียนการสอนจะได้ผลดีหรือไม่ไม่ใช่ว่าเกิดจากหนังสือเรียนดีหรือไม่ดี แต่เกิดจากครูรู้หลักการจัดการเรียนการสอนและการจัดบรรยากาศการสอนดีหรือไม่ บทบาทของครูในการให้ความรัก ความเอาใจใส่ ต่อผู้เรียน คำนี้ถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ การสร้างสายใยความเคารพนับถือระหว่างครูกับผู้เรียน การเห็นอก

เห็นใจผู้เรียน เข้าใจปัญหาชีวิตของผู้เรียน สอนให้รักโรงเรียน รักการแสวงหาความรู้ การใช้กฎแห่งความฝึกฝน ใช้ จิตวิทยาในการจัดการเรียนการสอน มีการสอนซ่อมเสริมอย่างเหมาะสม

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนหมายถึง การให้ความสำคัญ ความเอาใจใส่ผู้เรียนทั้งด้านความสำเร็จ ความก้าวหน้า ทักษะ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนทุกคน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมบรรยากาศของความร่วมมือ หลีกเลี่ยงการแข่งขันโดยกำหนดมาตรฐานกลางในการพัฒนาตนเองของผู้เรียน คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ สร้างสายใยความเคารพ นับถือระหว่างครูและผู้เรียน มีความเห็นใจ เข้าใจปัญหาของผู้เรียน สร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้เรียนอย่างรอบคอบ ยุติธรรม เพื่อส่งเสริมความพยายามในการเรียนรู้ ความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้เรียน

4.4 ความเสมอภาค

ความเสมอภาค เป็นอีกบทบาทหนึ่งของครูที่ต้องคำนึงถึงในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการสมบูรณ์ ทั้งนี้ นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทด้านความเสมอภาคไว้ ดังนี้

อารี สัตถ์หจวี (2534 : 26 - 28) กล่าวถึงบทบาทครูด้านความเสมอภาคไว้ว่า ครูควรเอาใจใส่ ช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนอย่างเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติ ความสามารถ สติปัญญา วัฒนธรรม โดยให้ความสำคัญต่อผู้เรียนเสมอหน้ากันในฐานะที่ทุกคนมีความเป็นมนุษย์ มีความรู้สึกนึกคิด มีปฏิกริยาอย่างมนุษย์ที่เหมือนกัน คือ ผู้เรียนทุกคนตั้งใจเรียนถ้าสนใจ และจะไม่ตั้งใจเรียนถ้าเบื่อ

กรมสุขภาพจิต (2543:52-53) ได้กล่าวถึงบทบาทของครูในด้านความเสมอภาค เพื่อทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตนเอง ไว้ว่าครูต้องเข้าใจยอมรับความสามารถของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยให้ผู้เรียนพบกับความสามารถและความต้องการที่แท้จริง ยอมรับตนเองและเกิดความพึงพอใจ จากการสมดุลระหว่าง ความสามารถและความต้องการ แสดงความเข้าใจและให้ความสำคัญกับความรู้สึกของนักเรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ ตามความเป็นจริงที่ ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการมอบหมายภาระกิจในชั้นเรียน หรือจัดกิจกรรมพิเศษอย่างทั่วถึง ช่วยให้ผู้เรียนเป็นตัวของตัวเองเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และแสดงการยอมรับให้กำลังใจกระตุ้นให้แสดงออกอย่างเหมาะสม ชื่นชมให้กำลังใจในความสามารถของผู้เรียน โดยเทียบพัฒนาการของตนเองไม่ควรเปรียบเทียบกับเพื่อนคนอื่น

กองวิชาชีพครู (2544 :34-36) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถไว้ว่า ครูมีบทบาทพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ ใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุดตามความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์วิจัยปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยน วิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีขึ้น รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตาม ศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2544 : 11-14) กล่าวว่า ผู้เรียนทุกคนมีความเป็นอัจฉริยภาพอยู่ในตนเอง ตามความหลากหลายของสติปัญญา มีความสามารถหลายอย่าง มีสติปัญญาหลายด้าน บางคนอาจมีความเป็นเลิศเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่บางคนอาจแสดงความเป็นเลิศในหลายด้าน นอกจากนี้ยังพบว่าผู้เรียนมีความโดดเด่นในสติปัญญาแต่ละด้านแตกต่างกัน จำเป็นที่ครูควรรู้เพื่อที่จะจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผู้เรียนทุกคนให้มากที่สุด รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ฝึกผู้เรียนให้ทำงานร่วมกัน มีโอกาสแบ่งปันกัน ฝึกการมีประชาธิปไตยในการทำงาน ฝึกการเสียสละ ทำให้เข้าใจผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนมีการพัฒนาเต็มศักยภาพ ฝึกการวิเคราะห์ตนเอง และพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง ลดความไม่ยุติธรรมและไม่เสมอภาค เปิดโอกาสอย่างเหมาะสมให้ผู้เรียนได้ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

สุวรงค์ โคว์ตระกูล (2544 : 422,437) ได้กล่าวถึงหน้าที่ครูพึงมีบทบาทด้านความเสมอภาคไว้ว่า ครูเป็นผู้ที่สนใจนักเรียนทุกคน ดูแลเอาใจใส่ในสวัสดิภาพของผู้เรียนด้วยใจจริง เป็นผู้ให้ความอบอุ่นความไว้วางใจ สามารถพูดคุยได้ทุกประการ สามารถเข้าพบเพื่อปรึกษาได้ทุกเมื่อทุกคน ครูเป็นผู้ช่วยผู้เรียนให้มีพัฒนาการ ด้านบุคลิกภาพ อบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และทำตนให้ผู้เรียนรัก เชื่อถือ จัดว่าครูเป็นที่พึ่งได้ ไม่แสดงตามความรักที่เลื่อมล้ำ ควรมีความ ยุติธรรม ปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยใจเป็นกลางไม่มีอคติ มีความสม่ำเสมอควบคุมตนเองได้ มีทัศนคติทางบวกต่อชีวิต ต้องช่วยผู้เรียนแก้ปัญหาถือว่าปัญหาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตถ้าใช้ความพยายามก็จะแก้ไขได้

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2545 : 100) กล่าวว่า พฤติกรรมของครูด้านความเสมอภาคสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบรรยากาศในชั้นเรียน ขณะเดียวกันก็สัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ครูสามารถทำได้เพื่อก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ในทางบวกโดยการประกันว่าชั้นเรียนเป็นสถานที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ สามัคคี และมีความเป็นมิตรในการทำงาน โดยการเป็นตัวอย่างในเจตคติและพฤติกรรมทางบวกและสร้างสรรค์ต่อเพื่อร่วมงาน ผู้เรียน และผู้ปกครอง ใช้อำนาจอย่างยุติธรรม ให้ความอบอุ่นและการสนับสนุน ส่งเสริมความคิดหรือความร่วมมืออิสระตามความเหมาะสม กระตุ้นผู้เรียนให้เรียนรู้ และให้มาตรการในการเลือกในกระบวนการ

การเรียนรู้ ประกันความสมดุลที่มีเหตุผลระหว่างผลสะท้อนกลับในทางบวกและทางลบ หาโอกาสทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกที่ได้รับการสนับสนุน การยอมรับ มีคุณค่า ประสบความสำเร็จ และมีความมั่นคงทางอารมณ์ นำเสนอและแยกแยะจุดเด่นของผู้เรียนแต่ละคน ทำให้เกิดสมดุลระหว่างความเป็นเลิศ และทักษะพื้นฐาน เปิดโอกาสอย่างเหมาะสมให้ผู้เรียนได้ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ความเสมอภาค หมายถึง การดูแลให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม ทั้งผู้เรียนที่เรียนอ่อน ปานกลาง และปัญญาเลิศ ส่งเสริม แก้ปัญหา โดยติดตามความก้าวหน้าทางการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียน ให้ความช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหา เน้นการพัฒนาตนเอง จัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ใช้เทคนิคการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้รับการยอมรับและเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น สอนทักษะการแก้ปัญหา ให้โอกาสผู้เรียนฝึกปฏิบัติในชีวิตจริง ให้โอกาสผู้เรียนทุกคนแสดงความสามารถ แสดงการยอมรับความสามารถของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สนับสนุนการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง หลีกเลี่ยงการกระทำที่เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ให้กำลังใจ กระตุ้นการแสดงออกอย่างเหมาะสม ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยใจเป็นกลาง ไม่มีอคติ มีความสม่ำเสมอในการควบคุมตนเอง ช่วยผู้เรียนควบคุมตนเองในการควบคุมความสนใจในการเรียนและการปฏิบัติ สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนตลอดจนสมาชิกอื่นในสถานศึกษาในการ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

4.5 การประเมินผล

การวัดและประเมินผลที่เน้นให้เห็นสภาพจริงของผู้เรียน และสภาพการจัดการเรียนรู้เป็นการวัดผลที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ที่ได้แสดงออกอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นความสามารถที่หลากหลาย ทั้งในด้านการลงมือปฏิบัติจริง การตัดสินใจ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่าน กล่าวถึงการประเมินผลไว้ดังนี้

โกวิท ประวาลพฤษษ์ (2523 : 8-10) กล่าวว่า การประเมินเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ และยังขึ้นกับผู้ประเมินเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อการประเมินได้รับการพัฒนาไปสู่การประเมินโดยใช้เกณฑ์แล้วการใช้ความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับการประเมินก็จะน้อยลง วิธีการประเมินแบ่งออกเป็น 2 แนวทาง คือการประเมินเมื่อสิ้นสุดการสอน และการประเมินระหว่างการสอน การประเมินในแนวหลังนี้มุ่งที่จะนำผลการประเมินไปแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้ตรงกับจุดประสงค์และตรวจสอบถึงสาเหตุที่ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ ส่วนแบบแรกจะเป็นการตรวจสอบว่าเมื่อสิ้นสุด การสอนแล้วผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ปลายทางหรือไม่ การประเมินจะช่วยให้ครูได้ตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมในการเรียนการสอนได้อย่างฉับพลันและถูกต้อง ครู

ต้องดำเนินการประเมินอยู่ตลอดเวลาเพื่อเลือกแนวปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งในการปรับการสอนของตนให้เข้ากับสภาพที่แท้จริงจากผลการประเมิน การประเมินต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน มีความชัดเจน ใช้ภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน ปัจจุบันการศึกษาใช้การประเมินในระบบการเรียนการสอนอยู่ 4 อย่างด้วยกันคือ

- 1) การประเมินเพื่อจัดสรรผู้เรียน ในการประเมินแบบนี้มีจุดประสงค์ที่จะได้ข้อมูลเบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อนำไปจัดจุดเริ่มต้นของชนิดการเรียนรู้และแบบกิจกรรมในการเรียน การประเมินแบบนี้จะใช้วิธีการสอนด้วยความพร้อม ความถนัด หรือใช้การรายงานตนเอง การสังเกต
- 2) การประเมินระหว่างเรียน เป็นการประเมินที่ไม่ต้องมีพิธีการ เพียงแต่ใช้เครื่องมือประเมินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ การประเมินแบบนี้มักถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมการเรียนการสอน
- 3) การประเมินเพื่อวินิจฉัย รวมอยู่ในการประเมินระหว่างเรียน มุ่งที่จะชี้บ่งว่าถ้าผู้เรียนยังไม่สามารถเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ได้ เกิดจากข้อบกพร่องใด ต้องสอนเพิ่มเติมในเรื่องใด
- 4) การประเมินผลหลังเรียน ทำเมื่อดำเนินการสอนไปจนสิ้นสุดระยะเวลาหนึ่งหรือกลุ่มพฤติกรรมหนึ่งแล้ว เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้จริง การสอบวัดเพื่อประเมินผลรวมนี้บางทีครูอาจต้องประเมินในสิ่งที่กว้างขวางไปกว่าวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ก็ได้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 11-15) กล่าวถึงบทบาทของครูด้านการวัดและประเมินผลไว้ว่า เป็นกระบวนการสังเกต การบันทึก และรวบรวมข้อมูลจากงานและวิธีการที่ผู้เรียนทำ เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจในการศึกษาถึงผลกระทบต่เด็กเหล่านั้น การประเมินผลตามสภาพจริงเน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงในการเรียนการสอน เป็นผู้ค้นพบและผลิตความรู้ ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงรวมทั้งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อสนองจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของสังคม ให้ความสำคัญกับพัฒนาการและความต้องการความช่วยเหลือและการประสบความสำเร็จของผู้เรียนแต่ละคน เป็นการวัดโดยตรงในสภาพการแสดงออกจริง มีความต่อเนื่องในการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพที่เป็นประโยชน์ต่อครูในการใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคลได้ การประเมินในยุคใหม่มีลักษณะเด่นที่เน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนและประสิทธิภาพการเรียนการสอน โดยครอบคลุมสภาพความเป็นจริงและสอดคล้องกับการแสดงออกของผู้เรียนทั้งกระบวนการและผลผลิตซึ่งเกี่ยวกับแฟ้มสะสมงาน การบันทึกความเห็น แบบสำรวจรายงาน นิทรรศการและโครงการ เน้นการมีส่วนร่วมอย่างมากระหว่างผู้เรียน ครูและผู้ปกครอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมรรถภาพของผู้เรียนแต่ละคนให้นำไปสู่บุคคลที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะความสามารถในการสื่อสาร ความร่วมมือกัน และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้งนี้ ต้องส่งเสริมพัฒนาการและ

การเรียนรู้ เน้นให้เห็นพัฒนาการอย่างเด่นชัด ให้ความสำคัญกับจุดเด่นของผู้เรียน ตอบสนอง กับหลักสูตรที่เน้นสภาพชีวิตจริง มีพื้นฐานการแสดงออกจริง สอดคล้องกับการเรียนการสอน และพัฒนาการของผู้เรียน การเรียนรู้อย่างมี จุดหมาย ตอบสนองได้กับทุกบริบท เนื้อหาสาระ และการบูรณาการ ตอบสนองการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนอย่างกว้างขวาง เกิดจาก ความร่วมมือกันระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน เป็นการประเมินที่เปิดเผย มีความเชื่อมั่นได้สูง ในสถานการณ์ที่เป็นจริงตามธรรมชาติและไม่จำกัดเวลา ผสมผสานกับการเก็บสะสมงาน มีการ ประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช (2544 : 15 - 17) กล่าวถึงการประเมินผลไว้ว่า การเรียนการสอน และการประเมินผลไม่ควรแยกจากกัน กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนทำงาน ต้องมีการสังเกตกระบวนการ ทำงาน ตรวจผลงาน ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมที่แสดงคุณลักษณะบางประการอันเป็นผลจาก การเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้งที่กรณีที่เกิดข้อบกพร่อง หรือสามารถพัฒนา ให้ดีที่สุดได้จากการนำผลการประเมินมาตรวจสอบพิจารณาเพื่อหาจุดที่จะพัฒนาต่อไป โดยครู ต้องมีการปฏิบัติดังนี้

- 1) การให้ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติงานโดยครูพยายามใช้เนื้อหาสาระหรือสถานการณ์จริง เช่น ปลูกพืชจริง เขียนจดหมายจริง บำเพ็ญประโยชน์จริง เป็นต้น ซึ่งจะช่วยให้ผู้ เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์จากการเรียนไปถ่ายโยงได้ง่ายเมื่อถึงคราวที่ต้องใช้จริง
- 2) การเตรียมงานที่จะให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และขณะที่ผู้เรียนปฏิบัติงานครูก็ สามารถประเมินว่าผู้เรียนมีทักษะพื้นฐานเพียงพอในการทำงานในระดับใดในการทำงานอย่างมี ประสิทธิภาพซึ่งแนวทางการประเมินอาจดูได้จาก การปฏิบัติงานถูกต้องตามขั้นตอน การปรับปรุง แก้ไขขณะทำงาน ผลงานที่ปรากฏ
- 3) ฝึกให้ผู้เรียนประเมินตนเองและนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงาน ควรฝึกการสะท้อนความคิดต่อการทำงานโดยใช้ผลงานเป็นกระจกสะท้อนความสามารถ เช่น จดหมายส่วนตัวที่ผู้เรียนเขียนขึ้นจะสะท้อนถึงความสามารถในการเขียน จึงต้องฝึกการ ประเมินตนเองเพื่อรู้ถึงศักยภาพของตนเองได้
- 4) ครูควรวิเคราะห์งานตามจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนมอบหมายงานให้ผู้เรียน ทำ ทั้งนี้เพื่อให้สัมพันธ์กับการเรียนการสอน ซึ่งการที่ผู้เรียนจะมีความสามารถผลิตชิ้นงานได้ จะต้องมีความรู้พื้นฐาน และทักษะพื้นฐานที่เพียงพอ ดังนั้นการวิเคราะห์งานจึงจำเป็น เพื่อการ วางแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนได้ทำงานด้วยความเต็มใจเพราะเป็นงานที่มีความหมายและมีโอกาส และไม่แปลกแยกไปจากเนื้อหาสาระวิชาที่เรียนอยู่

5) ครูควรเป็นผู้ประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง ควรมีการให้บทบาทแก่ผู้เรียนหรือ ผู้เกี่ยวข้องอื่น เช่น ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมรับรู้หรือเสนอแนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งคงไม่มีแนวปฏิบัติตายตัวว่าจะต้องทำอะไร ขึ้นอยู่กับความพร้อมและบริบทของแต่ละที่แต่ละแห่ง โดยเฉพาะบทบาทของผู้ปกครอง แต่สำหรับระหว่างผู้เรียนและครูนั้นควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินมากขึ้น เช่น ร่วมกำหนดงานที่จะใช้ในการประเมิน ร่วมกำหนดรายการประเมิน ร่วมกำหนดกรอบเวลาที่เหมาะสมในการประเมิน เป็นต้น

6) ครูควรมีความสามารถในการสร้างเครื่องมือวัดผลที่หลากหลายและเป็นไปตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่กำหนดให้ประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การร่วมกิจกรรม และการทดสอบ เป็นต้น

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2544 : 44-45) กล่าวว่าในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมโดยให้ผู้เรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูควรมีบทบาทหน้าที่ในการประเมิน โดยจัดให้มีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน โดยใช้วิธีการหลากหลาย และประเมินตามสภาพจริง เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง และเพื่อตัดสินผลการเรียนโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย จัดให้มีการวัดและประเมินผลทั้งด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม อย่างต่อเนื่อง โดยให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวัดผลและประเมินผล จัดให้มีการบันทึกผลการประเมินเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาผู้เรียน และกระบวนการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ มีการรายงานผลการเรียนรู้ และผลการพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่กันไปทุกช่วงชั้น

นวลจิตต์ เชาวศิริพิงศ์ (2545 : 11) กล่าวว่า มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า การประเมินผลการเรียนรู้ควรพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกต พฤติกรรม การเรียน การร่วม กิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา ซึ่งครูจะต้องเปลี่ยนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องประเมินที่พัฒนาการของผู้เรียนแต่ละคน วัดและประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้จากสภาพจริง ใช้การประเมินผลเป็นเครื่องมือช่วยผู้เรียนให้ได้รับข้อมูลพัฒนาการของตน เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่ยังขาด ขณะเดียวกันการประเมินผลเป็นกำลังใจให้ผู้เรียนจากการได้ทราบความก้าวหน้าของตน เปลี่ยนจากการแข่งขันกับผู้อื่นเป็นการแข่งขันกับตนเองโดยมีครูและเพื่อนร่วมให้กำลังใจและแสดงความยินดี ครูใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายสอดคล้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ ตาม

จุดประสงค์ ดังนั้นครูต้องออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล ทั้งด้านวิชาการ จิตพิสัย ทักษะพิสัย ซึ่งต้องอาศัยการฝึกฝน ทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประโยชน์ในการเลือกใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อ ผู้เรียน

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า การประเมินผล หมายถึง การเก็บรวบรวมผลงานของผู้เรียนตามแผนการสอน วัดผลประเมินผลตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เพื่อนผู้ปกครอง และครู ที่มีขั้นตอนเป็นระบบติดตามการเรียนรู้ของ ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ทบทวนเครื่องมือประเมินและพัฒนาใหม่ตามความจำเป็น นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียนและพัฒนาการสอนของครู

5. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตัวแปรที่ศึกษาในด้าน ประสิทธิภาพในการสอน ภาระงานในหน้าที่ และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด ซึ่งตัวแปรเหล่านี้มีผลต่อบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู ดังต่อไปนี้

5.1 ประสิทธิภาพการสอน

ประสิทธิภาพการสอนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความรอบครอบรอบรู้และช่วยให้เข้าใจปัญหา สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วันเพ็ญ บัวทอง. 2545 : 37)

บุคลากรเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้มีประสพการณ์ในการทำงานยังมีความคิดริเริ่มมากกว่า (กวี วงศ์พุ่ม. 2536 : 62) และผลงานวิจัยของเชาวน์ พูลนวม (2533 :127) ที่ศึกษาเรื่องความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ จังหวัดเพชรบุรี พบว่าผู้บริหารที่มีประสพการณ์ในการบริหารมากกว่า 10 ปี และผู้บริหารที่มีประสพการณ์ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป มีความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียนที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ครูที่มีประสพการณ์ในการปฏิบัติงานมากย่อมสอนได้ดีกว่าครูที่มีประสพการณ์ในการสอนน้อย เพราะครูที่มีประสพการณ์ได้ผ่านงานสอนมามาก จะมีความรอบรู้มากกว่าคนที่มีประสพการณ์ในการสอนน้อย และการที่ครูมีประสพการณ์มากจะช่วยให้เข้าใจการทำงานได้ดียิ่งขึ้น

(ประเสริฐ ศรีรัตน. 2529 : 5-6) แต่การที่ครูมีประสบการณ์เพียงอย่างเดียวย่อมไม่พอสอดคล้องมีความรู้ในเรื่องของหลักวิชาการ จะเป็นหลักประกันได้ว่าเป็นครูที่มีความก้าวหน้าในการทำงาน และคุณภาพของงานที่ทำบ่งบอกถึงความสามารถของครูที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ และงานกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถจนเกิดประสิทธิภาพ จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน เป็นระยะเวลาในการทำงาน ครูที่ได้ปฏิบัติงานมานานจะมีประสบการณ์มาก และมีความוותแท้ในงานมากกว่าครูที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งผลการวิจัยของแอนโทนอฟสกี (หัทยา มัทยาท. 2541 : 18 ; อ้างอิงจาก Antonovsky. 1982 : 187-189) เชื่อว่าระยะเวลาของการทำงานของคนที่ปฏิบัติงาน เวลานานจะมีความเหนื่อยหน่ายน้อยกว่าคนที่มียะระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อย ทั้งนี้เพราะมี วยวุฒิและ ประสบการณ์ที่มากขึ้นจะทำให้บุคคลมองการณ์กว้างไกล สุขุม รอบคอบยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของไฟโรจน์ กลิ่นกุหลาบ (2533 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าครูประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานตั้งแต่ 4-13 ปี มีความוותแท้ด้านความไม่สมหวังในความสำเร็จของตนมากกว่าครูประถมศึกษาที่ปฏิบัติงาน 13 ปีขึ้นไป และงานวิจัยของอภิญญา เหมระ (2544 : 73) พบว่า ครูธุรกิจที่มี ประสบการณ์ในการสอนวิชาธุรกิจมากกว่า 10 ปี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญทุกด้านมากกว่าครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาธุรกิจน้อยกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี

5.2 ภาระงาน

ภาระงานของครูที่ต้องปฏิบัติการสอนและดูแลผู้เรียนเป็นภาระกิจหลัก อีกทั้งยังมี งานอื่นที่นอกเหนือจากหน้าที่ปกติ เช่น งานธุรการ งานบริการ งานแผนงาน งานกิจการนักเรียน งานประกัน คุณภาพ งานชุมชน ซึ่งย่อมมีผลต่อระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน ซึ่งขึ้นกับองค์ประกอบสำคัญคือ ผู้บริหารโรงเรียนต้องดำเนินการแบ่งงานให้ครูทุกคนในโรงเรียน รับผิดชอบ โดยการแบ่งงานให้สมดุลกัน ดัง พิระศักดิ์ เทพไธรวรัตน์ (2534 : 96) กล่าวว่า เป็นครู ศิลปศึกษานอกจากจะมีงานสอนแล้วยังมีการกิจอื่น ๆ ในโรงเรียนที่ต้องกระทำทั้งที่เป็นงาน เกี่ยวข้องโดยตรงและโดยทางอ้อมแก่นักเรียนและกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน นับตั้งแต่ผู้ปกครอง และชุมชน ดังที่วิค (นิกุล ประทีปพิชัย. 2540 : 55 ; อ้างอิงจาก Week 1983 : 3262-A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับครูที่มีภาระงานและหน้าที่หลายประการ ได้แก่ การสอน การอบรม การสร้าง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในสังคม พบว่าการที่ครูมีการกิจค่อนข้างมากเมื่อ ได้ทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานานก็จะก่อให้เกิดความוותแท้มากขึ้น และงานวิจัยของ สมศรี มธุรสสุวรรณ (2541 : 209) ที่พบว่าครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป ทำให้ไม่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งผล การวิจัยของหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน (2541 : 224) ที่พบว่า

ครูได้รับมอบหมายงานอื่น ๆ ทำให้ทุ่มเทเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้น้อยลง

5.3 ประเภทโรงเรียนที่ครูสังกัด

จากการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อ พ.ศ. 2544 กรมสามัญศึกษาได้ดำเนินการ ตามแผนการเตรียมความพร้อมและขยายผล การใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยกำหนดให้โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ในปีการศึกษา 2545 จำนวน 350 โรงเรียน (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี. 2545 : 32) ทั้งนี้จำแนกเป็น

- 1) โรงเรียนในโครงการนำร่องการบริหารจัดการหลักสูตรฯ ของกรมวิชาการ จังหวัดละ 1 โรงเรียน รวม 76 โรงเรียน
- 2) โรงเรียนเครือข่าย ซึ่งกรมสามัญศึกษาประกาศเป็นโรงเรียนแกนนำ การใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ของกรมสามัญศึกษา จำนวน 474 โรงเรียน โดยคัดเลือกจากทุกสหวิทยาเขต ๆ ละ 1 โรงเรียน และโรงเรียนที่เป็นที่ตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในส่วนกลาง

ดังนั้น กรมสามัญศึกษาจะมีโรงเรียนมัธยมศึกษาอีก 2,119 โรงเรียนที่จะต้องเตรียมความพร้อมใน การจัดทำและใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2546

จากรายงานผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพโรงเรียนและปัจจัยสนับสนุนแผนปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 โดยศึกษาจากโรงเรียนนำร่องการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544 พบว่าครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร้อยละ 81.25 มีการสำรวจความสนใจ ความต้องการของผู้เรียนและเอาใจใส่ผู้เรียนมากขึ้นกว่าเดิม มีการวัดผลตามสภาพจริง วิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนออกแบบกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน จัดสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ ใช้สื่อประกอบการเรียนเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีคุณธรรม มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการทำงาน มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 14-15)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูที่ผู้วิจัยได้ศึกษาประกอบในการทำวิจัย มีดังนี้

6.1 งานวิจัยในประเทศ

พรทิพย์ ทองอรุณ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครู มีความคิดเห็นว่าครูพัฒนาดนเองด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับน้อย แต่มีความมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

สมศรี มธุรสสุวรรณ (2541 : 203-209) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ และ ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาด้านการพัฒนาการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ การจัดกิจกรรมนักเรียน การจัดและการประเมินผลการเรียน การประเมินผลงานวิชาการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนทั้งสองกลุ่มระบุตรงกันคือ ครูอาจารย์ไม่ทำ แผนการสอน ครูอาจารย์มีงานมากนอกเหนือการสอนมากเกินไป ทำให้ไม่มีเวลาศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ครูอาจารย์ไม่ให้ความสำคัญ กับกิจกรรมนักเรียน และไม่มีเมื่อนำผลการประเมินผลงานวิชาการไปใช้อย่างจริงจัง

งามพัคตร์ เจริญไวย (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของพนักงานครูเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า ครูเทศบาลมีการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถวที่เกิตแก่ผู้เรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการพัฒนาตนเองด้านการเรียนการสอน

ประยูร ผ่องอำไพ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ด้วยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยอยู่ด้วยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และครูที่สอนในระดับชั้นต่างกันมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่ได้รับ การฝึกอบรมกับครูที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการประเมินผลการเรียน มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

อภิญา เหมระ (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของครูธุรกิจ สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการเตรียมการ การดำเนินการและด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูธุรกิจมีการจัดการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการและด้านการประเมินผลรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545:74) ศึกษาวิจัยเรื่องผลการดำเนินงาน 2 ปีกับการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิจัยพบว่า ครูปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ยังไม่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ขาดแคลนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยี จำนวนนักเรียนต่อห้องมากเกินไป และครูผู้สอนเองมีภาระงานนอกเหนือจากการสอนมาก ทำให้ยากต่อการดูแลและจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กัลยา คงศรีวิสัย (2545 : 97) ศึกษาค้นคว้าเรื่องระดับการปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของครูพลศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้จริง พัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สุบิน ณ อัมพร (2545 : 99-102) ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาของครูในการจัดการเรียนการสอนด้านการเตรียมการ ด้านการสอน ด้านประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แสตปป (Stapp. 1988 : 1655-A) ได้ศึกษา คุณลักษณะของครูที่สอนนักเรียนที่มีพรสวรรค์ในมลรัฐอาร์คันซอร์ ผลการวิจัยพบว่าในการจัดการเรียนการสอนครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีมีความยืดหยุ่น มีความกระตือรือร้น สามารถให้นักเรียนใช้ความสามารถพิเศษแสดงออกมาสร้างบรรยากาศที่อบอุ่น รับรู้ความต้องการของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ ตรวจผลงานของผู้เรียนด้วยความยุติธรรม

ไวท์ (White. 1989 : 2537 -A) ได้ศึกษาพื้นฐานและคุณลักษณะของครูที่มีความมุ่งมั่นปฏิบัติการสอนในสหรัฐ ผลการวิจัยพบว่าครูมีความมั่นใจ มีความรู้ดี มีประสบการณ์และทักษะการสอน มีทัศนคติที่ดี มีความเชี่ยวชาญในอาชีพ และเสนอแนะว่าควรมีการอบรมครูก่อนการสอน มีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน การสื่อสารให้เพียงพอ มีการจัดระบบการเตรียมความพร้อมก่อนการสอน และควรมีการฝึกฝนทักษะทางภาษาและวิชาที่สอนเฉพาะด้วย

ซมิทท์ และเคนเนดี (1990 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องครูและความเชื่อเกี่ยวกับสาระความรู้และหน้าที่ด้านการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าความเชื่อในสาระวิชาความรู้มีอิทธิพลต่อการเลือกวิชาและวิธีสอนในการปฏิรูปการเรียนรู้ ครูจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนที่ตรวจสอบได้ ครูที่สอนวิชาคณิตศาสตร์และการเขียนจากโรงเรียน 2 แห่ง ครูที่สอนผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน และครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน ครูที่สอนวิชาต่างกัน มีประสบการณ์ด้านการเรียนการสอนต่างกัน จะมีความเชื่อในการจัดการเรียนการสอนต่างกัน และครูทุกกลุ่มยังไม่กระจ่างแจ้งในผลลัพธ์ของการปฏิบัติหน้าที่

แอนเดอร์สันและสตีเวน (1992 : บทคัดย่อ) ศึกษาวิจัยเรื่องการสอนวิชาการเขียนด้วยวิธีการสอนแบบใหม่ : การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ผลการวิจัยพบว่า ครูประถมศึกษามีความเห็นตรงกันว่าวิธีการสอนแบบใหม่ซึ่งเน้นการจัดกระบวนการ และการเผชิญกับสถานการณ์จริง ผู้เรียนมีพัฒนาการทางการเขียนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับวิธีการสอนแบบปกติ และพบว่า ความเชื่อของครูด้านการเรียน การสอนการเขียน การฝึกใช้วิธีการสอน และผลการเรียนของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กัน

จากงานวิจัยในประเทศ และงานวิจัยในต่างประเทศ สามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูนั้น หากได้ปฏิบัติ ในหลักการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นกระบวนการ ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ความเสมอภาค และการวัดผลประเมินผล โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง แล้วผู้เรียนย่อมพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

เพื่อให้การศึกษาค้นคว้าเรื่อง การศึกษาบทบาท ด้านการเรียนการสอนของครู ตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด กรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 เป็นไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 รวมทั้งสิ้น 460 คนจาก 6 โรงเรียน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด กรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

1. โรงเรียนแกนนำ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เนื่องจากในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรเพียง 1 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนธัญบุรี
2. โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย 2 โรงเรียนจาก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสายปัญญารังสิต โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนลำลูกกา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่างโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี
3. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนแกนนำ และโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำตาม ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608) และดำเนินการสุ่มตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 จำนวน 194 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 จำแนกตามประเภทของโรงเรียน

ประเภทโรงเรียน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
โรงเรียนแกนนำ		
- โรงเรียนธัญบุรี	134	97
โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ		
- โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี	75	49
- โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี	52	48
รวม	261	194

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อสอบถามระดับการปฏิบัติของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ประสบการณ์ในการสอน ภาระงานในหน้าที่ และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดเลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน 4) ด้านความเสมอภาค 5) ด้านการประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ในการดำเนินการสร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู การปฏิรูปการศึกษา การปฏิรูปการเรียนรู้ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บทบาทหน้าที่ของครูด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 และพฤติกรรมชี้วัด เพื่อกำหนดเป็นนิยามศัพท์เฉพาะ และกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. สร้างแบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทของครูให้ครอบคลุมเนื้อหาในด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการที่กำหนดไว้ 5 ด้านคือ 1) การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน 4) ความเสมอภาค 5) การประเมินผล แบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 54 ข้อ
3. ร่างข้อกระทงคำถามตามนิยามศัพท์เฉพาะให้ได้คำถามที่สอดคล้องเหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้
4. นำเครื่องมือที่ได้จัดทำขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
5. เมื่อปรับปรุงเครื่องมือตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้แก่
 - 5.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 5.2 อาจารย์ ดร.มารศรี สุธานี อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 - 5.3 นายสุศักดิ์ สว่างแสง ผู้อำนวยการโรงเรียนธัญบุรี ประสานสหวิทยาเขตปทุมธานี 4
 - 5.4 นายเกรียงศักดิ์ ทองอิม ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี
 - 5.5 นางจารุณ รัตนปริชาชัย หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในสหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือครูในโรงเรียนลำลูกกา จำนวน 30 คน แล้วคำนวณหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

6.1 ความเชื่อมั่นโดยวิธีครอนบาค (Cronbach. 1984 : 161) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha – Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น = .9623

6.2 ค่าอำนาจการจำแนก (Discrimination) ของเครื่องมือ โดยการทดสอบค่าที (t – test) จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ กลุ่มละ 25 % (กาญจนา วัฒนาย. 2545 : 201) ผลการวิเคราะห์พบว่า คะแนน t สูงกว่า 1.75 ทุกข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ขออนุญาตรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนภายในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ มอบแบบสอบถามให้ครูและรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา ในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

2. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้แจกและเก็บด้วยตนเอง จากแบบสอบถามทั้งสิ้น 194 ฉบับ ได้รับคืน 166 ฉบับ และเมื่อติดตามครั้งที่สอง ได้รับคืนอีก 21 ฉบับ รวมได้รับคืนทั้งสิ้น 187 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.39 เป็นข้อมูลที่สมบูรณ์ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 184 ชุด คิดเป็นร้อยละ 98.40

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา นำมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแยกตามตัวแปรที่ศึกษา คือ ประสิทธิภาพในการสอน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด เพื่อหาค่าร้อยละของแบบสอบถามทั้งหมด แล้วให้รหัสแบบสอบถามตอนที่ 1

แบบสอบถามตอนที่ 2 ระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู แต่ละด้านประกอบด้วย 1)การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนการสอน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน 4) ความเสมอภาค 5) การประเมินผล ซึ่งกำหนดคะแนนจากมากไปหาน้อย 5 ระดับ ดังนี้

ระดับการปฏิบัติมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ระดับการปฏิบัติมาก	ให้	4	คะแนน
ระดับการปฏิบัติปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อย	ให้	2	คะแนน
ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

ต่อจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

SPSS

ผู้วิจัยใช้สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์หาความถี่ และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์ในภาพรวมและรายด้าน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2544 : 75) ดังนี้

ระดับการปฏิบัติ

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

3.1 หาค่าระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครู วิเคราะห์จากการหาค่า t - test (One - Sample test for the mean) ไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด (3.00) ตามสมมติฐานข้อที่ 1

3.2 เปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีภาระงานในหน้าที่ต่างกัน และปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างประเภทกัน วิเคราะห์จากการหาค่า t - test (Two - Sample test on means) ตามสมมติฐานข้อที่ 2,3,4

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ

1.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

1.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา

(α - Coefficient) ของ Cronbach

การหาค่าอำนาจการจำแนกของแบบสอบถามโดยการหาค่า t - test (Two -

Sample test on means)

3. สถิติทดสอบสมมุติฐาน

3.1 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์โดยใช้

t - test (One - Sample test for the mean)

3.2 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้

t - test (Two - Sample test on means)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าเรื่องบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผลตามลำดับดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	=	จำนวนครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	=	ค่าเฉลี่ย
S.D.	=	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	=	ค่าที่ได้จากการทดสอบนัยสำคัญของตัวแปรแต่ละตัว
P	=	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
*	=	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ผู้วิจัยได้แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยรวมและแยกเป็นรายด้าน โดยใช้เกณฑ์ การประเมินแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและเป้าหมาย การเรียนรู้ ด้านการจัดเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค และด้านการ ประเมินผล

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการเรียน การสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค และด้านการประเมินผล จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ข้อมูลทั่วไปที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ประสบการณ์ในการสอน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ ดังตาราง 2

ตาราง 3 จำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ประสบการณ์การสอน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด (N = 184)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. ประสบการณ์ในการสอน		
ต่ำกว่า 10 ปี	43	23.4
ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป	141	76.6
รวม	184	100
2. ภาระงาน		
สอนอย่างเดียว	112	60.9
สอนและมีหน้าที่พิเศษ	72	39.1
รวม	184	100
3. ประเภทโรงเรียนที่ครูสังกัด		
โรงเรียนแกนนำ	88	47.8
โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ	96	52.2
รวม	184	100

จากตาราง 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 184 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 มีภาระงานด้านการเรียนการสอนอย่างเดียว 112 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 และสังกัดโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (One - Sample t - test) เทียบกับค่ากลาง 3.00 แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งจำแนกเป็นรายด้าน และในภาพรวม ผลปรากฏดัง ตาราง 3 – 8

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน (N = 184)

บทบาทด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	t	P	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้	3.86	0.48	24.02*	.00	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.98	0.48	27.68*	.00	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน	4.18	0.47	34.39*	.00	มาก
4. ด้านความเสมอภาค	4.07	0.49	29.54*	.00	มาก
5. ด้านการประเมินผล	3.94	0.51	24.92*	.00	มาก
โดยรวม	4.01	0.43	32.00*	.00	มาก

*p < .05

จากตาราง 4 แสดงว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวม ปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ($\bar{X} = 4.18$) ด้านความเสมอภาค ($\bar{X} = 4.07$) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.98$) ด้านการประเมินผล ($\bar{X} = 3.94$) ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.86$) ตามลำดับ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ($\bar{X} = 4.18$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.86$) ทั้งนี้ ต่างจากระดับปานกลาง (3.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ โดยรวมและรายข้อ (N = 184)

บทบาทด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้			
1. ศึกษาวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจก่อนสอน	4.30	0.66	มาก
2. กำหนดเวลาของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้	3.93	0.62	มาก
3. วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์	4.11	0.66	มาก
4. จัดเตรียมเอกสาร หนังสือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน	4.00	0.79	มาก
5. สัมภาษณ์แหล่งเรียนรู้ก่อนสอน	3.68	0.72	มาก
6. ติดต่อแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น บุคคล สถานที่ สื่อวัสดุ ล่วงหน้า	3.38	0.89	ปานกลาง
7. ศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม	3.60	0.78	มาก
8. กำหนดจุดประสงค์ตามเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจนทุกครั้ง	4.11	0.70	มาก
9. จัดเตรียมเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้สอดคล้องกับวิธีการประเมิน	3.90	0.71	มาก
10. กำหนดเกณฑ์การประเมินโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	3.88	0.79	มาก
11. จัดห้องเรียนหรือสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.72	0.79	มาก
โดยรวม	3.86	0.48	มาก

จากตาราง 5 แสดงว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุด คือ มีการวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจก่อนสอน ($\bar{X} = 4.30$) ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการติดต่อแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ เช่นบุคคล สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$)

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียน การสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและ รายข้อ (N = 184)

บทบาทด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการจัดการเรียนการสอน			
1. จัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ	3.43	0.80	ปานกลาง
2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้	3.90	0.77	มาก
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์	4.13	0.73	มาก
4. ใช้คำถามที่เน้นการคิดของนักเรียน	4.02	0.73	มาก
5. อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	3.93	0.67	มาก
6. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม	3.88	0.75	มาก
7. ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความจำเป็น	4.10	0.65	มาก
8. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เอื้อดูแล เอาใจใส่ผู้เรียน	4.10	0.73	มาก
9. ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย	4.01	0.63	มาก
10. จัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน	3.95	0.76	มาก
11. ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน	4.24	0.69	มาก
โดยรวม	3.98	0.48	มาก

จากตาราง 6 แสดงว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) และเมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน ($\bar{X} = 4.24$) ยกเว้นข้อที่ เกี่ยวกับการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$)

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียน การสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยม ศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและ ผู้เรียน โดยรวมและรายข้อ (N = 184)

บทบาทด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน			
1. เอาใจใส่ในความสำเร็จ ความก้าวหน้า ของผู้เรียน	4.27	0.65	มาก
2. เอาใจใส่ต่อปัญหาของผู้เรียนทุกคนทั้งในและนอกห้องเรียน	4.02	0.73	มาก
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น	4.27	0.68	มาก
4. ส่งเสริมบรรยากาศความร่วมมือระหว่างครูและผู้เรียน	4.21	0.63	มาก
5. ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน	4.39	0.64	มาก
6. หลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างผู้เรียน	3.82	0.80	มาก
7. สร้างขวัญ กำลังใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.21	0.71	มาก
8. แสดงความเห็นใจและเข้าใจผู้เรียน	4.20	0.72	มาก
9. เป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน	4.30	0.69	มาก
10. ส่งเสริมความพยายามของผู้เรียนในการเรียนรู้	4.21	0.65	มาก
11. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน	4.08	0.70	มาก
โดยรวม	4.18	0.47	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุดคือ การให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน ($\bar{X} = 4.39$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การหลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างผู้เรียน ($\bar{X} = 3.82$)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียน การสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านความเสมอภาค โดยรวมและรายข้อ (N = 184)

บทบาทด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านความเสมอภาค			
1. ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาเท่าเทียมกันทั้งผู้เรียนที่เรียนอ่อน ปานกลาง และปัญญาเลิศ	4.14	0.75	มาก
2. ยอมรับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน	4.24	0.71	มาก
3. ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้พัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จทุกคน	4.30	0.67	มาก
4. ติดตามความก้าวหน้าทางพัฒนาการของผู้เรียนทุกคน	3.99	0.74	มาก
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม	3.72	0.79	มาก
6. หลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม	4.07	0.73	มาก
7. จัดกิจกรรมส่งเสริมการยอมรับและเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น	4.02	0.72	มาก
8. ช่วยผู้เรียนให้เกิดความสนใจร่วมกิจกรรมการเรียน	4.13	0.64	มาก
9. สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสมาชิกอื่นในโรงเรียน	3.90	0.76	มาก
10. สนับสนุนการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	4.15	0.66	มาก
โดยรวม	4.07	0.49	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ ด้านความเสมอภาค โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การยอมรับ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.24$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการจัดกิจกรรม ส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.72$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียน การสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านการประเมินผล โดยรวมและรายข้อ (N = 184)

บทบาทด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
ด้านการประเมินผล			
1. ประเมินผลผู้เรียนควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.09	0.64	มาก
2. ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทุกสถานการณ์	3.88	0.73	มาก
3. วัดและประเมินผลที่เป็นผลจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน	4.17	0.71	มาก
4. ประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	3.93	0.75	มาก
5. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน	3.77	0.82	มาก
6. ให้ผู้เรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.45	0.90	ปานกลาง
7. ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้สึกต่อผลงานของตนเอง	3.89	0.79	มาก
8. นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนรู้อของผู้เรียน	3.91	0.70	มาก
9. นำผลการประเมินมาปรับปรุงการสอนของครู	4.09	0.74	มาก
10. ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้วัดผลและประเมินผลให้เป็นปัจจุบัน	3.96	0.76	มาก
11. บอกผู้เรียนให้ทราบถึงผลการเรียนรู้ของตนเอง	4.78	0.72	มาก
โดยรวม	3.94	0.51	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อ พบว่าปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การ บอก ผู้เรียนให้ทราบถึงผลการเรียนรู้ของตนเอง ($\bar{X} = 4.78$) และข้อที่มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลางคือ การให้ผู้เรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X} = 3.45$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทาง ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการจัดเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค และด้านการประเมินผล วิเคราะห์ โดยการทดสอบค่า t (Two - sample test for the mean) ทั้งจำแนกเป็นรายด้าน ในภาพรวม และจำแนกตามตัวแปร ผลปรากฏดังตาราง .9 - 11

ตาราง 10 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอน (N = 184)

บทบาทด้านการเรียน การสอน	ประสบการณ์ การสอน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
1. ด้านการวางแผนและ เป้าหมายการเรียนรู้	ต่ำกว่า 10 ปี	43	3.70	0.35	-3.08*	.00
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	141	3.90	0.51		
2. ด้านการจัดการเรียน การสอน	ต่ำกว่า 10 ปี	43	3.90	0.45	-1.16	.25
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	141	4.00	0.49		
3. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างครูและผู้เรียน	ต่ำกว่า 10 ปี	43	4.11	0.44	-1.12	.27
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	141	4.20	0.47		

ตาราง 10 (ต่อ)

บทบาทด้านการเรียน การสอน	ประสบการณ์ การสอน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
4. ด้านความเสมอภาค	ต่ำกว่า 10 ปี	43	3.97	0.44	-1.54	.13
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	141	4.11	0.50		
5. ด้านการประเมินผล	ต่ำกว่า 10 ปี	43	3.77	0.51	-2.45*	.02
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	141	3.99	0.50		
โดยรวม	ต่ำกว่า 10 ปี	43	3.98	0.39	-1.98	.05
	ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป	141	4.04	0.43		

*p < .05

จากตาราง 10 แสดงว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ที่มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ตาราง 11 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา
สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามภาระงาน (N = 184)

บทบาท ด้านการเรียน การสอน	ภาระงาน	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
1. ด้านการวางแผนและ เป้าหมายการเรียนรู้	สอน	112	3.86	0.47	-.07	.95
	สอนและงานพิเศษ	72	3.86	0.51		
2. ด้านการจัดการเรียน การสอน	สอน	112	3.91	0.47	-2.34*	.02
	สอนและงานพิเศษ	72	4.08	0.49		
3. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างครูและผู้เรียน	สอน	112	4.11	0.45	-2.48*	.01
	สอนและงานพิเศษ	72	4.28	0.47		
4. ด้านความเสมอภาค	สอน	112	4.00	0.47	-2.35*	.02
	สอนและงานพิเศษ	72	4.07	0.50		
5. ด้านการประเมินผล	สอน	112	3.88	0.51	-1.87	.06
	สอนและงานพิเศษ	72	4.03	0.50		
รวมเฉลี่ย	สอน	112	3.95	0.41	-2.09*	.04
	สอนและงานพิเศษ	72	4.09	0.44		

*p < .05

จากตาราง 11 แสดงว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีภาระงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครู

และผู้เรียน และด้านความเสมอภาค พบว่าครูที่มีภาระงานต่างกันมีระดับการปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ที่มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทไม่แตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประเภทโรงเรียนที่ครูสังกัด (N = 184)

บทบาท ด้านการเรียน การสอน	ประเภท ของโรงเรียน ที่ครูสังกัด	N	$\bar{X}$	S.D.	t	P
1. ด้านการวางแผนและ เป้าหมายการเรียนรู้	โรงเรียนแกนนำ	88	3.95	0.47	2.56*	.01
	โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ	96	3.77	0.49		
2. ด้านการจัดการเรียน การสอน	โรงเรียนแกนนำ	88	3.97	0.47	-0.29	.77
	โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ	96	3.99	0.49		
3. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างครูและผู้เรียน	โรงเรียนแกนนำ	88	4.15	0.43	-0.71	.48
	โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ	96	4.20	0.49		
4. ด้านความเสมอภาค	โรงเรียนแกนนำ	88	4.05	0.46	-0.46	.64
	โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ	96	4.08	0.52		
5. ด้านการประเมินผล	โรงเรียนแกนนำ	88	3.97	0.48	0.70	.48
	โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ	96	3.91	0.54		
โดยรวม	โรงเรียนแกนนำ	88	4.02	0.40	0.43	.67
	โรงเรียนที่ไม่ใช่แกนนำ	96	3.99	0.45		

*p < .05

จากตาราง 12 แสดงว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างประเภทกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่พบว่าครูมีระดับการปฏิบัติตามบทไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ที่มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 มีสังเขป ความมุ่งหมาย วิธีดำเนินการ การวิเคราะห์ข้อมูล สรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดความมุ่งหมาย ดังนี้

- 1.ศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 2.เปรียบเทียบบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน ภาระงานในหน้าที่ และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าจะทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ซึ่งจะนำไปใช้เป็นข้อมูลสำคัญแก่ผู้บริหารในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 และหรือสหวิทยาเขตอื่นตลอดจนระดับจังหวัดในการวางแผนพัฒนา ส่งเสริม อบรมครูให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะพัฒนาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดขอบเขต ดังนี้

ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 จำแนกเป็นโรงเรียนแกนนำ 1 โรงเรียน จำนวน 134 คน และโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ 5 โรงเรียน จำนวน 326 คน รวม 460 คน จาก 6 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่

1. โรงเรียน แกนนำ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง เนื่องจากในสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรเพียง 1 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนธัญบุรี
2. โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย 2 โรงเรียนจาก 5 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสายปัญญารังสิต โรงเรียนมัธยมสังคีตวิทยา กรุงเทพมหานคร โรงเรียนลำลูกกา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ได้กลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ 2 โรงเรียน คือ โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี
3. สุ่มกลุ่มตัวอย่าง จากโรงเรียนแกนนำ และโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำตามตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970 : 608) และดำเนินการสุ่มตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียนได้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 จำนวน 194 คน

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยกำหนดสมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

1. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง
2. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน ต่างกัน
3. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีภาระงานต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน ต่างกัน

4. ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในประเภทโรงเรียนต่างกัน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอน ต่างกัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียน เทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี จำนวนแบบสอบถาม 194 ฉบับ ซึ่งได้รับแบบสอบถาม ที่สมบูรณ์กลับคืนมา สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ จำนวน 184 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.40 จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อ สอบถามระดับการปฏิบัติของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขต ปทุมธานี 4 แบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ ประสบการณ์ การสอน ภาระงานในหน้าที่ และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิด เลือกตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูตามแนวทาง ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ใน 5 ด้าน คือ การวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ด้านการ ประเมินผล ลักษณะแบบสอบถามเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและประมวลข้อมูล ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรม สำเร็จรูป SPSS โดยดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อ มูลที่เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์การปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t (One - Sample test for the mean) โดยกำหนดค่ากลาง 3.00 และใช้เกณฑ์การแปลความหมาย (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2544 : 75) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง บทบาทด้านการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

3. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ตามตัวแปร ประสิทธิภาพในการสอน ภาระงาน และประเภทโรงเรียน ที่ครูปฏิบัติการสอน วิเคราะห์โดยการทดสอบค่า t (Two - Sample test on means)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1.ครูโรงเรียน นัญบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และ โรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี รวมทั้งหมด 184 คน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอนตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 76.6 มีภาระงานด้านการเรียนการสอน อย่างเดียว 112 คน คิดเป็นร้อยละ 60.9 และสังกัดโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ 96 คน คิดเป็น ร้อยละ 52.2

2.ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ด้านการเรียนการสอน ด้านการประเมินผล ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ตามลำดับ โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ทั้งนี้มีการปฏิบัติแตกต่างจากระดับปานกลาง (3.00) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านการวางแผนและ

เป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ด้านการประเมินผล สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ พบว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจก่อนสอน ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการติดต่อแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่นบุคคล สถานที่ สื่อวัสดุ ล่วงหน้า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่าครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือการส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน ยกเว้นข้อที่เกี่ยวกับการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือมีการให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการหลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างผู้เรียน

2.4 ด้านความเสมอภาค พบว่า ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้าน ความเสมอภาค โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการยอมรับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือการจัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม

2.5 ด้านการประเมินผล พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ด้านการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ

พบว่า ปฏิบัติอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อเช่นเดียวกัน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบอกผู้เรียนให้ทราบถึงผลการเรียนรู้ของตนเอง และข้อที่มีการปฏิบัติในระดับปานกลางคือการให้ผู้เรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินผล

3.การเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค และด้านการประเมินผล รายด้านและรวมทุกด้าน จำแนกตามประสบการณ์การสอน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูปฏิบัติงาน ปรากฏผลดังนี้

3.1 ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน (ต่ำกว่า 10 ปี และ ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป) มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูมีระดับการปฏิบัติตามบทบาทส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ที่ครูมีระดับการปฏิบัติ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่มีภาระงานต่างกัน (สอนอย่างเดียว และสอนและมีหน้าที่พิเศษ) มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูมีระดับการปฏิบัติตามบทบาท ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน และด้านความเสมอภาค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ที่ครูมีระดับการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

3.3 ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนต่างประเภทกัน (โรงเรียนแกนนำ และโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ) มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าครูมีระดับการปฏิบัติตามบทบาทส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ที่มีระดับการปฏิบัติแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากผลการศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูโรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี มีการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ด้านการประเมินผล และในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เป็นบทบาทหน้าที่รูปแบบใหม่ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 เป็นต้นมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกส่วน ตั้งแต่หน่วยงานระดับนโยบาย/กรม ส่วนใหญ่กำหนดนโยบายมุ่งเน้นพัฒนาครูผู้สอนเพื่อให้จัดกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ด้วยการจัดอบรม สัมมนา ให้ความรู้ความเข้าใจ พัฒนาศักยภาพแก่นำเพื่อเป็นต้นแบบจัดทำเอกสารเผยแพร่ สร้างเครือข่ายพัฒนาครูแกนนำในลักษณะกัลยาณมิตร มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในสังกัด หน่วยงานต่างสังกัด และหน่วยงานภาครัฐกับสถานประกอบการ อีกทั้งการนำศักยภาพของบุคลากรภายในพื้นที่ของสถานศึกษามาช่วย ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน ให้สามารถปรับพฤติกรรมการเรียนการสอนตามบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป (กรมวิชาการ. 2545 : ข-ค) ในขณะเดียวกันสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดได้ดำเนิน โครงการฝึกอบรมพัฒนาครูในจังหวัดโดยเฉลี่ย 3-4 โครงการต่อปี สำหรับโรงเรียนที่ไม่สามารถมีโครงการฝึกอบรมเป็นของตนเองได้ดำเนินโครงการร่วมกับโรงเรียนอื่น หรือการให้ครูทุกคนเข้าร่วมอบรมที่โรงเรียนอื่นในสหวิทยาเขตเดียวกัน โดย เนื้อหาสาระของหลักสูตรในการฝึกอบรมเป็นเรื่องการจัดการเรียนการสอน การใช้นวัตกรรมเพื่อการสอน (กรมสามัญศึกษา. 2543 ก : 25) มีการจัดระบบการนิเทศช่วยเหลือ ติดตามผล อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ เอื้อให้การทำงานของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกระจายความรับผิดชอบการนิเทศช่วยเหลือไปยังสถาบันพี่เลี้ยงในเขตพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยคณาจารย์จากสถาบันพี่เลี้ยงศึกษานิเทศก์ นักวิชาการในท้องถิ่น ข้าราชการบำนาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ครูต้นแบบ ครูแห่งชาติ ที่มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ (กรมวิชาการ. 2543 : 2) สำหรับครูผู้สอนนั้นมีความตื่นตัว

และตระหนักถึงความจำเป็นในการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความต้องการความช่วยเหลือทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ทั้งในรูปแบบการฝึกอบรมปฏิบัติการ การมีที่ปรึกษาที่ใกล้ชิด การมีแหล่งเรียนรู้ที่ให้สื่อสาระที่ต้องการ รวมทั้งเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ง่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 19) ทั้งนี้เริ่มดำเนินการอย่างจริงจังในปีการศึกษา 2543 ปัจจุบันเป็นปีการศึกษาที่ 3 ที่ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองมาเป็นลำดับ เกิดการจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายวิธี และแก้ปัญหาของผู้เรียนอย่างเป็นระบบการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงพบว่าบทบาทด้านการเรียนการสอนตาม แนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูโรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ด้านการประเมินผล และรวมทุกด้าน จำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน ภาระงาน และประเภทของโรงเรียนที่ครูสังกัด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้วมีประเด็นควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ครูโรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการโดยรวม และด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้วิจัยแยกอภิปรายเป็นรายกรณีดังนี้

2.1.1 กรณีครูโรงเรียนธัญบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการโดยรวม และด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 2 แสดงว่าประสบการณ์ในการสอนไม่มีอิทธิพลต่อระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียน

การสอนของครูในภาพรวม และด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ด้านความเสมอภาค ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า ครูที่ประจำการอยู่แม้จะมีประสบการณ์ในการสอนเป็นระยะเวลาที่แตกต่างกัน แต่ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันผลิตครูที่มีปรัชญา แนวคิด หลักการ ความเชื่อ หลักสูตร วิธีการ เดียวกัน แต่หลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ครูประจำการทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างจริงจัง ในปีการศึกษา 2543 และในปัจจุบันกล่าวได้ว่าครูประจำการทุกคนได้รับการพัฒนาการนิเทศให้ความช่วยเหลือ ในระยะเวลา 3 ปีการศึกษาเท่าเทียมกัน จึงมีผลให้ระดับการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุบิน ณ อัมพร (2545 : 104-105) พบว่าครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของอเนก รัตมี (2538 : 96) พบว่าศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีระดับการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้งานวิจัยของวันเพ็ญ บัวทอง (2545 : 72) ที่พบว่าแพทย์ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัันมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของอภิญา เหมระ (2544 : 73) ที่พบว่าครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาชีพมากกว่า 10 ปี มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทุกด้านมากกว่าครูธุรกิจที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพธุรกิจน้อยกว่า 5 ปี และ 5-10 ปี และงานวิจัยของปรียาพร สุวรรณพันธ์ (2542 : 108) ที่พบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนแตกต่างกันมีระดับการปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนต่างกัน

2.1.2 กรณีครูโรงเรียนมัธยม โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนในด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากยิ่งมีความคิดริเริ่มมากกว่า (กวี วงศ์พุ่ม. 2536 : 62) ครูที่มีประสบการณ์ได้ผ่านการสอนมามากจะมีความรอบรู้มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อย และการที่มีประสบการณ์ในการสอนมากจะช่วยให้เข้าใจการทำงานได้ดียิ่งขึ้น และมีความต้องแท้ในการปฏิบัติงานมากกว่า (ประเสริฐ ศรีรัตน. 2525 : 5 – 6) นอกจากนี้งานวิจัยของกัลยา โนริวงศ์ (2541 : 106) ยังพบว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพที่สูงกว่าจะมีทักษะความชำนาญในการสอนได้ดีกว่าครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการสอนวิชาอาชีพที่ต่ำกว่า

ทั้งนี้คุณสมบัติด้านความคิดริเริ่ม ความรอบรู้ ความเข้าใจการทำงาน ความถ่อมแท้ ตลอดจนทักษะ มีความจำเป็นและช่วยส่งเสริมให้ครูที่มีประสบการณ์สูงสามารถปฏิบัติตามบทบาทด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ครูโรงเรียนชัยบุรี โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี และโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี ที่มีภาระงานสอนอย่างเดียว และภาระงานสอนพร้อมด้วยมีหน้าที่พิเศษ มีการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการโดยรวม และด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ด้านความเสมอภาค แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 3 กล่าวคือ การที่ครูต้องปฏิบัติการสอนและดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป เป็นภารกิจหลักที่จำเป็นต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะวิชาชีพชั้นสูง นอกจากนั้นครูส่วนใหญ่สอนมากกว่า 1 รายวิชา และมีคาบสอนเฉลี่ย 20 คาบต่อสัปดาห์ขึ้นไป นับเป็นภาระงานที่หนักอยู่แล้ว เมื่อได้รับหน้าที่พิเศษเพิ่มขึ้นย่อมทำให้ปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้ไม่ครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิค (นิกุล ประทีป พิชัย. 2540 : 55; Week. 1983 : 3262) ที่พบว่าครูที่มีภารกิจค่อนข้างมากเมื่อทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานานจะเกิดความท้อแท้มากขึ้น และงานวิจัยของ สมศรีมธุรสสุวรรณ (2541 : 209) ที่พบว่าครูมีภาระงานนอกเหนือจากงานสอนมากเกินไปทำให้ไม่ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมและไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ด้านการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ และรายงานผลการดำเนินงาน 2 ปี กับ การปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ. 2545 : 63) พบว่าครูผู้สอนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มที่เนื่องจากมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนมาก

สำหรับด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ และด้านการประเมินผล นั้นครูที่มีภาระงานต่างกันมีระดับการปฏิบัติตามบทบาทไม่แตกต่างกัน แสดงว่าการที่ครูปฏิบัติการสอนอย่างเดียว กับครูที่ปฏิบัติการสอนและมีหน้าที่พิเศษด้วยนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การเรียนการสอนเป็นบทบาทหน้าที่หลักของครูทุกคน ดังนั้นเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อบทบาทหน้าที่ของครู ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกระทบถึงตัวครูโดยตรง ทำให้ครูเกิดความวิตกกังวลถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นจึงมีความพยายามในการพัฒนาตนเองด้านการเรียนการสอนประกอบกับแรง จูงใจภายในที่อาชีพรู้ได้รับการยกย่องเป็นวิชาเรียนชั้นสูง การได้รับการยอมรับ ยกย่องจากสังคมโดยการประเมินในรูปแบบต่างๆ อาทิ การประเมินเพื่อรับไปประกอบวิชาชีพครู การประเมินคัดเลือกการเป็นครูแกนนำ ครูต้นแบบ

ครูแห่งชาติ ครูดีเด่น เพื่อรับรางวัลเกียรติคุณสำหรับผู้ผ่านการประเมิน (หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. 2543 : 2) ส่วนการประเมินเพื่อพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนเงินเดือน โรงเรียนจะมีเกณฑ์การประเมินที่ให้น้ำหนักความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่ด้านการเรียนการสอน เมื่อครูได้รับการตอบสนองตามลำดับขั้นความต้องการของตนจึงเกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ (วิโรจน์ สารรัตนะ. 2542 : 95) อีกทั้งครูได้รับการสนับสนุนทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ มีที่ปรึกษาใกล้ชิด การรวมตัวเป็นเครือข่ายโรงเรียน ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน การรวมตัวเป็นเครือข่ายขนาดเล็กทำให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา ต่างฝ่ายต่างให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (กรมวิชาการ. 2543 : 14) ครูจึงรู้สึกอบอุ่นและมั่นใจ พยายามที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างพร้อมเพียงกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วันเพ็ญ บัวทอง (2545 : 73) ที่พบว่าแพทย์ที่มีภาระงานต่างกันมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูโรงเรียนธัญบุรี ซึ่งเป็นโรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี กับครูโรงเรียนเทพศิรินทร์ คลองสิบสาม ปทุมธานี ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีระดับการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ โดยรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านส่วนใหญ่ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อ 4 แสดงว่า การที่ครูปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนแกนนำ และการที่ครูปฏิบัติหน้าที่ใน โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำ ไม่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า การดำเนินงานตามโครงการการจัดการศึกษาแบบสหวิทยาเขตของกรมสามัญศึกษา ที่มีหลักการในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านวิชาการ กระบวนการเรียนการสอน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้ทัดเทียมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอนของครูระหว่างโรงเรียนในสหวิทยาเขต มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โดยมีโรงเรียนธัญบุรีซึ่งเป็นโรงเรียนแกนนำทำหน้าที่ประสานสหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ร่วมกับโรงเรียนอื่น ๆ ภายในสหวิทยาเขต ร่วมกันนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยวิธีการจัดการอบรม สัมมนา เพื่อสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจในการปฏิรูปการเรียนรู้ นำสู่การปฏิรูปบทบาทของครู แล้วขยายผลสู่กลุ่มย่อย ในรูปแบบครูแกนนำ การนิเทศให้ความช่วยเหลือ ติดตามประเมินผล แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถเข้าถึงตัวครูได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกรมสามัญศึกษา ครูจึงรู้สึกว่ามีได้ทำงานอย่างโดดเด่น หากแต่ทำงานด้วยความอบอุ่นอย่างกัลยาณมิตร โดยในปีการศึกษา 2543 มีครูผ่านเกณฑ์การประเมินเป็นครู ร้อยละ 10 และ

สำหรับผู้บริหารจะต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ โดยผู้บริหารจะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของครูผู้สอน สภาพแวดล้อมภายนอก แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจให้การสนับสนุนอย่างตรงเป้าหมาย จัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนอย่างหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก เพียงพอสำหรับจำนวนนักเรียน เช่น ประเภทและจำนวนของหนังสือในห้องสมุด สื่อสิ่งพิมพ์ที่ทันสมัย สื่อโสตทัศนูปกรณ์ ให้บริหารสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตอย่างเพียงพอ อาศัยความร่วมมือจากชุมชน สถานประกอบการ ผู้ปกครอง ในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษา ลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนลง เพื่อให้ครูสามารถทุ่มเทเวลา สติปัญญากับการเรียนการสอนซึ่งเป็นวิชาชีพของตนเองอย่างเต็มที่ ด้วยความเอาใจใส่ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน วางแผน ดำเนินการ พัฒนาผู้เรียนตามบทบาทหน้าที่ ที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนควรจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ สังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน ส่วนผู้บริหารควรกำหนดให้จัดชั้นเรียนให้มีจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนลดลง เพื่อครูผู้สอนจะสามารถดูแล ติดตามพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึงง่ายต่อการรู้จักและการศึกษาผู้เรียนเป็นรายบุคคลรายกลุ่ม ตลอดจนการมีข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียนนำไปใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน การแบ่งกลุ่มตามความสามารถ ความสนใจ ได้อย่างถูกต้อง

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างผู้เรียน เอาใจใส่ต่อปัญหาของผู้เรียนทุกคนทั้งในและนอกห้องเรียน จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และแสดงความเห็นใจและเข้าใจผู้เรียนด้วยความจริงใจ

4. ด้านความเสมอภาค ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม สนับสนุนให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสมาชิกอื่นในโรงเรียน ติดตามความก้าวหน้าทางพัฒนาการของผู้เรียนทุกคน จัดกิจกรรมส่งเสริมการยอมรับและเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น ช่วยให้ผู้เรียนสนใจร่วมกิจกรรมการเรียน

5. ด้านการประเมินผล ครูผู้สอนควรให้ผู้เรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลและร่วมในประเมินผล ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ประเมินผลผู้เรียนทุกสถานการณ์ ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้สึกรับต่อผลงานของตนเอง นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนรู้อีกของผู้เรียน ใช้วิธีการประเมินผล

หลายวิธี มีการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลให้เป็นปัจจุบัน และใช้เครื่องมืออย่างเหมาะสม การวัดผลประเมินผลจะต้องครอบคลุมทุกด้านตามแผนและเป้าหมายการเรียนรู้

หากผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมผลักดัน ช่วยเหลือ สนับสนุน ดำเนินการตามข้อเสนอแนะดังกล่าวอย่างจริงจัง สม่่าเสมอแล้วผู้วิจัยเชื่อว่าจะทำให้ครูสามารถปฏิบัติตามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ครบถ้วนมี ประสิทธิภาพอันจะพัฒนาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยขอเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ของครูในเขตพื้นที่การศึกษา และระดับจังหวัด
2. ศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ของครูด้านตัวแปรอื่น ๆ เช่น อายุ ระดับการศึกษาของครู ช่วงชั้นการสอนของครู
3. ศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ จากความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). การประเมินผลตามสภาพจริง. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ.
- (2543). แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมประชาชาติ.
- กรมวิชาการ. กองวิจัยทางการศึกษา. (2545ก). รายงานผลการดำเนินงาน 2 ปี กับการปฏิรูป
การเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมประชาชาติ.
- (2545 ข). สรุปผลการดำเนินงาน 2 ปี กับการปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวง
ศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมประชาชาติ.
- กรมวิชาการ. สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2544). การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา.
กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมประชาชาติ.
- กรมสามัญศึกษา. (2543). รายงานการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการพัฒนาครูในโรงเรียน
สังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- (2544). นโยบายกรมสามัญศึกษาปีการศึกษา 2545. กรุงเทพฯ : ประชาชน.
- กรมสามัญศึกษา. หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542ก). "การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง," เอกสารชุดแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา.
กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- (2542ข). แนวทางปฏิรูปการศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา การจัดการ
ศึกษาแบบสหวิทยาเขต. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์. อัดสำเนา.
- (2543). แนวทางการพัฒนาครูแกนนำต้นแบบปฏิรูปการเรียนรู้กรมสามัญศึกษา.
กรุงเทพฯ : อัดสำเนา
- (2544). คู่มืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ศุภสมาคมประชาชาติ.
- (2545). แผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ :
การศาสนา.
- กรมสุขภาพจิต. (2543). คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาสำหรับครู.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กองวิชาชีพครู สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2544). เกณฑ์มาตรฐานและจรรยาบรรณ
วิชาชีพครู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คุรุสภา.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). "แนวทางการปฏิรูปการศึกษา" พระราชกฤษฎีกาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการศาสนาและวัฒนธรรม หนังสือที่ระลึกวันคล้ายวันสถาปนากระทรวงศึกษาธิการ ครบรอบ 104 ปี. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2535). รายงานการวิจัยการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- (2542). เส้นทางสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา : แนวทางการดำเนินงานการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- (2544). รายงานผลการดำเนินงาน งานพัฒนาศักยภาพโรงเรียนและปัจจัยสนับสนุนแผนปฏิรูปการเรียนรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- กวี วงศ์พุ่ม. (2536, มีนาคม – เมษายน). "หัวหน้าที่ดีต้องมีความคิดริเริ่ม," เพิ่มผลผลิต. 32(2) : 62-63.
- กัลยา โนริวงศ์. (2541). การศึกษาปัญหาในการสอนของครูผู้สอนวิชาอาชีพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา ไชยพันธ์. (2544, พฤษภาคม). "แนวคิดจิตวิทยาของโรเจอร์กับการเรียนการสอนและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," วารสารวิชาการ. 4(5) : 8 - 9.
- กาญจนา วัฒนา. (2545). การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : ธรรมการพิมพ์.
- โกวิท ประวาลพฤษ. (2523). การประเมินในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- คณะอนุกรรมการการปฏิรูปการเรียนรู้. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- งามพัทธ์ เจริญไวย. (2542). การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของพนักงานเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ชนาธิป พรกุล. (2543, มกราคม). "แดทส์ : รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," วารสารวิชาการ. 3(1) : 15 - 16.
- (2544, กันยายน). "คลังพระราชบัญญัติ...จัดการเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," วารสารวิชาการ. 4(9) : 2 - 7.
- ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช. (2544). คู่มือการเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : แม็ค.

- ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2545ก). หลักการสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- . (2545ข). ปฏิบัติการสู่การเป็นครูมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาวลิต ดนลานนท์ชัย. (2544, ตุลาคม-พฤศจิกายน). "การปฏิรูปการศึกษากับบทบาทและสถานภาพของครู," วารสารข้าราชการครู. 22(1) : 2-4.
- ชาติรี สำราญ. (2538). สอนอย่างไรให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : เทพนิมิตรการพิมพ์.
- เชาว์ พูลนวม. (2533). ความต้องการความรู้ทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา เขมมณี. (2542, พฤษภาคม). "การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," วารสารวิชาการ. 2(5) : 3-30.
- ธรรมรส โชติบุญชร และ นิคม พาแดง. (2538). "หน่วยที่ 10 การออกแบบระบบการสอน," ใน แนวการศึกษาชุดวิชาการพัฒนาระบบการสอน หน่วยที่ 9 -15. หน้า 43,46. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นวลจิตต์ เขวกีรติพงศ์. (2545, ตุลาคม). "การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา," วารสารวิชาการ. 5(10) : 10.
- นิกุล ประทีปพิชัย. (2540). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความเครียดในการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์เขตการศึกษา 5. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ บรรเทา กิตติศักดิ์. (2545, ตุลาคม). "การสอนภาษาไทยและรูปแบบการสอนภาษาไทยในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดพื้นฐานภาษา," วารสารวิชาการ. 5(10) : 49.
- บันลือ พุกกะวัน. (2524). หลักสูตรกับบูรณาการทางการสอน. พิษณุโลก : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- ประยูร ผ่องอำไพ. (2544). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ✓ ประเสริฐ ศีลรัตน. (2529). คู่มือการสอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคทฤษฎีและปฏิบัติตามเนื้อหาที่กำหนดในแบบสอบถาม กลุ่ม สสน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- ปรียาพร สุวรรณพันธ์. (2542). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูประถมศึกษาปีที่ 1 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- พรทิพย์ ทองอรุณ. (2541). การศึกษาความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิมพรรณ ศรีวรรณะ. (2544). "การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูและผู้เรียนในการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษาในห้องเรียน," ใน แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครู มัธยมเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ณ เดชะคุปต์ สุวัฒนา อุทัยรัตน์ กมลพร บัณฑิตยานนท์. หน้า 127-134. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ✓ พิมพ์ณ เดชะคุปต์. (2544). "การสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ," ใน แนวคิดและแนวปฏิบัติสำหรับครูมัธยมเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. พิมพ์ณ เดชะคุปต์ สุวัฒนา อุทัยรัตน์ กมลพร บัณฑิตยานนท์. หน้า 262-269. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีระศักดิ์ เทพไธรัตน์. (2534). การศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองนครศรีอยุธยา จังหวัด พระนครศรีอยุธยา. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ. (2533). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความท้าทายในการปฏิบัติงานของครู ประถมศึกษาในภาคกลาง. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระบับทุกข์. (2541). การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- วันเพ็ญ บัวทอง. (2545). การศึกษาการมีส่วนร่วมของแพทย์ในการประกันคุณภาพการศึกษา ศูนย์การแพทย์ศาสตร์ศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลสระบุรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย ประสิทธิ์วิฑูรเวชช์. (2544, มิถุนายน). "การจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542," วารสารวิชาการ. 4(6) : 5-8.

- วิโรจน์ สารัตนะ. (2542). *การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา*.
กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- วิไลวรรณ ดรีศรี ชะนะมา. (2538,ตุลาคม-ธันวาคม). "สอนอย่างไรให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้."
สารพัฒนาหลักสูตร. 15(123) : 46.
- สงบ ลักษณะ. (2535). *จากหลักสูตรสู่แผนการสอน*. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- (2545). *ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำอะไรได้อะไรจากการปฏิรูปการศึกษา*.
(ออนไลน์). แหล่งที่มา: [http://www. Moe. go. th. /main2/article/aeticle-sagob/sagob. Html](http://www.Moe.go.th./main2/article/aeticle-sagob/sagob.Html).
- สมศรี มธุรสสุวรรณ. (2541). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดปทุมธานี*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
(บริหารการศึกษา). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- สหวิทยาเขตปทุมธานี 3. (2542). *การประชุมคณะกรรมการบริหารสหวิทยาเขต ปทุมธานี 3*.
ปทุมธานี : อัดสำเนา
- (2545). *แผนปฏิบัติงานประจำปี 2545 สหวิทยาเขตปทุมธานี 3*. ปทุมธานี :
สหวิทยาเขต. อัดสำเนา.
- สัญญา รัตนวรารักษ์. (2543). *การมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒปทุมวัน. อัดสำเนา.
- สุบิน ณ อัมพร. (2545). *สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครนายก*.
สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุศักดิ์ หลาบมาลา. (2543 ,มกราคม). "การสอนนักเรียนเป็นรายบุคคล," *วารสารวิชาการ*.
3(1) : 57-58.
- ✓/สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2544). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2543). *ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด*.
พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : อรุณลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). *แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544)*. กรุงเทพฯ : อรรถพลพาณิชย์.
- (2543). *คุณภาพของครูสู่คุณภาพแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปวิชาชีพครู สกศ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). รายงานสรุปผลการดำเนินงานโครงการ
โรงเรียนนำร่องระดับชาติเรื่องสถานภาพการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียนนำร่อง :
บทเรียนและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย. กรุงเทพฯ : สกศ. อรุณการพิมพ์.
- สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี. (2543). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเชิง
ปฏิบัติการ การจัดการศึกษาตามแนวปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ปทุมธานี : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี.
- (2545). เอกสารประกอบการประชุม “เสวนาสามัญฯ ปทุมธานี : ปฏิรูปการศึกษา 45” .
ปทุมธานี : สำนักงานฯ.
- (2545). การประเมินโรงเรียนปฏิรูปการศึกษาปี 2545 โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ปทุมธานี : สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด
ปทุมธานี.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. (2544). คู่มือครูอาชีพ. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. (2541). สภาพปัญหาการจัดการ
เรียนการสอนของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. น่าน :
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน. ถ่ายเอกสาร.
- หัตยา มัทยาท. (2541). ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยการทำงาน และปัจจัยทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับ
ความเหนื่อยหน่ายของพยาบาลวิชาชีพประจำการในโรงพยาบาลศูนย์ภาคตะวันออก.
ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อดุลศักดิ์ ดวงคำน้อย. (2538,ตุลาคม-ธันวาคม). “ครูเรา : อย่าเอาแต่สอน,” สารพัฒนาหลัก
สูตร. 15(123) : 29.
- อเนก รัตมี. (2538). การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์สังกัดสำนัก
งานการประถมศึกษาอำเภอ เขตการศึกษา 6. ปริญญาณิพนธ์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- โทมัส กอร์ดอน. (2534). เสริมประสิทธิภาพครู. อารี สันทนต์ แปลและเรียบเรียง. กรุงเทพฯ :
กรมวิชาการ.
- Anderson, L.M., Raphael, T.E., Englert, C.S., & Stevens, D.D. (2003). *Teaching writing
with a new instructional model : Variations in teachers in teachers' beliefs,
instructional practice, and their students' performance.* (Online). Available :
<http://ncrtl.msu.edu/http/rrports/html/rr917.htm>.
- McConnell, Edwina A. (1982). *Burnout in the Nursing Profession : Coping Strategies,
Causes and Cost.* St.Louis : The C. V. Mosby Company.

- ^Schmidt, W.H., & Kennedy, M.M. (2003). *Teachers and teacher condidaters' beliefs about subject matter knowledge and about teaching responsibilities. (Online).* Available : <http://ncrtl.msu.edu/http/rrports/html/rr904.htm>.
- Stapp, Karen Jannie. (1988, January). "Characteristics Perceived to be Important by Arkansas Teacher of Gifted Student," in *Dissertation Abstracts International*. 48(7) :1655-A.
- White , Arlene Faith Uveges , (1989 , March). "Background and Characteristics of Immerson Teacher in the United States," in *Dissertation Abstracts International*. 49(9) :2537-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

ผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร. มารศรี สุธานี
อาจารย์ประจำภาควิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. นายสุรศักดิ์ สว่างแสง
ผู้อำนวยการโรงเรียนธัญบุรี ประชาน
สวิทยาเขต ปทุมธานี 4
4. นายเกรียงศักดิ์ ทองอ้อม
ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัด
ปทุมธานี
5. นางจรรุณฏ รัตนปรีชาชัย
หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์จังหวัด
ปทุมธานี

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์

(สำเนา)

ที่ ทม 1012/4522

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ประธานสหวิทยาเขตปทุมธานี 4

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางพรทิพย์ บุญเจริญ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง "บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4" โดยมีอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายสุรศักดิ์ สว่างแสง ผู้อำนวยการโรงเรียนธัญบุรี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม ให้ นางพรทิพย์ บุญเจริญ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นภาพร หะวานนท์

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

(สำเนา)

ที่ ทม 1012/4523

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางพรทิพย์ บุญเจริญ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4” โดยมีอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นายเกรียงศักดิ์ ทองอิม ผู้ช่วยผู้อำนวยการสามัญศึกษาจังหวัดปทุมธานี และ นางจรรุณฏ รัตนปรีชาชัย หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ จังหวัดปทุมธานี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ให้ นางพรทิพย์ บุญเจริญ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นภาพรณ์ หะวานนท์

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

(สำเนา)
บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มศว โทร 5731, 5618

ที่ ทม 1012/4524

วันที่ 21 พฤษภาคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางพรทิพย์ บุญเจริญ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4” โดยมีอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ และ อาจารย์มารศรี สุทธาธิธิ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม ให้ นางพรทิพย์ บุญเจริญ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

(ลงชื่อ) นภาพรณ์ หะวานนท์
(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(สำเนา)

ที่ ทม 1012/4787

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

2 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขออนุญาตวิเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอัมรินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางพรทิพย์ บุญเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4” โดยมีอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนาณชัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน จำนวน 97 คน ตอบแบบสอบถามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ในระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตวิเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางพรทิพย์ บุญเจริญ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นภาพรณ์ หะวานนท์

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

(สำเนา)

ที่ ทม 1012/4788

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

2 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขออนุมัติเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางพรทิพย์ บุญเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4” โดยมีอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน จำนวน 49 คน ตอบแบบสอบถามบทบาทด้าน การเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ในระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุมัติให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางพรทิพย์ บุญเจริญ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นภาพรณ์ หะวานนท์

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

(สำเนา)

ที่ ทม 1012/4789

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

2 มิถุนายน 2546

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเทพศิรินทร์คลองสิบสาม ปทุมธานี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วย นางพรทิพย์ บุญเจริญ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำสารนิพนธ์เรื่อง “บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4” โดยมีอาจารย์สุพีพรรณ พัฒนพานิชย์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บรวบรวม ข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอให้ครูผู้สอน จำนวน 48 คน ตอบแบบสอบถามบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 ในระหว่างเดือนมิถุนายน – กรกฎาคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางพรทิพย์ บุญเจริญ ได้เก็บข้อมูลในการทำสารนิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ) นภาพรณ์ หะวานนท์

(รองศาสตราจารย์นภาพรณ์ หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การศึกษาบทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามชุดนี้ ผู้ตอบได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4
2. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน
 - 2.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - 2.2 ตอนที่ 2 บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2544 ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะเก็บไว้เป็นความลับและจะเสนอผลการวิจัยโดยส่วนรวม และขอความกรุณาจากท่านให้ตอบทุกข้อ คำตอบของท่านจะมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาด้านการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

[1] ปัจจุบันท่านมีประสบการณ์ด้านการสอน (เศษของปีเท่ากับหรือมากกว่า 6 เดือน ให้นับเป็น 1 ปี)

☐ ต่ำกว่า 10 ปี

☐ 10 ปีขึ้นไป

โปรดระบุจำนวน.....ปี

โปรดระบุจำนวน.....ปี

[2] ปัจจุบันท่านมีภาระงานในหน้าที่ (ทำเครื่องหมายได้มากกว่า 1 รายการ)

☐ ปฏิบัติการสอน.....คาบ/สัปดาห์

☐ งานปกครอง.....คาบ/สัปดาห์

โปรดระบุหน้าที่.....

☐ งานชุมชน.....คาบ/สัปดาห์

☐ งานธุรการ.....คาบ/สัปดาห์

โปรดระบุหน้าที่.....

โปรดระบุหน้าที่.....

☐ หัวหน้าหมวดวิชา.....คาบ/สัปดาห์

☐ งานวัดผล.....คาบ/สัปดาห์

โปรดระบุหน้าที่.....

☐งานบริการ.....คาบ/สัปดาห์
โปรดระบุหน้าที่.....

☐งานทะเบียน.....คาบ/สัปดาห์
โปรดระบุหน้าที่.....

☐งานแผนงาน.....คาบ/สัปดาห์
โปรดระบุหน้าที่.....

[3] ปัจจุบันท่านปฏิบัติหน้าที่ ณ โรงเรียน

☐โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตร (โรงเรียนชัยบุรี)

☐โรงเรียนที่ไม่ใช่โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตร

โปรดระบุชื่อโรงเรียน.....

ตอนที่ 2 บทบาทด้านการเรียนการสอนตามแนวทางของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตปทุมธานี 4

คำชี้แจง กาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงข้อละ 1 ช่อง โดยมีค่าระดับคะแนนดังนี้

5 หมายถึง ปฏิบัติมากที่สุด

4 หมายถึง ปฏิบัติมาก

3 หมายถึง ปฏิบัติปานกลาง

2 หมายถึง ปฏิบัติน้อย

1 หมายถึง ปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ ที่	บทบาทด้านการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านการวางแผนและเป้าหมายการเรียนรู้ 1. ศึกษาวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจก่อนสอน	...	...	...		...
2	2. กำหนดเวลาของแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้...	...	...	...		...
3	3. วางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ สอดคล้องกับ จุดประสงค์.....	...	...	...		...
4	4. จัดเตรียมเอกสาร หนังสือ ข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน.....	...	...	...		...
5	5. สัมรวจแหล่งเรียนรู้ก่อนสอน	...	...	...		...

ข้อ ที่	บทบาทด้านการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6	6. ติดต่อแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น บุคคล สถานที่ สื่อวัสดุล่วงหน้า.....	...	...	...		...
7	7. ศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม.....	...	...	...		...
8	8. กำหนดจุดประสงค์ตามเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจนทุกครั้ง.....	...	...	...		...
9	9. จัดเตรียมเครื่องมือการประเมินผลการเรียนรู้ สอดคล้องกับวิธีการประเมิน.....	...	...	...		...
10	10. กำหนดเกณฑ์การประเมินโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม.....	...	...	...		...
11	11. จัดห้องเรียนหรือสถานที่ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	...	...	...		...
ด้านการจัดการเรียนการสอน						
12	1. จัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ.....	...	...	...		...
13	2. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้.....	...	...	...		...
14	3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์.....	...	...	...		...
15	4. ใช้คำถามที่เน้นการคิดของผู้เรียน.....	...	...	...		...
16	5. อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้.....	...	...	...		...
17	6. สังเกตและบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียนขณะทำกิจกรรม.....	...	...	...		...
18	7. ให้คำแนะนำและข้อมูลต่าง ๆ แก่ผู้เรียนตามความ จำเป็น.....	...	...	...		...
19	8. สร้างบรรยากาศการเรียนที่ดี เอื้อต่อการเรียนการสอน.....	...	...	...		...

ข้อ ที่	บทบาทด้านการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
20	9. ดูแลและ เอาใจใส่ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย.....	...	...	...		...
21	10. จัดกิจกรรมเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน.....	...	...	...		...
22	11. ส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้องเรียนและโรงเรียน.....	...	...	...		...
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียน						
23	1. เอาใจใส่ในความสำเร็จ ความก้าวหน้า ของผู้เรียน	...	...	...		...
24	2. เอาใจใส่ต่อปัญหาของผู้เรียนทุกคนทั้งในและนอกห้องเรียน.....	...	...	...		...
25	3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น.....	...	...	...		...
26	4. ส่งเสริมบรรยากาศของความร่วมมือระหว่างครูและผู้เรียน.....	...	...	...		...
27	5. ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน.....	...	...	...		...
28	6. หลีกเลี่ยงการแข่งขันระหว่างผู้เรียน.....	...	...	...		...
29	7. สร้างขวัญ กำลังใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน...	...	...	...		...
30	8. แสดงความเห็นใจและเข้าใจผู้เรียน.....	...	...	...		...
31	9. เป็นกัลยาณมิตรกับผู้เรียน.....	...	...	...		...
32	10. ส่งเสริมความพยายามของผู้เรียนในการเรียนรู้.....	...	...	...		...
33	11. จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน.....	...	...	...		...
ด้านความเสมอภาค						
34	1. ดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่มีปัญหาเท่าเทียมกัน ทั้งผู้เรียนที่เรียนอ่อน ปานกลาง และปัญญาเลิศ	...	...	...		...
35	2. ยอมรับความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน.....	...	...	...		...

ข้อ ที่	บทบาทด้านการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
36	3. ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนให้พัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จทุกคน.....	...	...	...		...
37	4. ติดตามความก้าวหน้าทางพัฒนาการของผู้เรียนทุกคน.....	...	...	...		...
38	5. จัดกิจกรรมส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม.....	...	...	...		...
39	6. หลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม.....	...	...	...		...
40	7. จัดกิจกรรมส่งเสริมการยอมรับและเห็นความสำคัญของบุคคลอื่น.....	...	...	...		...
41	8. ช่วยผู้เรียนให้เกิดความสนใจร่วมกิจกรรมการเรียนรู้.....	...	...	...		...
42	9. สนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสมาชิกอื่นในโรงเรียน.....	...	...	...		...
43	10. สนับสนุนการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน.....					
ด้านการประเมินผล						
44	1. ประเมินผลผู้เรียนควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	...	...	...		...
45	2. ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนทุกสถานการณ์	...	...	...		...
46	3. วัดและประเมินผลที่เป็นผลจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียน.....	...	...	...		...
47	4. ประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย.....	...	...	...		...
48	5. ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งก่อนเรียนระหว่างเรียน และหลังเรียน.....	...	...	...		...
49	6. ให้ผู้เรียน เพื่อน ครู ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมินผล.....	...	...	...		...
50	7. ให้โอกาสผู้เรียนแสดงความรู้สึกต่อผลงานของตนเอง.....	...		...		...

ข้อ ที่	บทบาทด้านการเรียนการสอน	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
51	8. นำผลการประเมินมาพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	...	...	...		...
52	9. นำผลการประเมินมาปรับปรุงการสอนของครู...	...	...	...		...
53	10. ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลให้เป็นปัจจุบัน.....	...	...	...		...
54	11. บอกผู้เรียนให้ทราบถึงผลการเรียนรู้ของตนเอง.....	...	...	...		...

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงค่าอำนาจการจำแนก ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตาราง 12 คะแนน t ในการหาค่าอำนาจการจำแนกรายข้อ ของระดับการปฏิบัติตามบทบาท
ด้านการ เรียนการสอนของครู

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	X	S.D	X	S.D	
1	4.50	.53	3.63	.52	3.33
2	4.13	.64	3.50	.53	3.12
3	4.38	.52	3.25	.89	3.10
4	4.63	.52	3.38	.74	3.90
5	4.13	.64	2.75	.46	4.91
6	3.50	.53	2.75	.71	2.39
7	3.88	.64	3.00	.53	2.97
8	4.38	.52	3.38	.74	3.12
9	4.00	.53	3.25	.46	3.00
10	3.88	.64	2.88	.35	3.86
11	4.13	.64	3.00	.53	3.81
12	3.75	.71	2.88	.83	3.26
13	4.13	.35	3.13	.64	3.86
14	4.38	.52	3.50	.93	2.33
15	4.00	.53	3.25	.46	3.00
16	4.25	.46	3.50	.53	3.00
17	4.13	.64	3.50	.53	2.12
18	4.25	.46	3.63	.52	2.55
19	4.25	.71	3.38	.52	2.82
20	4.38	.52	3.75	.46	2.55
21	4.25	.46	3.75	.46	2.16
22	4.50	.53	3.88	.64	2.12
23	4.50	.76	3.50	.53	3.06
24	4.63	.52	3.50	.53	4.28

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	X	S.D	X	S.D	
25	4.63	.52	3.63	.52	3.86
26	4.25	.71	3.50	.53	2.39
27	3.75	.71	2.88	.83	2.26
28	4.50	.53	3.88	.64	2.12
29	4.50	.53	3.63	.52	3.33
30	4.63	.52	3.50	.53	4.28
31	4.88	.35	3.88	.35	3.86
32	4.50	.53	3.50	.53	3.74
33	4.38	.52	3.25	.52	2.75
34	4.63	.52	3.75	.52	3.56
35	4.75	.46	4.00	.46	4.58
36	4.75	.46	3.88	.46	4.25
37	4.50	.53	3.38	.53	3.47
38	4.13	.64	3.00	.64	3.81
39	4.38	.52	3.50	.93	2.33
40	4.50	.53	3.25	.53	5.00
41	4.38	.52	3.50	.52	3.33
42	4.25	.71	3.50	.53	2.39
43	4.25	.46	3.63	.52	2.25
44	4.63	.52	3.50	.52	4.28
45	4.50	.53	3.38	.53	4.28
46	4.63	.52	3.38	.52	3.90
47	4.25	.53	3.50	.53	3.74
48	4.25	.71	3.38	.71	2.82
49	4.13	.35	3.63	.52	2.26

ตาราง 12 (ต่อ)

ข้อที่	กลุ่มสูง		กลุ่มต่ำ		t
	X	S.D	X	S.D	
50	4.13	.64	3.38	.64	2.58
51	3.75	.71	2.88	.83	2.26
52	4.13	.35	3.50	.35	2.76
53	4.13	.35	3.25	.35	3.13
54	4.13	.35	3.63	.35	2.26

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ – สกุล	นางพรทิพย์ บุญเจริญ
วันเดือนปีเกิด	1 พฤษภาคม 2499
สถานที่เกิด	อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	167/50 หมู่ 2 ตำบลลำไทร อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 12150
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยผู้อำนวยการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี สหวิทยาเขตปทุมธานี 4 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดปทุมธานี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2519	ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา
พ.ศ. 2521	กศ.บ. (ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ